

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Juraj Kozic

Odpovědnost za újmu způsobenou věcí

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Petr Šustek, Ph.D.

Tematický okruh: občanské právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 5. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 283265 znaků včetně mezer.

V Praze dne 2018

.....
Mgr. Juraj Kozic

Poděkování:

Tímto bych chtěl poděkovat JUDr. Petru Šustkovi, Ph.D. za ochotu vést tuto rigorózní práci, jeho připomínky a podněty.

Obsah

1. Úvod	8
2. Deliktní právo.....	10
2.1. Historie deliktního práva	12
2.2. Současná právní úprava deliktního práva.....	14
3. Základní pojmy a principy současného českého deliktního práva.....	16
3.1. Pojem újmy.....	17
3.2. Pojem odpovědnosti	20
3.3. Pojem subjektivní a objektivní odpovědnosti.....	22
3.3.1. Subjektivní odpovědnost	23
3.3.2. Objektivní odpovědnost	30
3.3.3. Vztah mezi subjektivním a objektivním typem odpovědnosti	35
3.4. Základní druhy skutkových podstat deliktní odpovědnosti.....	43
4. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí obecně.....	45
5. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2936 OZ.....	47
5.1. Historie právní úpravy	47
5.2. Současná právní úprava	51
5.2.1. Určení typu odpovědnosti	52
5.2.2. Předpoklady odpovědnosti.....	56
5.2.3. Pojem vadné věci.....	56
5.2.4. Pojem použití věci	59
5.2.5. Pojem povinnosti plnit	61
5.2.6. Konkurence skutkových podstat odpovědnosti.....	61
5.2.7. Skutková podstata deliktní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ a medicínsko- právní spory	65
5.3. Judikatura.....	67

6.	Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2937 odst. 1 OZ	69
6.1.	Historie právní úpravy	69
6.2.	Současná právní úprava	71
6.2.1.	Určení typu odpovědnosti	71
6.2.2.	Předpoklady odpovědnosti	74
6.2.3.	Pojem samovolného působení věci.....	75
6.2.4.	Okruh povinných (odpovědných) osob.....	77
6.2.5.	Pojem náležitého dohledu	80
6.3.	Judikatura	83
7.	Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2937 odst. 2 OZ	85
7.1.	Historie právní úpravy	85
7.2.	Současná právní úprava	86
7.2.1.	Určení typu odpovědnosti	87
7.2.2.	Předpoklady odpovědnosti	90
7.2.3.	Pojem spadlé a vyhozené věci.....	90
7.2.4.	Pojem místnosti a podobného místa	92
7.2.5.	Okruh povinných (odpovědných) osob.....	95
7.3.	Judikatura	97
8.	Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2938 OZ.....	100
8.1.	Historie právní úpravy	100
8.2.	Současná právní úprava	101
8.2.1.	Určení typu odpovědnosti	102
8.2.2.	Předpoklady odpovědnosti	105
8.2.3.	Pojem budovy.....	105
8.2.4.	Pojem vady budovy a jejího nedostatečného udržování	107
8.2.5.	Okruh povinných (odpovědných) osob.....	109

8.3.	Judikatura	111
9.	Komparace se zahraniční právní úpravou	113
9.1.	Německá právní úprava	113
9.2.	Quebecká právní úprava	116
10.	Závěr	119
11.	Seznam zkratk.....	122
12.	Seznam použitých zdrojů	123
13.	Název rigorózní práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce.....	129
14.	Název rigorózní práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	131

1. Úvod

Odpovědnost v obecném slova smyslu lze považovat za základní kámen nejenom právního řádu, ale také společnosti jako celku. Lze si totiž jenom stěží představit jakýkoliv normativní systém bez fungující odpovědnosti za jeho porušení. V této souvislosti se domnívám, že téma odpovědnosti je v současné době velice aktuální. Osobně se totiž ztotožňuji s názorem I. Brožové, že „[...] *současná krize naší společnosti je krizí odpovědnosti vůbec*“¹. Bude pak proto zejména úkolem práva, jakožto státem vynutitelného normativního systému, aby příslušná odpovědnost byla řádným způsobem regulována a také vynucována.

Právní řády operují hned s několika druhy odpovědnosti, a to zpravidla podle odvětví práva, ke kterému se vztahuje porušení odpovídající právní normy. Konkrétně tak poznáme například odpovědnost ústavní, civilní, správní, trestní apod. Tato práce se bude dále podrobněji zabývat pouze občanskoprávní odpovědností, a to za újmy způsobené věcí. V současné technologicky vyspělé době nám totiž věci na jednu stranu značným způsobem zjednodušují každodenní život, ovšem můžou být také zvýšeným zdrojem nebezpečství (rizik) ve vztahu k jiným právem chráněným statkům. Tato skutečnost pak znamená zejména pro vlastníky a uživatele daných věcí zvýšené požadavky při jejich používání, údržbě apod.

Základ právní úpravy občanskoprávní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí je obsažen v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, a to konkrétně v jeho ust. § 2936 až § 2938. Navzdory této ne příliš rozsáhlé právní úpravě, jsou zde obsaženy čtyři samostatné skutkové podstaty deliktů odpovědnosti, které dle mého názoru můžou mít v praxi celkem značný potenciál, který nemusí být na první pohled až tak patrný. Tento potenciál předmětné právní úpravy můžu potvrdit také ze své osobní zkušenosti, když v průběhu mého působení u renomované české pojišťovny byly tyto skutkové podstaty deliktů odpovědnosti hojně užívány prostřednictvím uplatňování tzv.

¹ BROŽOVÁ, Iva. Odpovědnost jako nejenom pojem práva. In GERLOCH, Aleš; ŠTURMA, Pavel (eds.). *Odpovědnost v demokratickém právním státě [konference konaná ve spolupráci Nejvyššího soudu ČR a Právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 7. 6. 2012]*. Beroun: Eva Roztoková, 2013, s. 13. ISBN 978-80-87146-81-1.

regresů. Tato práce si proto mimo jiné klade za cíl přiblížit a podkrýt jeho čtenářům tento potencial dané právní úpravy.

Primárním záměrem této rigorózní práce je tak poskytnout komplexní výklad právní úpravy odpovědnosti za újmu způsobenou věcí platné a účinné v České republice, aby tak její čtenáři měli jasnou představu, které skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí se uplatní na konkrétní případy v praxi. V této souvislosti je nutno zmínit, že tento výklad je založen zejména na názorech právní doktríny. S ohledem na relativní novost této právní úpravy totiž není zde ještě rozvinutá příslušná judikatura českých soudů, přičemž pouze část judikatury k starší právní úpravě bude aplikovatelná také na aktuální úpravu.

V rámci tohoto výkladu bude vždy předmětem zkoumání, o jaký typ odpovědnosti se u konkrétních skutkových podstat delikt ní odpovědnosti jedná, tj. zdali o subjektivní nebo objektivní typ odpovědnosti. Kromě toho je v příslušných částech této práce věnován prostor pro výklad jednotlivých pojmů a problematických bodů předmětných skutkových podstat delikt ní odpovědnosti. Dále cílem této práce je také kriticky zhodnotit příslušnou právní úpravu a na některých místech také navrhnout její případnou změnu nebo alternativní interpretaci.

Obsah této práce lze z tematického hlediska dělit na tři základní části. První část je věnována obecnému úvodu do problematiky odpovědnosti a vymezení základních pojmů delikt ního práva. Další část práce tvoří její jádro, kde jsou podrobně rozebrány jednotlivé skutkové podstaty odpovědnosti za újmu způsobenou věcí. Tato část práce je vždy systematicky členěna na výklad týkající se historie dané skutkové podstaty odpovědnosti, analýzu současné právní úpravy a příslušné judikatury. V třetí části práce je pak obsažena stručná komparace české právní úpravy odpovědnosti za újmu způsobenou věcí se zahraničními úpravami, a to konkrétně s německou a quebeckou.

Text této rigorózní práce pak odpovídá právnímu stavu vztahujícímu se k této problematice ke dni 19. 4. 2018.

2. Deliktní právo

Základním pojmem deliktního práva, jak vyplývá již ze samotného názvu, je pojem „delikt“, jehož původ pochází z latinského slova *delicti*, který se používá v kontinentálním právním systému pro označení porušení práva anebo tomuto právu odpovídající povinnosti. V rámci deliktního práva se v našem právním systému vychází zejména ze staré římskoprávní zásady *neminem laedere*, tj. v překladu nikomu neškodit, jejíž autorství se připisuje římskému právníkovi Ulpianovi (celým jménem Eneus Domitius Ulpianus). Proto v případě, že někomu vznikne újma a tuto nenese tato poškozená osoba v duchu další římskoprávní zásady *casum sentit dominus* (volně přeloženo: za náhodnou škodu odpovídá vlastník), mělo by právo, jakožto státem vynutitelný normativní systém, poskytnout této poškozené osobě právní prostředky k její ochraně, resp. k náhradě takto způsobené újmy. Uvedené vhodně formuloval například J. Sedláček v prvorepublikové právní nauce, když uvedl, že „*je-li výsledkem zlého činu škoda, plyne z toho povinnost tuto škodu nahraditi*“². Je zřejmé, že uvedený závěr se uplatní zejména ve vztahu k deliktní odpovědnosti založené na zavinění (tzv. subjektivní odpovědnost). Nicméně právo upravuje také případy tzv. objektivní odpovědnosti, kdy se odpovědnost přičítá určité právními předpisy stanovené osobě, a to bez nutnosti zavinění na její straně³. O rozdílech mezi subjektivní a objektivní odpovědností bude ovšem podrobněji pojednáno dále v této práci.

Obecně lze pak o deliktním právu mluvit ve dvojitým smyslu:

- a) **tzv. úzkém smyslu** – právo nedovolených jednání a odpovědnost za ně; to co zbývá, jestliže z množiny porušení práv odečteme porušení smlouvy a bezdůvodné obohacení; a
- b) **tzv. širším smyslu** – veškerá mimosmluvní odpovědnost – tedy odpovědnost za škodu vzniklou, jak zaviněným jednáním, tak jako důsledek člověkem nezaviněných událostí⁴.

² SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právník. 1947, s. 22.

³ K tomu srov. tamtéž, s. 23.

⁴ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 3. ISBN 978-80-7400-625-8.

V minulosti definovala česká právní nauka deliktní odpovědnost jako „sekundární povinnost nést následky porušení zákona (zákonné primární povinnosti) a tedy odčinit protiprávní stav vzniklý jako následek protiprávního jednání, resp. nést následky protiprávního stavu bez ohledu na porušení primární povinnosti (odpovědnost za výsledek)“⁵. Současné pojetí pojmu odpovědnosti bude pak podrobněji rozebráno v dalších částech této práce. Na tomto místě dále ponechávám také stranou skutečnost, že aktuálně účinná právní úprava zahrnuje do tzv. deliktního práva taktéž odpovědnost za porušení smluvních povinností.

Mezi základní funkce deliktního práva jsou řazeny zejména funkce *reparační* (kompenzační), *preventivní* a v některých případech i *sankční*⁶. Někteří autoři nad rámec toho mluví také o usměrňovací či odstrašující funkci apod.⁷ Zde je nutno ale uvést, že závěr o sankční funkci deliktního práva je v naší právní oblasti do jisté míry sporný a diskutabilní⁸. Jako příklad se v této souvislosti často uvádí např. hrazení tzv. ceny zvláštní obliby v souladu s ust. § 2969 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále též jako „OZ“ nebo „nový občanský zákoník“). Avšak právní nauka se zcela legitimně pozastavuje nad „otázkou, nakolik se dostává prostřednictvím tohoto institutu do českého práva civilních deliktů prvek sankční náhrady škody (punitive damages); průsaky sankční náhrady škody v českém právu si ještě před přijetím nového občanského zákoníku všimly i některé blogy a časopisecká literatura“⁹.

⁵ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 7. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁶ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 11. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁷ Tamtéž jako pozn. č. 5, s. 10.

⁸ K tomu srov. DVOŘÁK, Jan. Nové jevy v odpovědnosti za škodu podle nového občanského zákoníku. In GERLOCH, Aleš; ŠTURMA, Pavel (eds.) *Odpovědnost v demokratickém právním státě [konference konaná ve spolupráci Nejvyššího soudu ČR a Právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 7. 6. 2012]*. Beroun: Eva Roztoková, 2013, s. 13. ISBN: 978-80-87146-81-1. „Nový občanský zákoník je postaven na principu úplné náhrady škody: náhrada škody musí poškozenému vyvážit nastalou újmu, aniž by pro něj znamenala nejen ztrátu, ale ani výhodu. Represivní (punitivní) funkce náhrady škody, o které je pojednáno níže vzbuzuje někdy určité pochybnosti a není přejímána v legislativně jednotlivých státech bez výhrad.“

⁹ VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 565.

V této návaznosti nejde ale přehlédnout fakt, že v *kontinentální Evropě zpravidla nelze vykonat cizozemská rozhodnutí, kterými byla uložena sankční náhrada škody*¹⁰.

2.1. Historie deliktního práva

České právo obecně, včetně toho deliktního, jakožto většina právních řádů kontinentální Evropy, má své kořeny v starém římském právu. Ovšem *„počátky římského deliktního práva jsou poněkud nejasné; Zákon dvanácti tabulí však dokládá existenci relativně samostatné kategorie deliktních obligací (obligationes ex delicti), především pak soukromého deliktu (delictum privatum) představujícího základ osobní odpovědnosti za násilný čin“*¹¹. Kontinentální deliktní právo se pak dále vyvíjelo také v průběhu středověku, kdy došlo oproti *stálému napětí mezi jednáním a sankcí existující v římském právu ke spojení těchto obou elementů*¹². Byl to pak holandský právník a představitel přirozeného práva Hugo Grotius, který *„přichází s myšlenkou, že každé zaviněné porušení subjektivního práva je důvodem vzniku odpovědnostního nároku; v důsledku toho zaujímá pojem protiprávnosti (iniuria) centrální postavení a ve srovnání s římským právem přináší novinku, označuje-li za delikt každé porušení subjektivního práva a tedy právních statků individuální sféry, které není výslovně ospravedlnitelné; deliktem tak není jen každé zvlášť zakázané a tedy sankcionované jednání. Grotius formuloval jako první obecnou deliktněprávní skutkovou podstatu (generální klauzuli)“*¹³.

Tento koncept tzv. generální klauzule neboli obecného nároku za zaviněně způsobenou újmu se pak následně promítl také v základních občansko-právních kodifikacích, jakými jsou např. rakouský Všeobecný zákoník občanský (německy Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer Österreichischen Monarchie; dále též jako „ABGB“) nebo francouzský Code Civil.

¹⁰ VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. Právní rozhledy. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 565.

¹¹ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 30. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹² Tamtéž s. 32.

¹³ Tamtéž s. 32.

Nicméně s příchodem průmyslové revoluce se v praxi ukázalo, že právní řády si s pouhou (subjektivní) odpovědností za zavinění nevystačí, když některé újmy musely nést samotné poškozené osoby v duchu již výše zmíněné zásady *casum sentit dominus* (volně přeloženo: za náhodnou škodu odpovídá vlastník), a to navzdory tomu, že takovýto stav nemusel být považován vždy za spravedlivý¹⁴. Do právních úprav se tak začala postupně dostávat také tzv. objektivní odpovědnost (tj. odpovědnost bez zavinění, neboli odpovědnost za výsledek). Takovýto právní vývoj odpovídal také tehdejšímu novému společenskému uspořádání, když původně *byl jednotlivec součástí rozsáhlé rodiny, jejíž poměry určoval patriarchální systém péče, který byl v profesním životě postaven na určité pyramidě mistra, resp. sedláka a jeho učedníků, tovaryšů, čeledínů a dalších, který se však v důsledku industriální revoluce začal pomalu rozpadat*¹⁵. Tyto nové společenské poměry se kromě uznání objektivní odpovědnosti promítly také do kolektivních pojišťovacích systémů, čímž tak vznikla tzv. odpovědnostní dvojkolejnost¹⁶.

Pro právní vývoj na území České republiky, a to nejenom v oblasti deliktního práva, měl zcela zásadní vliv rakouský ABGB, přičemž se dá konstatovat, že tento vliv do jisté míry nadále přetrvává. ABGB byl totiž také jedním z inspiračních zdrojů při tvorbě nového občanského zákoníku, přičemž *svoji koncepcí odpovědnosti za škodu je dodnes modelem deliktního práva platného na území České republiky*¹⁷. ABGB byl na českém území účinný od 1. 1. 1812, a to *de facto* až do 31. 12. 1950 (v období první Československé republiky jako Československý obecný zákoník občanský; dále též jako „OZO“). Poté byla původní rakouská právní úprava deliktního práva zjednodušeně řečeno nahrnuta do ust. § 337 až 359 tzv. Středního občanského zákoníku – tj. zákona č. 141/1950 Sb. Následně byla předmětná materie upravená v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v tehdy platném a účinném znění (dále též jako „SOZ“ nebo „starý občanský zákoník“). Tato právní úprava je považována některými v určitých aspektech pro danou dobu za *pozoruhodnou kvůli novátorské úpravě předcházení hrozcím*

¹⁴ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1501. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁵ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 36. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁶ K tomu srov. tamtéž s. 35.

¹⁷ Tamtéž s. 39.

škodám a neoprávněnému majetkovému prospěchu, což byl nepochybně určitý revoluční čin, ovšem nesený tehdejší ideologií¹⁸. Starý občanský zákoník včetně základní úpravy deliktního práva byl na českém území účinný až do 31. 12. 2013, a to navzdory mnohým novelizacím (přičemž ta nejpodstatnější byla provedena po tzv. něžné revoluci zákonem č. 509/1991 Sb.).

2.2. Současná právní úprava deliktního práva

S účinností od 1. 1. 2014 vstoupil do účinnosti nový občanský zákoník, který obsahuje tradičně také základní úpravu deliktního práva, a to ve své části čtvrté, Hlavě III., nazvané „Závazky z deliktů“, Díle 1., nazvaném „Náhrada majetkové a nemajetkové újmy“, konkrétně v ust. § 2894 až § 2971. Již ze samotného počtu paragrafů věnovaných této problematice lze učinit závěr, že v porovnání s předcházejícími právními úpravami se jedná o značně detailnější úpravu. Zákonodárce prezentoval jako hlavní pozitiva této nové úpravy deliktního práva zejména „[...] posílení postavení poškozeného, upřednostnění náhrady škody uvedením do předešlého stavu, rozšíření případů náhrady nemajetkové újmy, zrušení paušálních limitů pro výpočet náhrad za ublížení na zdraví a při usmrcení a širší možnost smluvní limitace náhrady škody“¹⁹.

Nicméně navzdory této pozitivní prezentaci nové právní úpravy deliktního práva v novém občanském zákoníku, jsou v některých případech jeho shora zmíněné údajné pozitiva značně relativizovány. Tak tomu je zejména u zmíněného posílení ochrany poškozeného²⁰, o kterém lze asi jen stěží mluvit např. v případě zúžení ustanovení upravující tzv. generální prevenci²¹ (dle ust. § 2900 a násl. OZ, kdy je tato vázána na

¹⁸ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 40. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁹ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel; ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Praha: Grada Publishing, 2014. s. 14. ISBN 978-80-247-5165-8.

²⁰ K tomu srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 16.: „Navzdory všem možnostem, které má zákonodárce a soudce k dispozici, je stále v praxi výsledné postavení poškozeného zpravidla obtížnější než postavení škůdce“.

²¹ K tomu srov. VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 562.

aktivní jednání škůdce²²). Nebo také v případě zúžení absolutní objektivní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ (který má ve své podstatě nahrazovat proslule známé ust. § 421a SOZ), a to pouze na újmu způsobenou vadnou věcí použitou při plnění povinnosti. Dále také jedna z mediálně nejvíce prezentovaných vymožeností nového občanského zákoníku v podobě zrušení tzv. tabulkových náhrad za nemajetkovou újmu na zdraví a při usmrcení vzala *de facto* záhy za své. Iniciativy v tomto směru se totiž chopil Nejvyšší soud ČR, konkrétně jeho občanskoprávní a obchodní kolegium. To na svém zasedání dne 12. 3. 2014 projednalo a doporučilo (resp. „vzalo na vědomí“) Metodiku Nejvyššího soudu ČR k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (§ 2958 OZ)²³. U posledně uvedeného příkladu se v právní nauce objevují názory, a nutno dodat, že zcela odůvodněné a legitimní, že *bez nějaké základní taxace jednotlivých druhů poškození by toto vedlo k horší vymahatelnosti práva postižených na náhradu za nemateriální újmu, snížení právních jistot postižených, k nutnosti tzv. advokátního procesu a ke vzniku „soudcovského“ práva, které by se stabilizovalo až po delší době*²⁴. Navzdory tomu musí laické veřejnosti připadat minimálně úsměvné, že několik měsíců po účinnosti nového občanského zákoníku, který se pyšnil tím, že zrušuje tabulkové ohodnocení nemajetkové újmy na zdraví a při usmrcení, dojde k nastolení víceméně stejného stavu, jaký byl v této právní problematice do té doby²⁵. I když tentokrát to není v podobě obecně závazného právního předpisu, ale lze důvodně očekávat (a dosavadní praxe to jenom zcela potvrzuje), že jak soudní praxe, tak soudní znalci se této metodiky budou přidržovat.

Navzdory výše uvedeným skutečnostem převažují spíše kladná hodnocení nové úpravy deliktního práva, když tato je považována v každém aspektu za dokonalejší, než předcházející právní úprava²⁶. Jiní autoři jsou zase o něco skeptičtější, když uvádí, že

²² K tomu srov. PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 20, s. 748.

²³ Dostupné na internetových stránkách: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika.

²⁴ MIKYŠKA, Martin. Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku - krok kupředu nebo zpět?. Právní rozhledy. 2008, roč. 16, č. 22, s. 827.

²⁵ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 49-50. ISBN 978-80-7400-625-8.

²⁶ K tomu srov. MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. Bulletin advokacie. 2011, č. 3, s. 24. „*Nic přitom není méně jisté, než že navrhovaná úprava je v každém aspektu dokonalejší než současný občanský zákoník. Dovolují si tvrdit, že v úpravě deliktního práva to platí dvojnásob*“.

„přes ambiciózní důvodovou zprávu se zdá, že právo civilních deliktů nedozná až takových změn, což ostatně potvrzuje i Ministerstvo spravedlnosti, když uvádí, že v otázce náhrady škody jde návrh občanského zákoníku evoluční cestou (nikoliv revoluční), zejména doplňuje a upřesňuje současnou právní úpravu“²⁷. Tak či onak bude zejména na soudech (a to hlavně vyšších instancí), jak bude tato nová právní úprava deliktního práva aplikována v praxi. A až s odstupem času bude možno učinit závěr, zdali lze tuto novou právní úpravu hodnotit tak pozitivně, jako v době jejího vzniku, resp. v prvních letech její účinnosti.

3. Základní pojmy a principy současného českého deliktního práva

Jak již bylo zmíněno výše, jedním ze základních principů deliktního práva je *zásada, že si každý bezvýhradně nese škodu jemu způsobenou sám a jen v určitých případech – jsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady, má povinnost nahradit škodu jiná osoba – škůdce*²⁸. Nebo ještě elementárněji může být uvedený princip formulován tak, že *„utrpi-li někdo újmu, jde primárně o jeho osobní malér, se kterým se musí vypořádat sám; náprava újmy cestou práva není samozřejmostí; záleží totiž na právní úpravě, na tom, jaké statky se chrání a jaké předpoklady musejí být splněny, aby druhé osobě vznikla povinnost nést újmu jiného“*²⁹. Před tím, než se tato práce bude věnovat právě těmto konkrétním případům, kdy vzniklou újmu hradí osoba odlišná od poškozeného, bude dále blíže pojednáno o základních pojmech deliktního práva a jeho principech, aby tak čtenář této práce měl přehled o dané problematice.

²⁷ VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. Právní rozhledy. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 561.

²⁸ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 11. ISBN 978-80-7263-940-3.

²⁹ BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 276. ISBN 978-80-7478-493-4.

3.1. Pojem újmy

V důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku se v úvodu části týkající se deliktního práva uvádí, že „[...] se navrhuje rozejít se zcela s pojetím institutu náhrady škody v duchu primitivního materialismu, podle něhož se poškozenému hradí výlučně škoda majetková“³⁰. Zákodárce se tak rozhodl opustit pojetí škody a její náhrady a zavést nový pojem újmy. K tomu byl veden jednotlivými legislativními inspiračními zdroji, ale také návrhem Principů evropského deliktního práva (dále též jako „PETL“), který má za cíl harmonizaci evropského deliktního práva³¹. Újmu pak odborná literatura definuje jako „zásah do práv a právem chráněných zájmu poškozeného, zahrnující jak újmu majetkovou (škodu), tak i újmu nemajetkovou (imateriální)“³². Nebo o něco jednodušeji jako „ztrátu, kterou někdo utrpí na statku chráněném právem – tedy takovou ztrátu, kterou právo uzná za hodnou nápravy“³³. I když v novém občanském zákoníku není nikde obsažena výslovná definice pojmu újmy, tak výše uvedené vymezení lze dovodit, kromě důvodové zprávy, zejména z ust. § 2894 odst. 1 a 2 OZ. Dle uvedeného zákonného ustanovení totiž platí, že „povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody); nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon; v takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučnění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu“³⁴.

Majetková újma (škoda) je pak definována jako *újma na jmění, přičemž jměním se rozumí souhrn majetku a dluhů (aktiv a pasiv) poškozeného (§ 495 OZ)*³⁵. Ta pak zahrnuje jak tzv. skutečnou škodu (tj. to, o co se jmění poškozeného danou škodní

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 563. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

³¹ K tomu srov. PÍSAŘÍKOVÁ, Markéta. Újma jako nový právní institut. Rekodifikace & praxe. 2013, č. 12, s. 6.

³² PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2813. ISBN 978-80-7400-653-1.

³³ BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 278. ISBN 978-80-7478-493-4.

³⁴ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2894 odst. 1 a 2. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1332. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

³⁵ Tamtéž jako pozn. č. 32, s. 2813.

událostí snížilo), tak i ušlý zisk (tj. to, o co se jmění poškozeného nezvýšilo, ale které by se jinak za normálního chodu věcí zvýšilo, kdyby nedošlo k dané škodní události)³⁶. Proto se v této souvislosti často mluví také o plné náhradě škody (majetkové újmy)³⁷. Z uvedené definice lze tak dovodit, že za majetkovou újmu bude napříště považován také již samotný vznik dluhu na straně poškozeného. Toto lze hodnotit jako zásadní a pozitivní posun oproti předcházející právní úpravě, resp. judikatuře k této úpravě. V minulosti se totiž vznik majetkové újmy (škody) vázal až na okamžik uhrazení předmětného dluhu, tj. kdy „reálně“ došlo k zmenšení majetkových hodnot poškozené osoby³⁸. Uvedená koncepční změna se v právní úpravě promítla zejména v ust. § 2894 odst. 1 OZ ve spojení s § 495 OZ (kdy škoda je definována jako újma na jmění a jmění jakožto souhrn majetku a dluhů dané osoby) a dále v ust. § 2952 větě druhé OZ, dle které platí, že „záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu“³⁹. Pro majetkovou újmu (škodu) platí, že je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je napravitelná poskytnutím majetkového plnění⁴⁰.

Nemajetková újma je naproti tomu definována jako újma „imateriální, která vzniká, aniž by došlo (nad rámec vzniklé škody) ke změně rozsahu jmění poškozeného; spočívá v zásahu od osobnostních práv poškozeného [...]; proto také zákon nehovoří (jak je tomu u škody) o náhradě nemajetkové újmy, nýbrž o jejím odčinění“⁴¹. Nemajetkovou újmu můžeme dále rozlišovat na *osobní újmu (úraz, nemoc, ztrátu příjmu, zhoršení schopnosti získávat si prostředky prací, náklady na lékařskou péči apod.)*⁴² a *nemajetkovou újmu odčiněnou ve formě přiměřeného zadostiučinění*⁴³.

³⁶ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 15. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁷ K tomu srov. BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 285. ISBN 978-80-7478-493-4.

³⁸ K tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 9. 2016, spis. zn.: 30 Cdo 421/2015.

³⁹ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2952. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1339. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

⁴⁰ K tomu srov. Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970, spis. zn.: Cpj 87/70.

⁴¹ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2813. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴² PÍSAŘÍKOVÁ, Markéta. Újma jako nový právní institut. *Rekodifikace & praxe*. 2013, č. 12, s. 6.

Oproti náhradě majetkové újmy (škody), není pro odčinění nemajetkové újmy a určení odpovídajícího přiměřeného zadostiučinění objektivní a exaktní způsob, jak dospět k její výši. Jistý návod pro určení přiměřeného zadostiučinění zákonodárce poskytuje v ust. § 2957 OZ⁴⁴, případně, jak již bylo uvedeno výše, Nejvyšší soud ČR ve své Metodice k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Avšak v této souvislosti je nutné si uvědomit, že odčinění nemajetkové újmy ve formě přiměřeného zadostiučinění přichází na řadu, až poté, co jiný způsob nezajistí jeho skutečné a dostatečně účinné odstranění⁴⁵. Tímto jiným způsobem je myšleno zejména např. upuštění od neoprávněného zásahu nebo odstranění jeho následku⁴⁶. Další předpoklad odčiňování nemajetkové újmy je pak stanoven v ust. § 2894 odst. 2 větě první OZ, tj. že nastupuje pouze v případech, kdy byla povinnost odčinit nemajetkovou újmu výslovně ujednána nebo tak stanovuje zvlášť zákon.

V rámci systematiky právní úpravy deliktního práva obsažené v novém občanském zákoníku by se mohlo na první pohled zdát, že zde není zahrnuta úprava pro odčinění nemajetkové újmy. Nicméně opak je pravdou. Právní úprava pro povinnost nahradit škodu (ust. § 2909 až 2950 OZ) se totiž v souladu s ust. § 2894 odst. 2 OZ obdobně aplikuje také na povinnost odčinit nemajetkovou újmu.⁴⁷ I když to na první pohled nemusí být zcela patrné, přináší tato obdobná aplikace do českého deliktního práva jistě *novum*. Za účinnosti staré právní úpravy byla totiž odpovědnost týkající se odčinění nemajetkové újmy vybudována zásadně na principu tzv. objektivní

⁴³ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 14. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴⁴ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2957. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1339. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.: „Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala“.

⁴⁵ K tomu srov. tamtéž, § 2951 odst. 2. s. 1339: „Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy“.

⁴⁶ K tomu srov. tamtéž, § 82 odst. 1. s. 1339: „Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek“.

⁴⁷ K tomu srov. tamtéž, § 2984 odst. 2. s. 1339: „Nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu“.

odpovědnosti (tj. bez zavinění), nicméně *teď je povinnost k její náhradě vázána na zavinění či vzniká bez ohledu na něj podle toho, jaká pravidla z oblasti náhrady újmy se použijí*⁴⁸.

3.2. Pojem odpovědnosti

V minulosti v České republice převládalo pojetí delikt ní odpovědnosti, jakožto *koncepte následné odpovědnosti spočívající ve vzniku sekundární povinnosti – sankce (náhradě škody, placení úroků z prodlení apod.), resp. jinými slovy a zjednodušeně řečeno jako jistý nepříznivý následek, který vznikl porušením původní (primární) povinnosti*⁴⁹. Při přijímání současné právní úpravy (nového občanského zákoníku) ovšem důvodová zpráva deklarovala zcela zásadní změnu v pojetí právní odpovědnosti, když se má *opustit pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí*⁵⁰. Jak si ale správně všimli někteří autoři, není tato deklarace zákonodárce úplně jasná a určitá. Asi nejpřesvědčivěji se k tomu vyjádřil P. Pražák, který výslovně uvedl: *„autoři návrhu deklarují radikální koncepční změnu [...]; podíváme-li se ale podrobně na příslušnou pasáž důvodové zprávy k návrhu, zjistíme, že kromě deklarované koncepční diskontinuity nám autoři příliš mnoho neprozrazují; není zcela jasné, od jaké koncepte právní odpovědnosti se distancují, ani jakou přesně zastávají“*⁵¹. Co je ale jasné z pojmosloví nové úpravy delikt ního práva, je to, že zde až na malé výjimky nenalezneme vůbec pojem „odpovědnost“. Ten je nahrazen termínem „povinnost“ nebo „povinnost nahradit újmu“ apod. Uvedenou tendenci lze spatřovat již v samotném názvu Hlavy III. obsahující úpravu delikt ního práva, která je pojmenována „Závazky z deliktů“. Nicméně zákonodárci lze vyčíst, že ani takto zvolená varianta není z jeho strany dodržována důsledně. Příklad této legislativní a pojmové nedůslednosti lze spatřovat např. v ust. §

⁴⁸ BEZOUŠKA, Petr a kol. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekonstrukci*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 527. ISBN 978-80-7552-090-6.

⁴⁹ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. s. 10. ISBN 978-80-87212-97-4.

⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 47-8; dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁵¹ PRAŽÁK, Pavel. Má institut odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci?. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 3, s. 105.

2942 odst. 1 a § 2953 OZ v rámci části týkající se deliktního práva a v dále pak i v dalších částech nového občanského zákoníku, jako např. v ust. § 2161 odst. 1, § 1190, § 193, § 2542, § 2543 odst. 1, § 1935, § 1625, § 1288 a § 420 OZ⁵².

Při snaze určit, jaké pojetí odpovědnosti měl zákonodárce v novém občanském zákoníku vlastně na mysli, se dle právní nauky nabízejí minimálně 4 varianty⁵³. Konkrétně se jedná o následující:

- a) **aktivní pojetí odpovědnosti** – dle tohoto pojetí, kdo je k něčemu povinen, odpovídá za to, že tuto svou povinnost splní, a ne ex post za to, že tuto povinnost nesplnil;
- b) **německé pojetí odpovědnosti tzv. „Schuld und Haftung“** – to chápe odpovědnost jako součást samotné právní povinnosti, přičemž při tom vychází z římského práva;
- c) **pojetí odpovědnosti, při které dochází ke splynutí odpovědnosti s primární povinností;**
- d) **pojetí odpovědnosti jako jisté způsobilosti jednat v souladu i rozporu s právem**⁵⁴.

I když nelze s absolutní jistotou určit, jaká z výše uvedených variant pojetí odpovědnosti se uplatní pro nový občanský zákoník, osobně bych se přiklonil k té první, tj. k aktivnímu pojetí odpovědnosti. A to nejenom proto, že uvedené pojetí je zastáváno ze strany právní doktríny nejčastěji⁵⁵. Mám totiž za to, že takový byl ve skutečnosti také záměr zákonodárce. Ten, jak již bylo uvedeno výše, deklaroval odklon od současného pojetí odpovědnosti, jako sekundární a sankční povinnosti, která se pojí s primární povinností. Dle mého názoru na tomto závěru ničeho nemění ani skutečnost, že

⁵² K tomu srov. PRAŽÁK, Pavel. Má institut odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci?. Právní rozhledy. 2012, roč. 20, č. 3, s. 103-5.

⁵³ K tomu srov. VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. Právní rozhledy. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 562; PRAŽÁK, Pavel. Má institut odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci?. Právní rozhledy, 2012, roč. 20, č. 3, s. 105.

⁵⁴ Tamtéž jako pozn. č. 52, s. 102-3.

⁵⁵ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1497. ISBN 978-80-7400-287-8; VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. Právní rozhledy. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 562.

zákonodárce tento odklon od současného pojetí odpovědnosti nevyjádřil v důvodové zprávě zcela šťastným a přesným způsobem⁵⁶.

K tomu je nutno závěrem dodat, že někteří autoři si myslí, že uvedená koncepční a zejména terminologická změna nebude mít žádné *hlubší praktické dopady*⁵⁷, ale jsou zde i takové názory, dle kterých *při výkladu některých ustanovení kvůli tomu mohou nastat interpretační potíže*⁵⁸. Osobně bych této změně také nepřikládal větší význam a s případnými nejasnostmi a interpretačními potížemi si dle mého názoru zcela určitě poradí právní praxe a doktrína. Ty se totiž zcela určitě v budoucnosti chopí příležitosti a přispějí k přesnějšímu vymezení pojetí právní odpovědnosti v soudobé právní úpravě deliktního práva⁵⁹. Na tomto místě považuji za vhodné zmínit, že tato práce bude nadále pracovat s termínem odpovědnosti, jak je tomu v oblasti deliktního práva běžné, a to navzdory zákonné terminologii vyhýbající se tomuto pojmu.

3.3. Pojem subjektivní a objektivní odpovědnosti

Jedno z nejzákladnějších dělení odpovědnosti představuje rozlišení na subjektivní a objektivní odpovědnost⁶⁰, a to „z hlediska existence protiprávního jednání a zavinění jako faktorů přičítání“⁶¹. Předmětné dělení bylo zmiňováno již v prvorepublikové doktríně⁶², kdy se mluvilo o tzv. ručení za výsledek (objektivní odpovědnost) a ručení za vinu (subjektivní odpovědnost)⁶³. Jak bude dále blíže

⁵⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 47-8; dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁵⁷ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Praha: Leges, 2014. s. 64. ISBN 978-80-7502-045-1.

⁵⁸ PRAŽÁK, Pavel. Má institut odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci?. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 3, s. 105

⁵⁹ K tomu srov. PRAŽÁK, Pavel. Recentní pohled na teoretickou koncepci právní odpovědnosti. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2013, roč. 21, č. 1, s. 93.

⁶⁰ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*. 2012, roč. 9, č. 1, s. 12.

⁶¹ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 52. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁶² K tomu srov. SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právník, 1947. s. 30.

⁶³ Pozn. autora: Pojem ručení ve smyslu prvorepublikové právní úpravy lze podřadit po dnešní pojem odpovědnosti, tj. nejedná se o ručení v dnešním slova smyslu.

pojednáno, nejsou hranice mezi oběma uvedenými typy odpovědnosti zcela ostré, resp. jsou do jisté míry relativní. Avšak navzdory tomu mezi nimi nadále existuje hranice v podobě zavinění⁶⁴. V této souvislosti je dále vhodné zmínit také to, že právní nauka se domnívá, že ani jeden z uvedených druhů odpovědnosti „ve své čisté podobě ve skutečnosti neexistuje“⁶⁵.

3.3.1. Subjektivní odpovědnost

Subjektivní odpovědnost je založena na zaviněném protiprávním jednání škůdce, kdy ústředním je zde pojem zavinění, které představuje *určitou vadu vůle*⁶⁶. „Při jeho zkoumání nás zajímá, zda se subjekt při svém jednání odklonil od vyžadované míry péče; požadavek míry péče rozhoduje o tom, jak je právní úprava vůči škůdci přísná“⁶⁷. Vzhledem k tomu, že uvedený požadavek míry péče se posuzuje objektivním měřítkem péče vyžadované od průměrného člověka⁶⁸, lze v tomto prvku spatřovat jistou formu objektivizace subjektivní odpovědnosti⁶⁹. Této objektivizaci do jisté míry přispívala také judikatura, která prostřednictvím rozšiřování rozsahu povinnosti péče přiblížila subjektivní odpovědnost té objektivní⁷⁰. Jak již bylo zmíněno na začátku této práce, tak subjektivní odpovědnost je oproti objektivní odpovědnosti historicky starší a má tak za sebou již několik set let vývoje. A proto také když se mluví o deliktní odpovědnosti, má se předně na mysli odpovědnost subjektivní (tj. odpovědnost za zaviněné jednání)⁷¹.

U subjektivní odpovědnosti je v právních řádech typická snaha o stanovení obecné (generální) klauzule subjektivní odpovědnosti. Naproti tomu je objektivní odpovědnost vybudována na větším či menším počtu konkrétních skutkových podstat, které jsou vždy do jisté míry kazuistické, a dále je pro ně charakteristické, že postrádají

⁶⁴ K tomu srov. TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. Bulletin advokacie. 2013. č. 1-2, s. 19.

⁶⁵ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 313. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁶⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1500. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁶⁷ Tamtéž, s. 1500.

⁶⁸ K tomu srov. tamtéž s. 1500.

⁶⁹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 64, s. 19.

⁷⁰ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 65, s. 70.

⁷¹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 65, s. 53.

jeden ze základních předpokladů subjektivní odpovědnosti - zavinění⁷². V případě subjektivní odpovědnosti tak zpravidla mluvíme o 4 základních předpokladech pro vznik povinnosti k náhradě (odčinění) újmy, které jsou následující:

- a) *porušení právní povinnosti ze strany škůdce, tj. protiprávní čin (nazývaný také civilní delikt);*
- b) *vznik újmy na straně poškozené osoby;*
- c) *příčinná souvislost mezi protiprávním činem a vznikem újmy (tzv. kausální nexus);*
- d) *zavinění (v podobě úmyslu nebo nedbalosti)⁷³.*

První tři z výše uvedených předpokladů odpovědnosti jsou považovány za předpoklady objektivní povahy a poslední za předpoklad subjektivní povahy, a to proto, že je vázán na volní stránku škůdce⁷⁴. Na tomto místě bude vhodné zmínit skutečnost, že „oproti dosud platné právní úpravě, podle které povinnost k náhradě škody vzniká již vznikem škody v důsledku porušení zákonem dané povinnosti a škůdce se jí zproští, prokáže-li, že ji nezavinil, je zavinění upraveno jako předpoklad vzniku povinnosti k náhradě“⁷⁵. Zavinění škůdce se sice zpravidla presumuje, a to ve formě nedbalosti⁷⁶, nicméně se stále jedná o jeden z předpokladů vzniku subjektivní odpovědnosti. Vzhledem k uvedenému je tak zcela spravedlivé požadovat právě po škůdci, aby uvedl a prokázal subjektivní skutečnosti, které budou způsobilé jej vyvinít⁷⁷. Naproti tomu důkazní břemeno ohledně objektivních předpokladů subjektivní odpovědnosti (tj. protiprávní čin, vznik újmy a příčinná souvislost) je neseno pak poškozenou osobou.

⁷² K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 12. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁷³ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel; ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Praha: Grada Publishing, 2014. s. 17. ISBN 978-80-247-5165-8.

⁷⁴ Tamtéž s. 17.

⁷⁵ TOMSA, Miloš. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku*. Obchodní právo. 2013, roč. 22, č. 11, s. 388.

⁷⁶ K tomu viz např. Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2911. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1334. Dostupný také na internetových stránkách: [⁷⁷ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část \(§ 2055-3014\)*. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1500. ISBN 978-80-7400-287-8.](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101.:„Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti“.</p></div><div data-bbox=)

Uvedené rozdělení důkazních břemen mezi škůdce a poškozeného je považováno za spravedlivý koncept rozložení povinností, který se osvědčil také v dosavadní praxi⁷⁸.

Za základní předpoklad subjektivní odpovědnosti se obecně považuje jednání škůdce, za které je považováno v zásadě ovladatelné lidské chování, které se určitým způsobem projevuje ve vnějším světě⁷⁹. Z hlediska práva jsou pak relevantní zejména dvě základní formy jednání osob, a to konání (tj. určité aktivní jednání osoby) a opomenutí (tj. určité pasivní jednání osoby, resp. absence určité formy aktivního jednání, které bylo na ní požadováno)⁸⁰. Konání je pak konkrétněji definováno jako *uvědomělé lidské jednání, které je ovládáno vůlí (a je tedy ovladatelné), a proto je lze člověku přičítat*⁸¹. Z uvedeného pak vyplývá, že pod konání nejsou zahrnovány neovladatelné tělesné reflexy, pohyby ve spánku nebo jiné stavy bezvědomí, vynucené jednání (*vis absoluta*)⁸². *Opomenutí je pak postaveno z právního hlediska na roveň konání pouze v případech, kdy existuje právní povinnost konat (založena zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci, smlouvou či předchozím protiprávním činem apod.) a povinná osoba takto nekoná*⁸³. Předpokladem subjektivní odpovědnosti není však z logiky věci každé jednání ve výše uvedeném smyslu, ale pouze to, které je v rozporu s právem, tj. protiprávní. Tato protiprávnost může pak vycházet zejména z porušení dobrých mravů⁸⁴, zákona⁸⁵ nebo smluvních povinností⁸⁶.

O druhém předpokladu subjektivní odpovědnosti, tj. vzniku újmy na straně poškozené osoby, bylo z teoretického hlediska již pojednáno v samostatné pasáži této

⁷⁸ K tomu srov. MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. Bulletin advokacie. 2011, č. 3, s. 26.

⁷⁹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 82-3. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁸⁰ K tomu srov. tamtéž s. 82.

⁸¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1543. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁸² K tomu srov. tamtéž s. 1543

⁸³ Tamtéž s. 1543.

⁸⁴ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2909. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1334. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

⁸⁵ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2910. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1334. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

⁸⁶ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2913. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1334. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

práce, a proto v zájmu zachování stručnosti a přehlednosti si dovoluji tímto na ní bez dalšího odkázat.

Dalším předpokladem subjektivní odpovědnosti je příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi protiprávním jednáním škůdce a vzniklou újmou na straně poškozené osoby. K tomu je nutno uvést, že zákonodárce pojem příčinné souvislosti v úpravě nového občanského zákoníku nikterak nedefinuje, přičemž stejně tomu bylo také za účinnosti předcházející právní úpravy. Proto je tento úkol ponecháván zejména na právní praxi a teorii⁸⁷. V právní nauce existuje hned několik teoretických koncepcí příčinné souvislosti. Avšak není účelem této práce se blíže věnovat všem těmto koncepcím, a proto bude v této práci uveden pouze obecný výklad příčinné souvislosti. Na tomto místě bude ale vhodné zmínit skutečnost, že oblast příčinné souvislosti je považována zpravidla za *jedno z nejslabších míst českého deliktního práva, což je spatřováno zejména ve vycházení ze striktního rozlišování relevantní příčinnosti na přímou a nepřímou, opomíjením dalších hledisek (včetně otázky předvídatelnosti) a nedostatečnou aplikací přirozené příčinnosti (conditio sine qua non), která byla vytěsněna teorií adekvátní příčinnosti*⁸⁸.

V praxi je často považováno za příliš přísné, když soudy ve většině případů vyžadují, aby existence příčinné souvislosti byla bezpečně prokázána, a to zpravidla na úrovni praktické jistoty⁸⁹. Uvedený přístup je kritizován zejména v případech medicínsko-právních sporů, kdy je na poškozených (pacientech) požadováno prokázání stoprocentní příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a újmou. Proto tyto spory často končí procesním neúspěchem poškozených⁹⁰. Již v minulosti se objevilo rozhodnutí Ústavního soudu ČR⁹¹, které nabádalo k tomu, aby byly tyto tradiční

⁸⁷ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. Právní fórum. 2012, roč. 9, č. 1, s. 12.

⁸⁸ K tomu srov. tamtéž s. 9.

⁸⁹ K tomu srov. BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 281. ISBN 978-80-7478-493-4.

⁹⁰ K tomu srov. DOLEŽAL, Adam; DOLEŽAL, Tomáš. Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech. Právník. 2013, roč. 152, č. 6, s. 581.

⁹¹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 12. 8. 2008, spis. zn.: I. ÚS 1919/08.

přístupy k otázce příčinné souvislosti modifikovány⁹². Avšak v případě zmíněného judikátu se jednalo ve své podstatě o osamocený výstřel do tmy. Soudy se totiž možnosti modifikace pojmání příčinné souvislosti nechopily, jakož ani zákonodárce, který, jak již bylo uvedeno výše, se do žádné zvláštní definice nebo úpravy příčinné souvislosti v novém občanském zákoníku nepouští. Někteří autoři ale jisté náznaky v tomto směru spatřují v úpravě alternativní příčinné souvislosti u škody způsobené provozem zvláště nebezpečným nebo odkazují na důvodovou zprávu k OZ, kde se zmiňuje adekvátní příčinná souvislost v návaznosti na vynechání předvídatelnosti u náhrady škody způsobené porušením smluvní povinnosti⁹³.

Jistou inspiraci by si právní praxe a nauka mohly vzít z úpravy příčinné souvislosti obsažené v PETL, kde se nachází její relativně podrobná úprava⁹⁴. Ovšem s ohledem na praxi českých soudů za účinnosti předcházející právní úpravy je třeba být v tomto ohledu spíše skeptický. Ale jak to ve skutečnosti bude, ukáže pravděpodobně až aplikační praxe v následujících letech. Závěrem této části práce považuji za vhodné zmínit, že v minulosti nepanoval v právní doktríně a praxi zcela jednotný názor na to, zdali se v případě příčinné souvislosti jedná o otázku skutkového nebo právního charakteru. Od některých názorů, že se jedná o otázku právní, se však poté v praxi ustálil názor, že se jedná o otázku skutkového charakteru, a tudíž soud musí zjišťovat její existenci⁹⁵. Na základě uvedeného závěru by se tak někdy mohlo zdát, že o některých skutkově složitých soudních sporech pak již nerozhodují samotní soudci, ale soudní znalci, kteří při zjišťování příčinné souvislosti hrají pak zcela zásadní roli. Nicméně soudní znalci by podle správnosti neměli řešit tuto předmětnou skutkovou otázku ohledně naplnění (příp. nenaplnění) příčinné souvislosti (ani by jim její vyřešení nemělo být ukládáno), když jejich úlohou je zejména poskytnout odborné podklady, z kterých by měl pak soud při zjišťování skutkového stavu daného případu vycházet⁹⁶.

⁹² K tomu srov. DOLEŽAL, Adam; DOLEŽAL, Tomáš. Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech. *Právník*. 2013, roč. 152, č. 6, s. 581.

⁹³ K tomu srov. VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 563.

⁹⁴ K tomu srov. tamtéž s. 563.

⁹⁵ K tomu srov. ŠKÁROVÁ, Marta. Odpovědnost za škodu na zdraví pacienta způsobenou lékařem či zdravotnickým zařízením. *Zdravotnictví a právo*. 2008, roč. 12, č. 3, s. 14.

⁹⁶ K tomu srov. tamtéž s. 14.

Posledním předpokladem subjektivní odpovědnosti, který působí také jako hlavní rozlišovací prvek mezi subjektivní a objektivní odpovědností, je zavinění. To je pak definováno jako „psychický (vnitřní – subjektivní) vztah konajícího subjektu k protiprávnímu úkonu a jeho následku (případně újmě nebo jinému projevu)“⁹⁷. Při tom se zpravidla hodnotí rozumová a volní složka. První uvedená složka „spočívá ve vědomosti určitých skutečností; zahrnuje jak vnímání pomocí smyslových orgánů, tak i představy, k nimž škůdce došel svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností (schopnost subjektivní předvídatelnosti)“⁹⁸. Volní složka pak vyjadřuje *chtění nebo smíření se s určitou skutečností, a tudíž když škůdce nechce, aby došlo k rozhodné skutečnosti, ani s tím není smířen, není tu žádný volní vztah*⁹⁹. Samotné zavinění pak *spočívá v jisté vadě vůle, když se škůdce odkloní od vyžadované míry péče, jehož měřítkem je standard péče očekávaný od průměrného člověka*¹⁰⁰. Úroveň této vyžadované míry péče poté do jisté míry stanovuje přísnost právní úpravy v daném konkrétním případě.

Právní teorie obecně rozlišuje dvě základní formy zavinění, a to úmysl a nedbalost¹⁰¹. Úmysl se pak dále dělí na úmysl přímý (*dolus directus*) a nepřímý (*dolus eventualis*)¹⁰². Při úmyslu přímém škůdce ví, že svým jednáním může způsobit újmu, a tu chce taky způsobit, a proto je újma vlastním účelem nebo nutným následkem jednání škůdce¹⁰³. U nepřímého úmyslu si je škůdce vědom toho, že jeho jednáním může být způsobena újma a v případě, že k jejímu vzniku dojde, je škůdce s tím srozuměn¹⁰⁴. Nedbalost se zase dělí na nedbalost vědomou (*culpa lata*) a nevědomou (*culpa levis*). Vědomá nedbalost je spatřována v případech, kdy škůdce si je vědom, že svým jednáním může způsobit újmu, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že k jejímu vzniku

⁹⁷ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. s. 12. ISBN 978-80-87212-97-4.

⁹⁸ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1557. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁹⁹ Tamtéž s. 1557.

¹⁰⁰ Tamtéž s. 1500.

¹⁰¹ K tomu srov. tamtéž s. 1557

¹⁰² K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 169. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁰³ Tamtéž jako pozn. č. 98, s. 1558.

¹⁰⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 98, s. 1558.

nedojde¹⁰⁵. Naopak při nevědomé nedbalosti si škůdce není vědom skutečnosti, že by svým jednáním mohl vyvolat vznik újmy, a to navzdory tomu, že s ohledem na okolnosti a svoje osobní poměry to vědět měl a mohl¹⁰⁶. Nový občanský zákoník pracuje také se zvláštním pojmem nedbalosti, a to s tzv. hrubou nedbalostí. Nejedná se však o nějaký zvláštní druh nedbalosti, nýbrž se tím chápe jistá vyšší míra intenzity nedbalosti. Přitom se může ve své podstatě jednat o nedbalost vědomou i nevědomou, když jednání škůdce vypovídá o výjimečné lehkomyšlnosti či zjevné bezohlednosti¹⁰⁷.

V této souvislosti je nutno upozornit na další pojem deliktního práva, který má v návaznosti na zavinění vliv na to, zdali daná osoba bude odpovědná za újmu vzniklou na straně poškozené osoby nebo ne. Konkrétně se jedná o deliktní způsobilost, protože *obdobně jako v případě způsobilosti k právním jednáním je pro posouzení subjektivního předpokladu odpovědnosti rozhodující rozumová a mravní vyspělost, kterou osoba dosáhne zpravidla dovršením určitého věku, ale můžou mít na ní vliv i další faktory (např. ztráta rozumového mravního potenciálu)*¹⁰⁸. Při tom se vychází ze zásady, že „zavinění je možné přičítat pouze osobě, která na základě svého rozumu dokáže rozpoznat protiprávnost jednání a jeho výsledku a má zároveň dostatečné volní schopnosti, aby své jednání ovládla (je schopná řídit své jednání vlastní rozumovou úvahou)“¹⁰⁹. Je bez dalšího jasné, že vývoj rozumových a volních stránek každé osobnosti probíhá individuálně, a proto se deliktní způsobilost posuzuje případ od případu, ale na základě objektivních kritérií. Vychází se však při tom z předpokladu, že osoba, která dosáhne daného věku je deliktně způsobilou. Případný opak se zkoumá pouze v případech, že jsou zde relevantní pochybnosti o rozumové a volní vyspělosti dané osoby. Nejčastějšími důvody deliktní nezpůsobilosti mohou být nedostatečný věk pod zákonem stanovenou hranici, duševní porucha trvalého nebo přechodného charakteru apod.¹¹⁰

¹⁰⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1558. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁰⁶ Tamtéž s. 1557.

¹⁰⁷ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 161. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁰⁸ Tamtéž s. 157.

¹⁰⁹ Tamtéž jako pozn. č. 105, s. 1558.

¹¹⁰ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 105, s. 1559.

Závěrem této části práce bude vhodné zmínit to, že navzdory tomu, že v některých případech, kdy budou naplněny veškeré shora uvedené předpoklady subjektivní odpovědnosti, nebude škůdce za předmětnou újmu odpovídat. Jedná se o případy tzv. okolností vylučujících povinnost hradit způsobenou újmu¹¹¹. Nový občanský zákoník aktuálně obsahuje v úpravě deliktního práva výslovně pouze dvě z nich, a to nutnou obranu (ust. § 2905 OZ) a krajní nouzi (ust. § 2906 OZ). Právní teorie a nadnárodní projekty (PETL) pak znají také další okolnosti vylučující protiprávnost, a to např. svépomoc (ta je upravena také v § 14 OZ), souhlas poškozeného a zákonné zmocnění¹¹². Doktrína však novou úpravu této problematiky v novém občanském zákoníku navzdory tomu hodnotí vesměs pozitivně. Kvituje se zejména rozšíření mezi nutné obrany a krajní nouze, když se při tom přihlédne i k omluvitelnému vzrušení mysle škůdce (resp. toho, kdo odvrátil útok nebo jiné nebezpečí)¹¹³.

3.3.2. Objektivní odpovědnost

U objektivní odpovědnosti nehraje žádnou roli, jestli k dané škodní události došlo zaviněně nebo nezaviněně¹¹⁴, ale pouze to, že *škodní událost je následkem určitého nebezpečí, které se přičítá odpovědné osobě*¹¹⁵. Případná obrana odpovědné osoby, že neporušila žádnou svou relevantní právní povinnost nebo nejednala protiprávně nebo zaviněně je v tomto ohledu bez jakéhokoliv významu¹¹⁶. Z tohoto důvodu se proto objektivní odpovědnost nazývá také odpovědností bez ohledu na zavinění, přísná nebo striktní odpovědnost. Ve své podstatě je tak *založena na existenci dvou předpokladů, a to škody a příčinné souvislosti (kausálního nexu) mezi touto škodou a nebezpečím, které je přičitatelné dané odpovědné osobě*¹¹⁷. Samotný vznik objektivní odpovědnosti je spatřován zejména ve dvou základních důvodech.

¹¹¹ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1524. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹¹² K tomu srov. VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 10, č. 15-16, s. 563-4.

¹¹³ K tomu srov. tamtéž s. 563.

¹¹⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 111, s. 1501.

¹¹⁵ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 57. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹¹⁶ K tomu srov. tamtéž s. 312.

¹¹⁷ Tamtéž s. 54.

Prvním je *nadměrné (zvýšené) nebezpečí imanentní určitým druhům činností či provozům, které se navzdory tomu povolují, jelikož její výsledky mají význam převyšující riziko škody, což je pak vyváženo zpřísněnou odpovědností*¹¹⁸. Za nebezpečí lze obecně považovat jakoukoliv možnou změnu k horšímu, přičemž je jasné, že se nejedná o každé nebezpečí, ale pouze takové, které dosahuje určitou úroveň¹¹⁹. Takovéto nebezpečí, resp. riziko (které lze kvalifikovat jako nadměrné nebo zvýšené) lze charakterizovat na základě dvou znaků. A to buď v případě, že hrozí újmy značného rozsahu, nebo v případě vyšší pravděpodobnosti vzniku újmy. K tomu je ale nutno dodat, že tyto znaky nemusejí být naplněny kumulativně¹²⁰. Jindy se nemusí případy objektivní odpovědnosti týkat „*neurčitého (abstraktního) nebezpečí, ale jsou spojeny s věcí nebo činností, které nejsou samy o sobě nebezpečné, ale vinou vady tu nebezpečí vzniká*“¹²¹. Při tom obecně platí pravidlo, že čím vyšší je stupeň nebezpečnosti, tím je odpovědnost přísnější¹²². Odpovědnou osobou je pak osoba, která má nad danou činností, příp. věcí zpravidla největší míru kontroly a také má z ní prospěch. Lze totiž považovat za spravedlivé, aby tato osoba (mající prospěch a kontrolu nad danou činností, příp. věcí) nesla také riziko újmy vyplývající z nebezpečnosti této činnosti (věci). A to nejen *ve své sféře, ale i ve sféře někoho jiného; pokud by totiž nesla pouze výhody a nevýhody by přenesla do sféry někoho jiného, vznikla by tak mezi oběma sférami nespravedlivá nerovnováha*¹²³.

Druhým důvodem vzniku objektivní odpovědnosti je brání ohledu na poškozené osoby, kdy tyto by zejména *v technicky složitých případech sotva mohly unést důkazní břemeno*¹²⁴. Poškozené osoby totiž nemůžou čekat, že by měly nést riziko vzniku újmy (a zejména pak její následky), kterou nezpůsobily, a je tak i z tohoto hlediska jenom spravedlivé, aby odpovědnost za ní nesly osoby, které danou činností provozují (a tudíž

¹¹⁸ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 312. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹¹⁹ K tomu srov. tamtéž s. 63.

¹²⁰ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1502. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹²¹ Tamtéž s. 1502.

¹²² K tomu srov. TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 1-2, s. 19.

¹²³ Tamtéž jako pozn. č. 120, s. 1502.

¹²⁴ Tamtéž jako pozn. č. 118, s. 312.

mají nad ní zpravidla největší možnost kontroly) a mají z ní také profit¹²⁵. Dochází tak k jistému střetu zájmů práv poškozených osob (které mají zájem na tom, aby nebyly ohrožovány) a osob, jimž je přičítána příslušná objektivní odpovědnost (mající zejména zájem na tom, aby mohly provádět svou činnost), které jsou v takovýchto případech protichůdné. Výsledkem tohoto střetu je pak právě koncept objektivní odpovědnosti¹²⁶. Při určování míry přísnosti objektivní odpovědnosti je pak nutné vždy provádět vyvažování těchto protichůdných zájmů poškozených a odpovědných osob, ale také zájmů společnosti, resp. třetích osob¹²⁷.

S jistou mírou nadsázky by se tak dalo říct, že objektivní odpovědnost vyplňuje jistou šedou zónu mezi případy, které lze podřadit pod subjektivní odpovědnost, a případy, kdy je újma nesena samotnými poškozenými ve smyslu římskoprávní zásady *casum sentit dominus*. Přitom na vyplnění této šedé zóny nemají zájem jenom poškozené osoby, ale celá společnost, protože předmětné zdroje nebezpečí jsou potenciaálním rizikem víceméně pro každého. Tím se tak sleduje také to, aby osoby, které mají kontrolu nad tímto zdrojem nebezpečí, prováděly svou činnost při zachování, co možná nejvyšší míry opatrnosti, investovaly do preventivních a nových technologií, které by napomáhaly lépe předcházet vzniku újem apod. Je pravdou, že nesení předmětných rizik se pak zpravidla promítne v nákladech, resp. cenách příslušného zboží nebo služby¹²⁸. Zároveň by však mělo být také v zájmu zákonodárce (resp. společnosti), aby případy (skutkové podstaty) objektivní odpovědnosti nebyly stanovovány příliš přísně. To by mělo totiž zase negativní dopad na další rozvoj technologií, provozů, vědy apod.

Proto v zásadě platí, že objektivní odpovědnost by neměla nastupovat v případech tzv. vyšší moci, tj. případů neodvratitelných událostí, které se dějí z vnějších příčin, a které nelze předvídat ani jim předcházet¹²⁹. Jako příklady případů

¹²⁵ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 59. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹²⁶ K tomu srov. tamtéž s. 60.

¹²⁷ K tomu srov. TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 1-2, s. 19.

¹²⁸ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 125, s. 59.

¹²⁹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 125, s. 63.

vyšší moci lze uvést zejména přírodní katastrofy, války, teroristické útoky apod.¹³⁰ Z tohoto důvodu právo v takových případech vyšší moci, které by jinak spadaly pod jednotlivé skutkové podstaty objektivní odpovědnosti, poskytuje jinak odpovědným osobám tzv. liberační (exonerační) důvody. Na základě jejich prokázání se mohou pak dané osoby objektivní odpovědnosti zprostit. Důkazní břemeno ohledně prokázání liberačních důvodů leží tak na této jinak odpovědné osobě¹³¹. Na tomto místě si je nutno uvědomit, že ale ne každá vnější událost povede automaticky ke zproštění objektivní odpovědnosti. V rámci stanovení příslušné příčinné souvislosti totiž může, a zpravidla často také bude, vedle sebe spolupůsobit a konkurovat si tak větší množství příčin (událostí), a to včetně těch vnějších. Kromě toho poznáme také liberační důvody, které nespočívají ve vnějších příčinách, ale v činnosti samotné odpovědné osoby, tzv. interní důvody¹³². K tomu je ale nutno dodat, že první případ liberačních důvodů (tzv. externí liberační důvody) jsou v praxi mnohem častější.

Vycházejíc z premisy, že objektivní odpovědnost tvoří jakousi výjimku, resp. doplněk subjektivní odpovědnosti¹³³, lze za ještě výjimečnější považovat případy tzv. absolutní objektivní odpovědnosti. To jsou případy, kdy odpovědná osoba nemá k dispozici žádné liberační důvody, na základě kterých by se mohla zprostit své objektivní odpovědnosti. Jedná se zpravidla o případy, kdy je intenzivní zájem zákonodárce (společnosti), aby předmětné újmy spojené s daným druhem nebezpečí byly bez dalšího nahrazovány (resp. odčiňovány). V právní doktríně se ovšem objevují také názory, že absolutní objektivní odpovědnost se ve své čisté podobě vlastně nevyskytuje¹³⁴. Dle mého názoru nejsou ale tyto názory zcela správné, resp. přesné. K. Svoboda totiž mluví ve své argumentaci o jakémsi „přílepku“, příp. „podhypotéze“ dané objektivní odpovědnosti, které *omezují okruh právních vztahů, na které prvotní hypotéza dopadá a umožňuje tak odpovědné osobě se liberovat*¹³⁵. Pod tyto pojmy

¹³⁰ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 66. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹³¹ K tomu srov. NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel; ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Praha: Grada Publishing, 2014. s. 32. ISBN 978-80-247-5165-8.

¹³² K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 130, s. 66.

¹³³ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 130, s. 54.

¹³⁴ K tomu srov. SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec? *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 23, s. 865 a násl.

¹³⁵ Tamtéž s. 866.

nicméně řadí případy, kdy újma nebyla způsobena povahou použité věci¹³⁶, resp. případy tzv. spoluzavinění poškozené osoby.

Osobně ale zastávám názor, že první z uvedených případů nepředstavuje zvláštní liberační důvod, ale jedná se svou povahou o otázku naplnění samotného předpokladu skutkové podstaty objektivní odpovědnosti. Proto v tomto případě došlo dle mého názoru ze strany K. Svobody pouze k zaměnění předpokladů pro vznik objektivní odpovědnosti s pojmem liberačních důvodů. Mám totiž za to, že liberační důvody *stricto sensu* zpravidla nastupují až v případech, kdy veškeré předpoklady samotné objektivní odpovědnosti jsou naplněny, a odpovědná osoba se předmětné odpovědnosti prostřednictvím liberačních důvodů zprošťuje. Ale to za situace, že odpovědnost této osoby jako taková již existuje. Určitě lze vznést námitku, že pojem liberačních důvodů lze chápat v širším slova smyslu. To znamená, že by je představovaly jakékoliv případy, kdy se daná osoba zbaví objektivní odpovědnosti, a tím pádem by se nemohlo již o ní mluvit jako o objektivní odpovědnosti absolutní. Nicméně mám za to, že je nutné zachovat terminologickou hranici mezi předpoklady odpovědnosti a liberačními důvody. A tudíž tak chápat liberační důvody ve svém pravém slova smyslu, resp. nerozšiřovat je shora uvedeným způsobem. Argumentace pro tento závěr je zjevná, když směšování předpokladů odpovědnosti a liberačních důvodů by do jisté míry devalvovalo institut liberačních důvodů.

Obdobné závěry platí také pro spoluzavinění poškozeného. To totiž nezprošťuje odpovědnou osobu ze samotné objektivní odpovědnosti (ve smyslu liberačních důvodů), ale směřuje spíše do stanovení rozsahu její povinnosti nahradit (odčinit) způsobenou újmu. Zcela legitimním argumentem v tomto ohledu může být tvrzení, že v případě spoluzavinění poškozeného ve výši 50% a výše, nebude muset odpovědná osoba nic nahrazovat (odčínovat). To sice z praktického a procesního hlediska může být pravda, ale z čistě teoretického hlediska uvedená skutečnost ničeho nemění na tom, že došlo ke vzniku objektivní odpovědnosti a že spoluzavinění poškozené osoby jako takové tím

¹³⁶ Pozn. autora: K. Svoboda totiž rozebírá údajnou neexistenci absolutní objektivní odpovědnosti na příkladu § 421a SOZ, dle kterého měla odpovědnost nastupovat v případech, kdy újma byla způsobená okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci použité při plnění závazku.

pádem nepředstavuje zvláštní liberační důvod, který by odpovědnou osobu z této odpovědnosti hmotně-právně zprošťoval.

V případě, že tedy právo u objektivní odpovědnosti poskytuje odpovědné osobě liberační důvody (v jejich pravém slova smyslu – k tomu viz výše), lze mluvit o tzv. relativní objektivní odpovědnosti (v protikladu k absolutní objektivní odpovědnosti). Avšak také v rámci těchto případů relativní objektivní odpovědnosti lze rozlišovat dle šíře liberačních důvodů míru přísnosti objektivní odpovědnosti, příp. samotný vztah mezi subjektivní a objektivní odpovědností¹³⁷. A to tím spíše, když „jsou liberační důvody vztahovány k jednání škůdce a poměřovány standardem péče“¹³⁸, což jsou typické prvky již pro odpovědnost subjektivní.

3.3.3. Vztah mezi subjektivním a objektivním typem odpovědnosti

Z výše uvedeného je tak patrné, že koncepty subjektivní a objektivní odpovědnosti jsou značně relativními množinami, resp. nejedná se o úplně oddělené a na sobě nezávislé kategorie¹³⁹. Lze pak pozorovat do jisté míry plynulý přechod mezi těmito typy odpovědnosti¹⁴⁰. L. Tichý pak mluví o řetězci tzv. důvodů přičitatelnosti odpovědnosti odpovědné osobě (škůdci) neboli o stupních zpřísnování odpovědnosti¹⁴¹. Při tom vychází ze dvou základních pojmů obou typů odpovědnosti, tj. ze zavinění (které je charakteristickým pojmem pro subjektivní typ odpovědnosti) a z nebezpečnosti, resp. rizika (charakteristickými zase pro objektivní typ odpovědnosti). Při postupném přechodu od subjektivní k objektivní odpovědnosti pak vyslovuje základní zásadu, že „čím vyšší je stupeň nebezpečnosti, tím menší je význam regulačního momentu zavinění“¹⁴². Celkově pak uvádí následujících 5 postupných stupňů zpřísnování odpovědnosti:

¹³⁷ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 67. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹³⁸ Tamtéž s. 67.

¹³⁹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 1-2, s. 19.

¹⁴⁰ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 137, s. 70.

¹⁴¹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 139, s. 20.

¹⁴² Tamtéž jako pozn. č. 139, s. 19.

- 1) případy, kdy je nebezpečnost vázána nejenom na konkrétní chování, ale na určitý typ jednání, resp. činnost; mez přičitatelnosti pak v důsledku ochranných zákonů je do té míry snížena a odpovědnost zpřísněna tak, že je zakázáno abstraktně nebezpečné jednání, zavinění se musí vztahovat jen na porušení normy a nevyžaduje se, aby zahrnovalo vznik újmy;
- 2) případy způsobení zvýšeného nebezpečí potencionálním škůdcem, kdy tyto jsou již směřovány k aktivnímu jednání, a ne pouze k zanechání škodlivého jednání;
- 3) případy, kdy je odpovědné osobě uloženo důkazní břemeno; kdy neodpovídá pouze za prokázané protiprávní jednání, nýbrž na základě domněnky možného způsobení škody bez zavinění;
- 4) případy, kdy odpovědnost vzniká pouze na základě protiprávního jednání;
- 5) případy, kdy odpovědnost nevyklučuje pouze dodržování objektivně vyžadované péče, nýbrž odpovědnost je dána nezávisle nejen na zavinění, ale i na protiprávnosti jednání¹⁴³.

Z výše uvedeného je zjevné, že hranice mezi subjektivní a objektivní odpovědností leží mezi Tichého druhým a třetím stupněm zpřísnování odpovědnosti. Proto, jak již bylo uvedeno výše, navzdory tomu, že hranice mezi subjektivní a objektivní odpovědností je do jisté míry relativní, stále zde určitá hranice je a uvedené typy odpovědnosti je stále možno rozlišovat. Asi již není potřeba výslovně zmiňovat, že tato hranice je tvořena prostřednictvím kategorie zavinění.

Vztah subjektivní a objektivní odpovědnosti je řešen také v pozitivní úpravě, přičemž zcela zásadním je v tomto směru ust. § 2895 OZ. Dle tohoto zákonného ustanovení platí, že „škůdce je povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvlášť zákonem“¹⁴⁴, přičemž příslušnou inspiraci zákonodárce hledal patrně v německém řešení dané problematiky¹⁴⁵. Nový občanský zákoník tak „vychází z principu, že odpovědnost za škodu je zásadně subjektivní, ledaže zákon zvlášť

¹⁴³ TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. Bulletin advokacie. 2013, č. 1-2, s. 20.

¹⁴⁴ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2895. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1333. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

¹⁴⁵ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 45. ISBN 978-80-7400-625-8.

stanoví, že jde o odpovědnost objektivní“¹⁴⁶. Někteří v této souvislosti mluví o tzv. enumerativním principu¹⁴⁷. Podle právní nauky převzal nový občanský zákoník ve své podstatě *dosavadní pojetí objektivní odpovědnosti, které vychází z předcházející právní úpravy, přičemž žádné ustanovení nemá již ambici být generální klauzulí (naproti ust. § 420a SOZ), ani tak být vykládáno ve spojení se skutkovými podstatami obsaženými ve zvláštních právních předpisech (horní, energetický zákon apod.)*¹⁴⁸. Dle dikce ust. § 2895 OZ by se mohlo zdát jako zcela jasné, jak se dají případy objektivní odpovědnosti poznat v praxi. Každá skutková podstata objektivní odpovědnosti by totiž tak měla obsahovat výslovné uvedení, že se jedná o odpovědnost bez ohledu na zavinění. Přitom jakékoliv rozšiřování této odpovědnosti například prostřednictvím analogie by nemělo být přípustné¹⁴⁹. A naopak v případě, že zákon takto výslovně nestanoví, tak by se mělo jednat o odpovědnost subjektivní¹⁵⁰.

Nicméně samotný zákonodárce není pak následně v dodržování těchto pravidel důsledný. U skutkové podstaty subjektivní odpovědnosti pro porušení zákona obsažené v ust. § 2910 OZ totiž výslovně uvádí, že se vyžaduje zavinění na straně škůdce, a to navzdory tomu, že by to zde výslovně stanoveno být nemuselo. To by však nemuselo ještě v praxi působit žádné interpretační potíže, resp. dalo by se to vyložit ve prospěch zájmu na zachování právní jistoty, kdyby se dalo dovodit, že i u subjektivního typu odpovědnosti se stanovuje výslovně vztah ke kategorii zavinění. Ovšem stejný závěr není možné již učinit u případů objektivní odpovědnosti, jako například u odpovědnosti za porušení smluvní povinnosti dle ust. § 2913 OZ. Zákonodárce zde totiž v rozporu s ust. § 2895 OZ výslovně neuvádí, že by se mělo jednat o odpovědnost bez ohledu na zavinění, přičemž v daném případě se o tento typ odpovědnosti zcela určitě jedná¹⁵¹. Tento závěr lze opřít o existenci liberačních důvodů obsažených v ust. § 2913 odst. 2

¹⁴⁶ DOČEKALOVÁ, Libuše. *Právo na náhradu škody – subjektivní nebo objektivní odpovědnost a ve kterých případech?* Výjezdni seminář z obchodního práva II, 10.-12. dubna 2015. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.prf.cuni.cz/libuse-docekalova-1404050761.html>.

¹⁴⁷ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jirí. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 54. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁴⁸ Tamtéž s. 45.

¹⁴⁹ K tomu srov. tamtéž s. 45.

¹⁵⁰ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 146.

¹⁵¹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 146.

OZ, ale také i o jejich formulaci typickou pro odpovědnost objektivního typu (když se zde uvádí, že „*povinnosti k náhradě škody se škůdce zproští...*“¹⁵²).

Stejnému problému pak čelíme při interpretaci dalších zvláštních typů odpovědnosti, které jsou zpravidla považovány za odpovědnost objektivní. Pravděpodobně nebude problém určit, o jaký typ odpovědnosti se jedná v případech, kdy zákonodárce u dané skutkové podstaty odpovědnosti stanovuje liberační důvody. V takovýchto případech lze bezpečně dospět k závěru, že se jedná o objektivní odpovědnost, pro kterou, jak bylo uvedeno již výše, je existence liberačních důvodů typická. Avšak problém nastává u případů, kdy zákonodárce takovéto liberační důvody vůbec nestanovuje, ale zase na druhé straně je ani nevylučuje, jako např.: v ust. § 2926, § 2933, § 2936, § 2945 a § 2950 věta první OZ¹⁵³. V těchto případech se nabízejí dvě základní argumentace. Buď se může jednat o absolutní objektivní odpovědnost, nebo o odpovědnost subjektivní¹⁵⁴. V právní doktríně existuje pak několik názorů na to, jak lze v rámci úpravy nového občanského zákoníku určit, jestli se v daném případě skutečně jedná o objektivní odpovědnost nebo ne.

Někteří zastávají ve světle výše uvedeného do jisté míry zjednodušený názor, že ust. § 2895 OZ odkazuje na část čtvrtou, Hlavu III, oddíl 2, pododdíl 2 nazvaný „Zvláštní ustanovení“ nového občanského zákoníku, tj. ust. § 2920 až § 2950 OZ, kde všechny zde upravené skutkové podstaty pak považují bez dalšího za případy objektivní odpovědnosti, příp. že odkazuje na další zvláštní zákony¹⁵⁵ nebo na odpovědnost za porušení smluvní povinnosti¹⁵⁶. Tomuto názoru by mohlo napovídat systematické uspořádání právní úpravy deliktního práva v novém občanském zákoníku, ale také

¹⁵² Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2913 odst. 2. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1334. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

¹⁵³ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1501. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁵⁴ K tomu srov. DOČEKALOVÁ, Libuše. *Právo na náhradu škody – subjektivní nebo objektivní odpovědnosti a ve kterých případech?* Výjezdni seminář z obchodního práva II, 10.-12. dubna 2015. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.prf.cuni.cz/libuse-docekalova-1404050761.html>.

¹⁵⁵ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2817. ISBN 978-80-7400-653-1.

¹⁵⁶ K tomu srov. TOMSA, Miloš. *Náhrada způsobené újmy (škody) a bezdůvodné obohacení v úpravě nového občanského zákoníku*. *Obchodní právo*. 2013, roč. 22, č. 1, s. 2.

odkaz na předcházející právní úpravu, a to v rámci zájmu na zachování určité formy kontinuity příslušné právní úpravy¹⁵⁷.

Nad rámec shora uvedených výhrad si další autoři kladou zcela legitimní otázku, zdali skutečně všechny takovéto případy označované v komentářové literatuře za případy objektivní odpovědnosti bude možno takto kvalifikovat také z obsahového hlediska¹⁵⁸. Tím myslí zejména případy skutkových podstat odpovědnosti, které se blíží svou povahou subjektivní odpovědnosti, tj. „*kde je možnost faktického zproštění se odpovědnosti vázána na subjektivní stránku jednání škůdce, tedy typicky vynaložení veškeré péče, zanedbání náležitého dohledu apod.*“¹⁵⁹ Objevují se proto také názory, že při určování, zdali se jedná v daném případě o subjektivní nebo objektivní odpovědnost, bude nutno postupovat případ od případu a *zohledňovat tak dosavadní judikaturu, předcházející anebo zahraniční právní úpravu (zejména pak inspirační zdroje nového občanského zákoníku), ale hlavně účel a smysl toho kterého ustanovení*¹⁶⁰. V této souvislosti někteří autoři pak nabízejí celkem konkrétní návod a bodový postup, jak lze v daných případech určit, o jaký typ odpovědnosti se jedná. Takovýto návod od L. Tichého a J. Hrádky (dále též jako „Návod“) se skládá z následujících kroků (bodů):

- 1) *slovní výklad – zdali neobsahuje slovní spojení charakteristická pro subjektivní odpovědnost (zaviněné, vědomé, péče, pečlivost) nebo pro objektivní (naznačující liberační důvody – zprostí se);*
- 2) *v případě neutrální dikce – volit přístup zákonodárce (teleologický) – tj. zdali podřídit tomu nebo onomu typu odpovědnosti, přičemž otázka nebezpečí, rizika a složité důkazní situace by měly být prvním vodítkem;*

¹⁵⁷ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 878. ISBN 978-80-7478-369-3.

¹⁵⁸ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 46. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁵⁹ Tamtéž s. 46.

¹⁶⁰ DOČEKALOVÁ, Libuše. *Právo na náhradu škody – subjektivní nebo objektivní odpovědnosti a ve kterých případech?* Výjezdní seminář z obchodního práva II, 10.-12. dubna 2015. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.prf.cuni.cz/libuse-docekalova-1404050761.html>.

- 3) *systematický výklad – pro subjektivní typ odpovědnosti je typická generální klauzule, přičemž u objektivní odpovědnosti jsou typické speciální skutkové podstaty.*
- 4) *objektivně historické hledisko včetně zjišťování smyslu a vývoje skutkových podstat, které byly do OZ implantovány nebo sloužily za vzor české úpravě, v jurisdikci svého původu¹⁶¹.*

Právě uvedený Návod pro určení, o jaký typ odpovědnosti se v daném případě skutečně jedná, není na tomto místě zmiňován samoúčelně. Ale proto, že bude dále v této práci použit pro stanovení typu odpovědnosti u případů, které jsou jádrem této práce, tj. u skutkových podstat odpovědnosti za újmu způsobenou věcí.

Osobně bych se u dané problematiky přikláněl k prvnímu z výše uvedených názorů, tj. tomu převažujícímu v komentářové literatuře. A to navzdory tomu, že možná představuje jisté zjednodušení této problematiky. Mám totiž za to, že úmysl zákonodárce u ust. § 2895 OZ byl skutečně takový, že toto ustanovení odkazuje na skutkové podstaty odpovědnosti v ust. § 2920 a násl. a považuje je tak bez dalšího za případy objektivní odpovědnosti. Odpovídá tomu totiž systematika předcházející právní úpravy, ale také systematika úpravy současné. Uvedený závěr považuji také za souladný se zájmem na právní jistotě, srozumitelnosti a předvídatelnosti práva jako takového ve vztahu k jeho adresátům. A právě uvedené atributy právní úpravy by měly být dle mého názoru prvořadé. Je vysoce pravděpodobné, že ke stejnému závěru v budoucnosti dospěje také příslušná judikatura, jak si to myslí také někteří autoři¹⁶².

V závěru této části práce se budu krátce věnovat dalšímu problému, který může přinést dělení odpovědnosti na subjektivní a objektivní. Konkrétně se jedná o problém, která právní úprava odpovědnosti má přednost, když se na daný případ dají aplikovat obě. Jinými slovy případy, kdy jsou naplněny, jak předpoklady odpovědnosti subjektivní, tak předpoklady speciální skutkové podstaty objektivní odpovědnosti.

¹⁶¹ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 313-4. ISBN 978-80-7400-625-8

¹⁶² K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1501. ISBN 978-80-7400-287-8.

Jak již bylo uvedeno výše, historicky se objektivní odpovědnost vyvinula zejména v případech, na které nestačila, resp. již nedopadala subjektivní odpovědnost. Objektivní odpovědnost tak představuje jistý doplněk subjektivní odpovědnosti a vyplňuje šedé zóny, kdy se sice subjektivní odpovědnost založená na zavinění škůdce již neuplatní, ale zároveň by bylo nespravedlivé, kdyby újmu nesly samotné poškozené osoby. Vycházejíc z této logiky by pak v praxi nemělo ke konkurenci subjektivní a objektivní odpovědnosti vůbec docházet. Opak je však pravdou, když za současné právní úpravy může v praxi klidně dojít k případu, že se na daný případ uplatní, jak úprava subjektivní, tak i objektivní odpovědnosti.

Jako jeden příklad za všechny lze uvést případ odpovědnosti za věc vyhozenou z místnosti nebo podobného místa, tedy zvláštní skutkovou podstatu objektivního typu odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ¹⁶³. Při naplnění této zvláštní skutkové podstaty je za odpovědnou osobou považována buď osoba, která měla mít nad danou místností (nebo podobným místem) dohled, anebo společně a nerozdílné s ní také osoba, která takové místo užívá, přičemž když tuto nelze určit, tak bude solidárně odpovědným vlastník dané nemovité věci. Avšak při vyhození určité věci z místnosti (nebo podobného místa) může dojít také k naplnění skutkové podstaty subjektivní odpovědnosti takto jednající osoby, která danou věc z místnosti (nebo podobného místa) vyhodila. Otázkou pak je, jak vyřešit tento střet obou základních typů odpovědnosti.

Právní nauka si v tomto směru vypomáhá obecnou interpretační zásadou *lex specialis derogat legi generali* (tj. volně přeloženo jako zvláštní úprava má přednost před obecnou)¹⁶⁴. V duchu uvedené interpretační zásady lze tak právní úpravu objektivní odpovědnosti považovat za úpravu zvláštní ve vztahu k odpovědnosti

¹⁶³ Pozn. autora: Na tomto místě teď ponecháme stranou spory v právní nauce ohledně určení typu této odpovědnosti, tj. zdali se jedná o odpovědnost objektivní nebo subjektivní, protože této problematice bude věnována samostatná část této práce. Proto pro účely této části práce jí budeme považovat bezvýhradně za případ objektivní odpovědnosti.

¹⁶⁴ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 313. ISBN 978-80-7400-625-8.

subjektivní¹⁶⁵, a tudíž ve výše uvedeném případě by se tak měla uplatnit odpovědnost objektivní dle ust. § 2937 odst. 2 OZ.

Ovšem v části případů nemusí být výběr konkrétního typu odpovědnosti pro poškozeného v praxi až tak podstatný. V duchu staré zásady římského práva *iura novit curia* (volně přeloženo jako soud zná právo) by tak mělo být na soudci, aby si posoudil, kterou právní úpravu odpovědnosti na daný případ použije. Sice můžou být vzneseny námitky, že jednotlivé druhy odpovědnosti mají různě stanovené předpoklady a tomu musí být pak uzpůsobeny také tvrzení a důkazy poškozené osoby. Avšak ani takovéto námitky nemusí být ve skutečnosti až tak relevantními, protože soud má ve vztahu k účastníkům řízení své poučovací povinnosti stanovené zejména ust. § 118a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění. Proto by poškozená osoba měla být na případné nedostatky ve svých tvrzeních nebo důkazech u daného typu odpovědnosti soudem upozorněna. A v případě, že ne, zakládá tato skutečnost odvolací důvod proti rozhodnutí soudu I. stupně. To samozřejmě za předpokladu, že je odvolání, jako řádný opravný prostředek, v daném případě přípustné.

Řešení střetu subjektivní a objektivní odpovědnosti ovšem nabývá na významu u těch případů, kdy se jedná o rozdílné osoby, které jsou odpovědné dle subjektivní odpovědnosti, a které jsou odpovědné dle objektivní odpovědnosti. Podle mého názoru bude pak hlavně na poškozeném, po které osobě bude náhradu (odčinění) své újmy vymáhat. Tudíž zastávám názor, že poškozenému nelze předem říkat, podle kterého typu odpovědnosti má svoje nároky vymáhat. Je jasné, že poškozené osoby budou ve většině případů tendovat k volbě objektivní odpovědnosti, která je pro ně zpravidla příznivější, a to zejména z důkazního hlediska. Nelze však vyloučit také to, že v některých případech bude pro poškozenou osobu výhodnější uplatnění subjektivní odpovědnosti, a to například s ohledem na solventnost jednotlivých odpovědných osob.

Vzhledem ke shora uvedenému zastávám tedy názor, že v případě, kdy lze uplatnit nárok na náhradu (odčinění) újmy na základě skutkových podstat obou typů odpovědnosti, nebude vhodné stanovovat obecně nějaká pravidla přednosti jednoho

¹⁶⁵ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 313. ISBN 978-80-7400-625-8.

typu odpovědnosti před tím druhým. Ale jako vhodnější variantu bych považoval ponechat volbu typu odpovědnosti na poškozené osobě, která také bude zpravidla nést své procesní povinnosti a břemena (tvrzení a důkazní), jakož i případný procesní neúspěch v příslušném soudním řízení. Samozřejmě v případě, že se poškozená osoba s úspěchem domůže náhrady příslušné újmy na základě jednoho titulu ve vztahu k určité osobě, tak tato skutečnost brání tomu, aby se náhrady té samé újmy domáhala z jiného titulu, a to i kdyby to bylo vůči jiné osobě škůdce¹⁶⁶.

3.4. Základní druhy skutkových podstat deliktní odpovědnosti

V současné právní úpravě obecné náhrady újmy obsažené v novém občanském zákoníku v jeho části čtvrté, Hlavě III., oddíle 2, pododdíle 1 se tato úprava rozčleňuje na tři, resp. čtyři souběžné obecné skutkové podstaty, přičemž se konkrétně jedná o následující:

- 1) *povinnost nahradit újmu způsobenou úmyslným porušením dobrých mravů;*
- 2) *povinnost nahradit újmu způsobenou porušením zákonné povinnosti, přičemž tato povinnost se dále rozčleňuje podle toho, zdali se jedná o zásah do absolutního práva poškozeného (osobnostní práva, věcná práva, práva k nehmotným statkům)¹⁶⁷ nebo jiného jeho práva porušením povinnosti směřující k ochraně takového práva (tzv. ochranná norma);*
- 3) *povinnost nahradit újmu, která byla způsobena porušením smluvní povinnosti¹⁶⁸.*

Na tomto místě bude vhodné zmínit skutečnost, že ve vývoji českého deliktního práva sehrávalo klíčovou roli pojetí nerozlišující, zdali se jedná o újmu způsobenou

¹⁶⁶ K tomu srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, spis. zn.: 24 C 7/2007.

¹⁶⁷ K tomu srov. BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 280. ISBN 978-80-7478-493-4.

¹⁶⁸ TOMSA, Miloš. Náhrada způsobené újmy (škody) a bezdůvodné obohacení v úpravě nového občanského zákoníku. *Obchodní právo*. 2013, roč. 22, č. 1, s. 4.

v důsledku porušení povinnosti ze zákona nebo ze smlouvy¹⁶⁹. Také předcházející právní úprava obsažená v starém občanském zákoníku byla spjatá s tímto konceptem, a to konkrétně v ust. § 420 odst. 1 SOZ. Inspiraci v tomto pojetí čerpal zákonodárce evidentně také při přípravě nového občanského zákoníku. Z koncepce jeho části čtvrté, Hlavy III. je totiž zjevné, že bylo vycházeno z uvedeného pojetí, kdy jakékoliv porušení soukromoprávní povinnosti je považováno za delikt, přičemž je bez významu, zdali se jedná o porušení zákonné nebo smluvní povinnosti¹⁷⁰.

Právní nauka nicméně hodnotí uvedený přístup jako již překonaný, přičemž podle ní ani *nenachází své opodstatnění jako v minulosti, kdy náhrada újmy vycházela z generální klauzule obsažené v ust. § 420 SOZ*¹⁷¹. Předmětem kritiky v této souvislosti pak bývá zejména pojmenování části nového občanského zákoníku, která se týká úpravy deliktního práva, když zákonodárce zvolil ne příliš šťastný termín „Závazky z deliktů“¹⁷². Toto označení je považováno za nesprávné, jelikož obsahuje také odpovědnost za porušení smluvní povinnosti¹⁷³. K podložení tohoto názoru se odkazuje na rozpor se starými římsko-právními zásadami, na základě kterých se rozlišovaly 3 základní pilíře soukromého práva, a to vlastnictví, smlouva včetně jejího porušení a delikt představující porušení zákona¹⁷⁴. Na základě uvedeného tak lze konstatovat jak to, že porušení smlouvy má být zahrnuto v rámci právní úpravy týkající se smluv a také to, že pod pojem delikt se zpravidla nezařazuje odpovědnost k náhradě újmy za porušení smluvní povinnosti.

Kromě výše uvedených obecných typů odpovědnosti pak nový občanský zákoník upravuje ve své části čtvrté, Hlavě III., Díle 1, oddíle 2, pododdíle 2, v ust. § 2920 až § 2950 OZ zvláštní typy odpovědnosti, jak to již vyplývá z názvu samotného pododdílu - „Zvláštní ustanovení“. Jak již bylo rozebráno výše, komentářová literatura se vesměs kloní k názoru, že se v případech těchto skutkových podstat deliktů

¹⁶⁹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 38. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁷⁰ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 861. ISBN 978-80-7478-369-3.

¹⁷¹ Tamtéž s. 861.

¹⁷² K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku*. Právní fórum. 2012, roč. 9, č. 1, s. 9.

¹⁷³ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 169, s. 48;

¹⁷⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 172, s. 9.

odpovědnosti jedná o odpovědnost objektivního charakteru (tj. o odpovědnost bez ohledu na zavinění), a to v souladu s výkladem ust. § 2895 OZ. Navzdory tomu, že se jedná o vesměs více či méně kazuistické skutkové podstaty deliktní odpovědnosti, snaží se právní nauka o jejich základní dělení (členění). Tak jsou tyto případy zvláštních skutkových podstat členěny na „*odpovědnost za zvlášť nebezpečnou činnost a případy další odpovědnosti, které jsou vynucené specifikem chráněného zájmu (např. odpovědnost státu za škodu způsobenou zvěří, jejíž stav nelze omezovat z důvodu její ochrany)*“¹⁷⁵. Jiní autoři pak přicházejí s o něco rozsáhlejším členěním, když předmětné zvláštní typy odpovědnosti člení na:

- a) odpovědnost za škodu způsobenou nebezpečným druhem činnosti;
- b) odpovědnost za věci a zvířata;
- c) odpovědnost za škodu způsobenou dopravními prostředky;
- d) odpovědnost za výrobek¹⁷⁶.

V další části této práce se budu nadále věnovat podrobným výkladem odpovědnosti za újmy způsobenou věcí, tj. právní úpravě obsažené konkrétně v ust. § 2936 až § 2938 OZ, která je také jádrem této práce.

4. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí obecně

Hned v úvodu této části práce bude vhodné si definovat pojem věci, aby pak nevznikaly pochybnosti, co se tím pojmem ve skutečnosti myslí. Zcela zásadním v tomto směru je ust. § 489 OZ, dle kterého platí, že „*věc v právním smyslu (dále jen „věc“)* je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí“¹⁷⁷. Na základě jednoho ze základních dělení věcí na věci movité a nemovité se v právní nauce rozlišuje také odpovědnost za újmu způsobenou věcí na tu způsobenou movitou nebo nemovitou

¹⁷⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 878. ISBN 978-80-7478-369-3.

¹⁷⁶ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 369 a násl. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁷⁷ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 489. In Sbírká zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1082. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

věcí¹⁷⁸. Někteří autoři pak do oblasti odpovědnosti za újmu způsobenou věcí v širším slova smyslu řadí také újmu způsobenou zvířaty, dopravními prostředky, výrobky (a dalšími látkami), jakož i újmu způsobenou informací¹⁷⁹. Avšak osobně si nemyslím, že takovéto široké pojetí odpovědnosti za újmu způsobenou věcí je úplně správné. Zákonodárce totiž systematicky řadí shora uvedené případy odpovědnosti za újmu zvlášť (zpravidla vždy se samotným názvem dané pasáže, jako např.: „Škoda způsobená zvířetem“ apod.). A k tomu v případě odpovědnosti za újmu způsobenou zvířetem by to bylo do jisté míry v rozporu s ust. § 494 OZ, dle kterého platí, že zvíře není oproti předcházející právní úpravě věcí¹⁸⁰. Pro účely této práce budu proto nadále vycházet z pojmu odpovědnosti za újmu způsobenou věcí v užším slova smyslu, tj. budu pod ní zahrnovat pouze zvláštní skutkové podstaty deliktní odpovědnosti obsažené v ust. § 2936 až § 2938 OZ.

Co se týče historie odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, tak tato se považuje za jednu z nejstarších kategorií deliktního práva vůbec, když příklad skutkové podstaty újmy způsobené věcí se objevil již ve starém římském právu v podobě tzv. *actio de effusis et deiectis* (volně přeloženo jako žaloba o vyhozeném a vylitém).¹⁸¹ Jenom pro zajímavost lze již na tomto místě zmínit, že tato skutková podstata (i když pak v modifikovaných podobách) se objevovala také v dalších právních úpravách platných a účinných na českém území, jak např. v podobě § 1318 ABGB (resp. OZO), tak v současném ust. § 2937 odst. 2 OZ¹⁸².

Právní doktrína zastává názor, že právní úprava odpovědnosti za újmu způsobenou věcí *ztrácí na svém významu, když i ve francouzském a rakouském právu, kde byly zavedeny, mají omezený význam, navzdory tomu, ale byla její výslovná úprava*

¹⁷⁸ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 376 a násl. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁷⁹ K tomu srov. tamtéž s. 376.

¹⁸⁰ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 494. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1082. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>: „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze“.

¹⁸¹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 178, s. 376-7.

¹⁸² K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 178 s. 377.

zavedena také do nového občanského zákoníku¹⁸³. Uvedený názor avšak osobně nesdílím zcela bezvýhradně, když zejména v případě ust. § 2936 OZ lze očekávat jeho praktické využití hlavně v medicínsko-právních sporech, a to navzdory skutečnosti, že se jedná o značně zúženou verzi ust. § 421a starého občanského zákoníku. A také v ostatních případech skutkových podstat deliktní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí (tj. ust. § 2937 a § 2938 OZ) spatřuji značný potenciál pro jejich využití v praxi, který ale na první pohled nemusí být až tak patrný. O tom však bude blíže pojednáno v dalších částech této práce.

5. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2936 OZ

5.1. Historie právní úpravy

V minulosti byla příslušná právní úprava obsažena v ust. § 421a odst. 1 a 2 SOZ, dle kterého platilo, že *„každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito; této odpovědnosti se nemůže zprostit; odpovědnost podle odstavce 1 se vztahuje i na poskytování zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb“¹⁸⁴. Pro úplnost v tomto směru je nutno uvést, že původně byla uvedená úprava systematicky zařazena na jiném místě ve starém občanském zákoníku, a to v ust. § 238 SOZ účinného do 31. 12. 1991¹⁸⁵. Po tomto datu tak byla daná úprava přesunuta do uvedeného ust. § 421a SOZ, které pak bylo platné a účinné až do 31. 12. 2013 (tj. do konce platnosti a účinnosti starého občanského zákoníku). V důvodové zprávě k starému občanskému zákoníku se ve vztahu k tomuto původnímu ustanovení (v původní redakci to totiž nebylo ust. § 238, ale § 222) výslovně uvádělo následující:*

¹⁸³ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jirí. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 377. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁸⁴ Česko. Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964, občanský zákoník, § 421a. In Sbíрка zákonů, Československá socialistická republika. 1964, částka 19, s. 238. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-40>.

¹⁸⁵ K tomu srov. VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. *Soudní rozhledy*. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

„vznikají mezi občany a socialistickými organizacemi společenské vztahy, které jsou kvalitativně odlišné od vztahů vznikajících předtím mezi občany a soukromými podnikateli“¹⁸⁶. Úmyslem tehdejšího zákonodárce bylo „zvýšit ochranu práv občanů pro řádné uspokojení jejich potřeb“¹⁸⁷.

Ustanovení § 421a SOZ bylo v předcházející právní úpravě považováno za případ absolutní objektivní odpovědnosti, přičemž tento charakter byl výslovně vyjádřen spojením „tého odpovědnosti se nemůže zprostit“¹⁸⁸. To jinými slovy znamená, že této odpovědnosti se nedalo zprostit *na základě žádného liberačního důvodu, ani jednostranným prohlášením či dohodou, odpovídalo se za újmu, i když bylo postupováno přesně podle návodu, podle současného stavu vědy a techniky, lege artis*¹⁸⁹. Samozřejmě v právní nauce se objevily také názory, že se ve skutečnosti o absolutní objektivní odpovědnost nejedná¹⁹⁰, nicméně, jak bylo již rozebráno výše, tyto názory nelze považovat za zcela přesné a správné.

Předmětné zákonné ustanovení se za účinnosti předcházející právní úpravy stalo důležité a frekventované zejména v oblasti medicínsko-právních sporů. K nim se pak vztahuje také většina judikátů vyšších soudních instancí, které byly na konci účinnosti této právní úpravy značně přepracované, ale také předmětem časté kritiky¹⁹¹. Pro rozsah aplikace ust. § 421a SOZ byla zcela zásadní interpretace spojení „*okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci*“¹⁹². Soudní praxe pak toto spojení vykládala do značné míry extenzivně, když pod něj zvykla podřazovat zejména *různé vlastnosti přístrojů, resp. věcí (velikost, hmotnost, křehkost, menší odolnost vůči extrémním teplotám, kazivost, ...), účinky (ať již účinky očekávané nebo neočekávané, běžné nebo ojedinělé), vady apod., přičemž nezáleželo na tom, že při obvyklém průběhu takové*

¹⁸⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v tehdy platném a účinném znění.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Česko. Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964, občanský zákoník, § 421a. In Sbírká zákonů, Československá socialistická republika. 1964, částka 19, s. 238. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-40>.

¹⁸⁹ ŠKÁROVÁ, Marta. Odpovědnost za škodu na zdraví pacienta způsobenou lékařem či zdravotnickým zařízením. Zdravotnictví a právo. 2008, roč. 12, č. 3, s. 15.

¹⁹⁰ K tomu srov. SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec? Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 23, s. 865 a násl.

¹⁹¹ K tomu srov. např. PETROV, Jan. Kladiivo na zdravotnictví: 421a obč. zák. Dostupné na internetových stránkách: http://jinepravo.blogspot.cz/2011/10/kladivo-na-zdravotnictvi-421a-obc-zak_10.html.

¹⁹² Tamtéž jako pozn. č. 188.

účinky nenastávají¹⁹³. Mohlo se pak jednat i o chybějící vlastnost přístroje, resp. věci nebo konstrukční nedostatek¹⁹⁴.

Kriticky byla předcházející právní úprava hodnocena také zákonodárcem při přijímání nového občanského zákoníku, když dle důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku ust. § 421a SOZ představovalo „nedůvodnou zátěž pro ty, kdo neporuší právní povinnost a naopak postupují s plnou profesionalitou a podle zásad svého povolání (*lege artis*); tím spíš, že dnes jsou vztahy mezi soukromými osobami co do povahy kvalitativně odlišné od těch, jaké podle představ někdejšího zákonodávce měly být mezi občany a socialistickými organizacemi“¹⁹⁵. Nicméně na tomto místě bude vhodné zmínit to, že ani vývoj nové právní úpravy v této otázce nebyl zcela jednoznačný a v průběhu času docházelo k jeho zcela zásadním změnám.

V jistém okamžiku se totiž zdálo, že nový občanský zákoník nejenom, že ust. § 421a SOZ do své právní úpravy přebere, ale dokonce se měl rozsah příslušné absolutní objektivní odpovědnosti ještě dále rozšířit, a to zcela zásadním způsobem¹⁹⁶. Předmětné zákonné ustanovení totiž mělo znít následovně: „(1) Každý nahradí škodu způsobenou okolností, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této povinnosti se nemůže zprostit. (2) Kdo poskytuje zdravotnické, sociální, veterinární a jiné biologické služby, nahradí škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze služby. Této povinnosti se nemůže zprostit“¹⁹⁷. To by pak na příkladu medicínsko-právních sporů v praxi znamenalo, že lékaři, resp. zdravotnická zařízení by odpovídali za každou a jakoukoliv újmu, ke které by došlo v souvislosti s poskytováním zdravotní péče. Není nutno asi dále blíže rozebírat, že takovýto stav by byl zcela nežádoucí a neúnosný. Zákonodávce pak od takovéto úpravy dané problematiky ustoupil, jakož také od přebrání samotného ust. § 421a SOZ, který se

¹⁹³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1635. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁹⁴ K tomu srov. DOLEŽAL, Tomáš; DOLEŽAL, Adam. *Ochrana práv pacienta ve zdravotnictví*. Praha: Linde, 2007. s. 50. ISBN 978-80-7101-684-6.

¹⁹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 574-5. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

¹⁹⁶ K tomu srov. HULMÁK, Milan; BEZOUŠKA, Petr; TRYZNA, Jan. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense o.p.s., 2012. s. 44. ISBN 978-80-87382-26-4.

¹⁹⁷ Tamtéž s. 44.

do nového občanského zákoníku sice dostal v podobě ust. § 2936 OZ, ale jenom v omezeném rozsahu¹⁹⁸. Nová právní úprava se totiž omezila jenom na případy, kdy byla újma způsobena vadou použité věci¹⁹⁹. Tím tak byla do jisté míry vyslyšena kritika předcházející právní úpravy.

Ovšem kromě kritiků této předcházející právní úpravy se našli také autoři, kteří se jí do jisté míry zastávali. P. Vojtek k tomu např. uvádí, že „*tento druh odpovědnosti možná neměl obdobu z hlediska svého rozsahu, nicméně byl velmi vstřícný vůči pacientovi a zčásti kompenzoval jeho zpravidla nepříznivé důkazní postavení ve sporu*“²⁰⁰. Dále ve své argumentaci uvádí, že sice nepřebírá ust. § 421a SOZ do nové právní úpravy (v celém jeho původním rozsahu) bylo vyústěním kritiky, která považovala toto ustanovení za přežitek socialistického zákonodárství, ale v této souvislosti zdůrazňuje fakt, že toto ustanovení bylo po něžné revoluci recipováno do právního řádu již demokraticky zvoleným parlamentem a za nových společenských poměrů²⁰¹. P. Vojtek se pak zamýšlí nad dopady nové právní úpravy v budoucnosti, zejména pak, zdali *přispěje k „od břemenění“ zdravotnictví od předcházející přísné právní úpravy, odvážnějšímu využití nových metod a technologií a zlepšení medicíny ku prospěchu pacienta, anebo dojde k paradoxnímu snížení ochrany poškozených pacientů, a to navzdory tomu, že život a zdraví jsou deklarovány jako nejvyšší hodnoty a ochrana slabší strany má být zaručena*²⁰².

Osobně si myslím, že opuštění ust. § 421a SOZ a jejího extenzivního výkladu není rozhodně negativním krokem, když takto široce pojímaná absolutní objektivní odpovědnost nebyla již do budoucnosti únosná a ani neodpovídala aktuálním potřebám. Avšak ztotožňuji se s názorem P. Vojtka v tom, že před přijetím nové právní úpravy v této oblasti mělo dojít spíše k analýze výhod a nevýhod, resp. nedostatků

¹⁹⁸ K tomu srov. VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. Olomouc: ANAG, 2014. s. 680. ISBN 978-80-7263-846-8.

¹⁹⁹ K tomu srov. BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 278. ISBN 978-80-7478-493-4.

²⁰⁰ ŠVESTKA, Jirí; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1039. ISBN 978-80-7478-369-3.

²⁰¹ VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. *Soudní rozhledy*. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

²⁰² Tamtéž.

předcházející právní úpravy. A po takovéto analýze pak vzít v potaz také skutečnost, že poškození jsou v pozici slabší smluvní strany a také v procesně nevýhodnějším postavení v případných soudních sporech, a to zejména v medicínsko-právních sporech. Nebylo tak dle mého názoru na místě ponechat předcházející širokou právní úpravu (resp. její široký výklad) ani jí dále rozšiřovat. Ale její zúžení bez dalšího, jak k tomu přistoupil zákonodárce v ust. § 2936 OZ, nepovažuji také za zcela šťastné řešení. Mám za to, že cesta v této problematice vedla spíše přes upravení otázky příčinné souvislosti (kdy by se nepožadovala stoprocentní přímá příčina vzniklé újmy), obrácení důkazního břemene, apod. To znamená přes úpravu, která by poskytla vyší míru ochrany poškozeným osobám a zlepšila vymahatelnost jejich práv. To se ovšem doposud nestalo a bude tedy zajímavé sledovat, jak se právní praxe vypořádá s touto novou právní úpravou obsaženou v ust. § 2936 OZ, resp. jak jí bude vykládat, a to také v souvislosti s dalšími zákonnými ustanoveními, zejména ust. § 2937 odst. 1 OZ. Otázkou bude také to, do jaké míry bude možno používat v budoucnosti judikturních závěrů soudů ve vztahu k předcházející právní úpravě. Někteří autoři zastávají totiž názor, že tato předchozí právní praxe bude zcela nepoužitelná²⁰³. S tímto názorem se avšak neztotožňuji, jelikož ta část judikatury, která pod pojmem „okolnosti, které mají svůj původ v povaze přístroje“ spatřovala také vadu použitého přístroje, resp. věci, bude dle mého názoru použitelná také za současné právní úpravy. Problematice judikatury se, ale budu blíže věnovat v jiné části této práce.

5.2. Současná právní úprava

Jak již bylo uvedeno výše, tak předcházející právní úprava původně obsažená v ust. § 421a SOZ se přesunula, i když se značnými změnami²⁰⁴, také do nového občanského zákoníku. A to konkrétně do ust. § 2936 OZ, dle kterého platí, že *„kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci; to platí i v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních*

²⁰³ K tomu srov. HULMÁK, Milan; BEZOUŠKA, Petr; TRYZNA, Jan. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense o.p.s., 2012. s. 45. ISBN 978-80-87382-26-4.

²⁰⁴ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 379. ISBN 978-80-7400-625-8.

a jiných biologických služeb²⁰⁵. V první řadě se budu věnovat určení, o jaký typ odpovědnosti se v daném případě jedná, a to s ohledem na otázku zavinění, tj. zdali se jedná o odpovědnost subjektivní nebo objektivní.

5.2.1. Určení typu odpovědnosti

Jak bylo uvedeno již výše, předchůdce ust. § 2936 OZ (tj. ust. § 421a SOZ) byl v minulosti obecně považován za objektivní typ odpovědnosti, a to v její absolutní podobě. Vzhledem k výslovnému uvedení, že této odpovědnosti se nebylo možno zprostit, byl totiž celkem jasně vymezen také charakter této odpovědnosti, kdy se tak nepřipouštěly žádné liberační důvody, které jsou jinak charakteristické pro tzv. relativní objektivní odpovědnost²⁰⁶. Nicméně takovéto explicitní určení typu odpovědnosti nyní v zákonném textu ust. § 2936 OZ chybí. Proto se nabízí otázka nejenom, zdali se jedná o absolutní objektivní odpovědnost, ale zdali se vůbec jedná o objektivní odpovědnost jako takovou.

Kdybychom totiž vycházeli striktně z jazykového výkladu ust. § 2895 OZ, tak bychom museli dovodit, že pokud byl záměr zákonodárce učinit ze skutkové podstaty dle ust. § 2936 OZ odpovědnost objektivního charakteru, tak by musel také zvlášť a výslovně stanovit, že se jedná o odpovědnost bez ohledu na zavinění. Tomu tak ale v daném případě není, a proto si můžeme klást legitimní otázku, zdali zákonodárcův úmysl nebyl transformovat danou skutkovou podstatu na odpovědnost subjektivního typu. V prospěch takového závěru by mohla svědčit kritika předcházejícího ust. § 421a SOZ obsažená v důvodové zprávě k OZ, kde se výslovně uvádělo, že toto zákonné ustanovení představovalo „*nedůvodnou zátěž pro ty, kdo neporuší právní povinnost a naopak postupují s plnou profesionalitou podle zásad svého povolání (lege artis)*“²⁰⁷. Mám totiž za to, že uvedená argumentace míří spíše na jednání škůdce, které je

²⁰⁵ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2936. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1336. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

²⁰⁶ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014, s. 1637. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 575. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

v rozporu s právem a otázku, jestli se jednalo o zaviněné nebo nezaviněné porušení právní povinnosti, tj. předpoklady, které jsou typické spíše pro subjektivní typ odpovědnosti.

Nicméně kromě tohoto jediného nepřímého náznaku není dále v důvodové zprávě k OZ žádná zmínka o tom, že by předmětná skutková podstata delikt ní odpovědnosti měla skutečně být subjektivního charakteru. Proto lze v souladu s právní doktrínou dospět k závěru, že zákonodárce takový záměr skutečně neměl, a tudíž bude odpovědnost dle ust. § 2936 OZ nadále považována za objektivní typ odpovědnosti, přičemž lze důvodně předpokládat, že k takovému závěru dospěje také soudní praxe.²⁰⁸ K takovému závěru lze dospět také z historického hlediska, když ust. § 2936 OZ je transformovaným ust. § 421a SOZ, který obsahoval odpovědnost objektivního typu, takže i z tohoto lze usuzovat, že pod stejný režim je podřazena také právní úprava v novém občanském zákoníku²⁰⁹.

Pro účely dalšího postupu k určení, zdali se v daném případě skutečně jedná o objektivní typ odpovědnosti, bych si dovilil dále aplikovat Návod, o kterém bylo již pojednáno výše v této práci. V rámci prvního kroku Návodu (slovní výklad) lze konstatovat, že shora citované zákonné ustanovení § 2936 OZ neobsahuje slovní spojení charakteristická jak pro subjektivní, tak ani pro objektivní odpovědnost. V rámci druhého kroku (užití přístupu zákonodárce, tj. teleologického výkladu) lze v první řadě odkázat na výše uvedené názory ohledně úmyslu zákonodárce, tj. že se kloní spíše k objektivnímu typu odpovědnosti²¹⁰. K takovému závěru nabádá dále také vysoká míra nebezpečí a rizika vzniku újem při vadě použitých věcí. Také důkazní situace poškozených osob je v takovýchto případech značně složitá a nepříznivá, a to zejména v medicínsko-právních sporech. Proto veškeré závěry učiněné v rámci tohoto druhého kroku Návodu svědčí dle mého názoru ve prospěch objektivního typu odpovědnosti. Třetím krokem pak bude hledisko systematického výkladu (tj. zdali se jedná o klauzuli

²⁰⁸ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1637. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁰⁹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 314. ISBN 978-80-7400-625-8.

²¹⁰ K tomu srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 574-5. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

generálního charakteru typickou pro subjektivní odpovědnosti nebo o speciální skutkovou podstatu typickou pro odpovědnost objektivní). Z tohoto hlediska lze učinit celkem jednoznačný závěr o tom, že v daném případě se jedná o zvláštní skutkovou podstatu deliktní odpovědnosti. To lze dovést nejenom ze systematického zařazení do pododdílu 2 nazvaného „Zvláštní ustanovení“, ale také ze speciálnosti dané skutkové podstaty odpovědnosti. I když k tomu je nutno dodat, že se nejedná ani o zcela typickou kazuistickou skutkovou podstatu. Zcela určitě se však nejedná o žádnou obecnou (generální) klauzuli odpovědnosti, ani o její pokus. Posledním krokem Návodu je objektivně historické hledisko. V této souvislosti si je třeba uvědomit, že se nejedná o právní úpravu, která by byla převzata z jakékoliv zahraniční jurisdikce. Důvodová zpráva k OZ pak v tomto ohledu dokonce uvádí, že předcházející právní úpravu (ust. § 421a SOZ) lze považovat *v kontextu evropských právních řádů za zcela ojedinělou*²¹¹. Vzor aktuální právní úpravy dle ust. § 2936 OZ lze tak z historického hlediska spatřovat právě v ust. § 421a SOZ, což, jak bylo uvedeno již výše, byla objektivní odpovědnost (absolutního charakteru). Proto také tento poslední krok Návodu mluví jasně ve prospěch závěru, že se jedná o objektivní odpovědnost, tj. odpovědnost bez ohledu na zavinění.

Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem lze tak uzavřít, že v případě skutkové podstaty dle ust. § 2936 OZ se jedná o odpovědnost objektivního charakteru, což se shoduje taktéž s většinovým názorem právní nauky²¹². Jak již bylo uvedeno výše, lze očekávat, že taktéž judikatura se v budoucnosti přikloní k tomuto závěru²¹³.

Otázkou pak, ale nadále zůstává, zdali se v případě ust. § 2936 OZ jedná o objektivní odpovědnost relativního (tj. přípouštějící liberaci) nebo absolutního (tj. liberaci nepřipouštějící) charakteru. Je pravdou, že oproti předcházející právní úpravě není zde obsaženo výslovné určení, že se jedná o absolutní objektivní odpovědnost. Na druhou stranu, ale zde nejsou výslovně uvedeny ani žádné liberační důvody, které by

²¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 575. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

²¹² K tomu srov. např.: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3.

²¹³ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1637. ISBN 978-80-7400-287-8.

jinak odpovědnou osobu, této odpovědnosti zbavovaly. Z tohoto důvodu, jakož i s ohledem na historickou tradici předchůdce ust. § 2936 OZ (tj. ust. § 421a SOZ), lze učinit bezpečný závěr, že i v tomto případě se jedná o objektivní odpovědnost absolutního charakteru. To jinými slovy a zjednodušeně řečeno znamená, že v případě naplnění skutkové podstaty deliktní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ bude odpovědná osoba (škůdce) odpovídat vždy, a to bez ohledu na jakékoliv další okolnosti daného případu. Na tomto závěru se shoduje také většina relevantní právní doktríny²¹⁴.

Ovšem objevil se také názor, že sice se v daném případě jedná o objektivní odpovědnost, ale ne již absolutního charakteru. Dle tohoto menšinového názoru se ve vztahu k ust. § 2936 OZ aplikuje liberační důvod z následujícího zákonného ustanovení, tj. ust. § 2937 odst. 1 OZ, a to v případech, kdy újmu způsobí věc sama od sebe²¹⁵. Právě uvedený menšinový názor považuji nicméně za nesprávný, když v případě ust. § 2936 a § 2937 OZ se ze své podstaty jedná o zcela samostatné skutkové podstaty deliktní odpovědnosti. A to navzdory tomu, že se v praxi můžou do jisté míry doplňovat, jak bude blíže rozebráno v dalších částech této práce. Z tohoto důvodu tak dle mého názoru nelze přistupovat k takovémuto spojování těchto samostatných skutkových podstat v otázce liberačních důvodů, když takovýto postup zcela určitě nebyl ani záměrem zákonodárce. Proto bych se navzdory tomuto menšinovému názoru právní nauky klonil (v souladu s většinovým názorem komentářové literatury) k zachování závěru, že se v případě skutkové podstaty deliktní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ skutečně jedná o absolutní objektivní odpovědnost.

V této souvislosti lze ale pravděpodobně očekávat, že přísnost této odpovědnosti bude více či méně opět předmětem kritiky, a to zejména přímo úměrně podle extenzivnosti výkladu pojmu „vadná věc“. To lze očekávat také s ohledem na zvyk soudů extenzivně vykládat předcházející spojení „okolnosti mající původ v povaze

²¹⁴ K tomu srov. např.: VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. Olomouc: ANAG, 2014. s. 680. ISBN 978-80-7263-846-8; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3; PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo. 5. Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. s. 203-4. ISBN 978-80-7357-714-8; VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Praha: Leges, 2014. s. 99-100. ISBN 978-80-7502-045-1.

²¹⁵ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2869. ISBN 978-80-7400-653-1.

přístroje nebo jiné věci“. I když k tomu je nutno dodat, že toto posledně uvedené spojení je již ze své povahy širším než pojem „vadná věc“. Lze tak konstatovat, že zákonodárce přistoupil k omezení hypotézy této právní normy, kdy pojem „vadná věc“ je pouhou podmnožinou pojmu „okolnosti mající původ v povaze přístroje nebo jiné věci“²¹⁶. Závěrem této části práce zbývá již jenom upozornit na to, že se může jevit do jisté míry jako nelogické, proč sice zákonodárce odkazuje v důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku na kritiku ust. § 421a SOZ, ale navzdory tomu je stále v ust. § 2936 OZ zachována absolutní forma této objektivní odpovědnosti²¹⁷.

5.2.2. Předpoklady odpovědnosti

Co se týče pak naplnění skutkové podstaty odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ, tak mezi její základní předpoklady obecně řadíme následující:

- a) *vada věci použité při plnění;*
- b) *vznik újmy na straně poškozeného; a*
- c) *příčinná souvislost mezi a) a b)*²¹⁸.

5.2.3. Pojem vadné věci

Vzhledem k výše uvedenému je tak zcela evidentní, že pro aplikaci ust. § 2936 OZ v praxi bude zcela zásadní výklad pojmu „vadná věc“. Ze zmíněného ustanovení je zřejmý zájem zákonodárce na tom, aby *byly používány toliko věci bezvadné, a implicitně také na tom, aby věci byly před použitím kontrolovány a udržovány ve stavu, aby jejich použití nevedlo k vzniku újmy*²¹⁹. Co ale úplně zřejmé již není, je to, co přesně zákonodárce myslel pod pojmem vadná věc. Pomocnou ruku nám v tomto

²¹⁶ K tomu srov. VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

²¹⁷ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3.

²¹⁸ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2869. ISBN 978-80-7400-653-1.

²¹⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář.* 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1634. ISBN 978-80-7400-287-8.

případě nepodává jak samotný zákonný text, tak ani důvodová zpráva k OZ, když tyto v tomto ohledu mlčí. Nezbyvá tak, než vyjít buď z obecného slovního výkladu, nebo ze závěrů právní nauky, jejímž předmětem zájmu bude zcela určitě také tento pojem²²⁰. V textu zákona je obsažena pouze legální definice věci, a to konkrétně v ust. § 489 OZ. Dle tohoto zákonného ustanovení platí, že „věc v právním smyslu [...] je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí“²²¹. Právě tato relativně široká legální definice věci obsažená v novém občanském zákoníku pak může v praxi způsobovat, že uplatnění delikttní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ bude ve skutečnosti celkem široké²²². Z definic vadné věci v právní doktríně bych uvedl zejména následující:

- 1) „Věc použitá při plnění je vadná, není-li tak bezpečná, jak od ní lze vzhledem ke všem okolnostem, zejména k účelu, k jakému obvykle slouží, rozumně očekávat“²²³;
- 2) „§ 2936 definuje vadnou věc jako takovou, která znemožňuje řádné dokončení povinnosti, k jejímuž plnění je určena“²²⁴;
- 3) „Věc je vadná, neskýtá-li s ohledem na svůj účel dostatečnou míru bezpečí“²²⁵;
- 4) „Vada – půjde o jakési selhání či chybné působení vyplývající ze závady či nedostatečného fungování věci, nikoliv jen o nepříznivý vliv vyvolaný samotnou povahou věci jinak bezvadné [...] nedostatek věci, projevující se nesprávným fungováním, chybným působením, poruchou a jinými obtížemi ve srovnání s běžně očekávaným bezporuchovým dějem“²²⁶;

²²⁰ K tomu srov. VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

²²¹ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 489. In Sbírká zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1082. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

²²² K tomu srov. VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Praha: Leges, 2014. s. 99-100. ISBN 978-80-7502-045-1.

²²³ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2870. ISBN 978-80-7400-653-1.

²²⁴ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 132. ISBN 978-80-7263-940-3.

²²⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1636. ISBN 978-80-7400-287-8.

²²⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3.

5) Někteří autoři²²⁷ si pak pomáhají v této souvislosti také definicí vady obsaženou v ustanoveních týkajících se odpovědnosti za újmu způsobenou vadou výrobku, konkrétně v ust. § 2941 odst. 1 OZ, dle kterého platí, že výrobek je vadný tehdy, „*není-li tak bezpečný, jak to od něho lze rozumně očekávat se zřetelem ke všem okolnostem, zejména ke způsobu, jakým je výrobek na trh uveden nebo nabízen, k předpokládanému účelu, jemuž má výrobek sloužit, jakož i s přihlédnutím k době, kdy byl výrobek uveden na trh*“²²⁸. Ale také oni si uvědomují, že takovéto „vypůjčení“ legální definice není zcela přiléhavé, když ust. § 2939 a násl. OZ (upravující odpovědnost za újmu způsobenou vadou výrobku) upravují pojmově jiné vztahy než ust. § 2936 OZ²²⁹.

Z výše uvedených definic považuji za nejpřesnější definici P. Vojtka, tj. tu předposlední ze shora citovaných (4). Mám za to, že tato definice totiž nejlépe postihuje podstatu významu vadné věci tak, jak jí měl na mysli také zákonodárce. A dále se touto definicí do jisté míry vymezuje odpovědnost dle ust. § 2936 OZ vůči další deliktní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2937 odst. 1 OZ, tj. kdy věc způsobí újmu „sama od sebe“²³⁰. P. Vojtek totiž právě v ust. § 2937 odst. 1 OZ spatřuje jistý doplněk právní úpravy obsažené v ust. § 2936 OZ, kdyby mohly pod toto ustanovení spadat také některé případy podřazované před tím pod ust. § 421a SOZ, a to kdy *dojde ke škodlivému účinku působením vnitřních charakteristických vlastností přístroje, nástroje, či látky*²³¹. S touto variantou se ztotožňují také jiní autoři, nicméně nezapomínají připomenout fakt, že v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ poskytuje zákonodárce povinným osobám liberační důvod, a to v podobě prokázání nezanedbnání

²²⁷ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka. Ochrana spotřebitele a škoda způsobená vadou výrobku. Rekodifikace a praxe. 2013, č. 5, s. 9; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3.

²²⁸ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2941 odst. 1. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

²²⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3.

²³⁰ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2937 odst. 1. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>: „*Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě*“.

²³¹ Tamtéž jako pozn. č. 229, s. 1042.

náležitěho dohledu²³². O této skutkové podstatě odpovědnosti bude pak dále blíže pojednáno v další části této práce. Nicméně již na tomto místě bude nutno poznamenat, že jasné vymezení hranic mezi uvedenými skutkovými podstatami bude zcela zásadní, a to zejména s ohledem na existenci (u § 2937 odst. 1 OZ), resp. neexistenci (u § 2936 OZ) liberačních důvodů. Tuto hranici bude tedy tvořit skutečnost, zdali újma byla způsobena v důsledku vady dané věci ve shora uvedeném smyslu nebo se bude jednat pouze o *samotný nepříznivý vliv vyvolaný povahou věci jinak bezvadné*²³³. Není pak při tom rozhodné, zdali se předmětná vada *vyskytuje ojediněle, opakovaně nebo pravidelně; vadnost věci se tak bude posuzovat vždy objektivně, a ne ve vztahu k povinné osobě (není rozhodné, že ta určitou skutečnost za vadu nepovažuje)*²³⁴. Dále je v této souvislosti nutno výslovně zmínit skutečnost, že ust. § 2936 OZ nedopadá na případy újmy způsobené nesprávným užitím dané věci, tj. v případech lidského selhání²³⁵. Na tyto případy se bude primárně aplikovat obecná subjektivní odpovědnost dle ust. § 2910 OZ²³⁶.

5.2.4. Pojem použití věci

V této návaznosti stojí za zmínku další pojem, který se vyskytuje při interpretaci ust. § 2936 OZ, a to pojem „použití věci“. Tím se dle komentářové literatury myslí *především manipulace s věcí, resp. činnost nezbytná pro řádné fungování věci, ale též dosažení účelu (stavu) sledovaného použitím věci; věc může být použita aktivně i pasivně*²³⁷. K tomu je nutno dále dodat, že při tom *nezáleží, zda věc reálně v daném případě použije dlužník, věřitel nebo oba ve vzájemné součinnosti*²³⁸. Z uvedeného je jasné, že je zde sice tenká, ale jasná hranice mezi újmami způsobenými použitou vadnou věcí ve smyslu ust. § 2936 OZ a nesprávným použitím věci, které již pod režim ust. § 2936 OZ nepadá (k tomu viz výše).

²³² K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

²³³ VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. *Soudní rozhledy*. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

²³⁴ Tamtéž jako pozn. č. 232, s. 1636.

²³⁵ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 232, s. 1636.

²³⁶ K tomu srov. VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. Olomouc: ANAG, 2014. s. 681. ISBN 978-80-7263-846-8.

²³⁷ Tamtéž jako pozn. č. 232, s. 1636.

²³⁸ Tamtéž jako pozn. č. 232, s. 1636.

Otázkou však zůstává, jak by se řešily případy, kdyby nesprávné použití věci spočívalo právě v užití vadné věci. V tomto případě by zde hrálo roli zejména to, zdali na straně škůdce bylo možné spatřovat jeho zavinění nebo ne, tj. zdali vadnost použité věci minimálně měl a mohl rozpoznat (pro naplnění zavinění alespoň v podobě nevědomé nedbalosti). V negativním případě je odpověď zcela jasná, kdy obecná subjektivní odpovědnost se tak neuplatní a poškozená osoba se bude moct svého nároku domáhat zpravidla jenom na základě ust. § 2936 OZ. V případě, že škůdce jednal ve shora uvedeném smyslu zaviněně, tak pak bude dle mého názoru naplněna (samozřejmě za předpokladu naplnění i ostatních předpokladů dané skutkové podstaty odpovědnosti), jak subjektivní forma odpovědnosti dle ust. § 2910 OZ, tak i absolutní objektivní odpovědnost dle ust. § 2936 OZ.

Jak již bylo pojednáno výše, mám za to, že v takových případech bude zejména na volbě poškozených osob, aby si vybraly, na základě kterého typu odpovědnosti budou svůj nárok vymáhat. A ne dopředu jim jakýmkoliv způsobem určovat, který typ odpovědnosti má přednost. Je bez dalšího zcela zřejmé, že ve většině případů se poškozená osoba bude domáhat svého nároku na základě ust. § 2936 OZ, jelikož to bude pro ně zpravidla výhodnější. Nicméně tento závěr může být do jisté míry v praxi relativizován, když bude otázkou, jestli budou poškození schopni vadu dané věci prokázat, když již za předcházející právní úpravy měli často problémy unášet příslušné důkazní břemeno²³⁹. Tak tomu bude zejména pak v medicínsko-právních sporech, kdy poškozená osoba nemá k dispozici ani přístup k předmětné věci, která danou újmu způsobila. Tato věc totiž může být v důsledku příslušné škodní události zcela nebo ze značné části zničena. Anebo k tomu může dojít jednáním ze strany odpovědných osob (škůdců) ve snaze vyhnout se své odpovědnosti. Prokázání vadnosti použité věci tak bude pro poškozenou osobu v takových případech do jisté míry ztíženo. Je sice pravdou, že v určitých případech je možné prokázat způsobení újmy vadnou věcí také zkoumáním následku škodní události (zranění apod.), ale dle mého názoru se ve většině případů jedná o metodu s nižší mírou exaktnosti.

²³⁹ VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

5.2.5. Pojem povinnosti plnit

Dalším základním předpokladem pro naplnění skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ je, že *se zde nachází osoba, která má povinnost plnit, přičemž tato povinnost nejčastěji vyplývá ze závazku a není přitom rozhodné, z jakého právního důvodu dochází k vzniku tohoto závazku*²⁴⁰. Nejčastějším právním důvodem vzniku těchto závazků jsou klasicky smlouvy, uložení orgánem veřejné moci zejména ve formě rozhodnutí apod.²⁴¹ Aplikace ust. § 2936 OZ je tak evidentně navázána na existenci závazku a bez něj nedochází k uplatnění odpovědnosti podle tohoto ustanovení, ale může dojít ke vzniku obecné odpovědnosti subjektivního charakteru, a to pokud jsou naplněny její předpoklady²⁴². Někteří autoři se nad touto skutečností pozastavují a považují jí za mezeru v právní úpravě nového občanského zákoníku. A kladou si (a nutno dodat, že zcela oprávněně) otázku, proč nevzniká nárok na náhradu újmy bez ohledu na existenci závazku, když daná věc způsobí svou vadou předmětnou újmu²⁴³. Bude tedy zajímavé sledovat, zdali v budoucnosti dojde ke změně současné právní úpravy ve prospěch takového širšího užití ust. § 2936 OZ, kdy by jeho aplikovatelnost nebyla vázána na existenci povinnosti plnit. Zajímavé bude také to, jak se s danou problematikou vypořádají soudy ve své rozhodovací praxi.

5.2.6. Konkurence skutkových podstat odpovědnosti

Na tomto místě se opět nabízí jistá konkurence, resp. překryv odpovědnosti k náhradě újmy dle ust. § 2936 OZ, a to s obecnou odpovědností za porušení smluvní povinnosti dle ust. § 2913 OZ²⁴⁴. Je nutno si uvědomit, že u druhého ze shora uvedených ustanovení musí být ovšem prokázáno, že došlo k porušení smluvní povinnosti, které spočívalo v užití vadné věci (v příčinné souvislosti s čímž tak došlo ke

²⁴⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1635. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁴¹ K tomu srov. tamtéž s. 1635.

²⁴² K tomu srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo. 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. s. 203-4. ISBN 978-80-7357-714-8.

²⁴³ K tomu srov. tamtéž s. 203, 204.

²⁴⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 240, s. 1637.

vzniku újmy)²⁴⁵. Povinnosti k náhradě újmy dle ust. § 2913 OZ se může ale škůdce s úspěchem zprostit, a to v případě naplnění liberačních důvodů obsažených v ust. § 2913 odst. 2 OZ²⁴⁶. Z tohoto důvodu bude tak obecně výhodnější pro poškozené osoby domáhat se svých nároků v takovýchto případech spíše na základě skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2936. Ta totiž, jak již bylo rozebráno výše, je odpovědností objektivní absolutního charakteru, tj. odpovědná osoba (škůdce) nemá zde žádnou možnost se své odpovědnosti jakkoliv zprostit²⁴⁷. V opačném případě by tak byla použitelnost odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ v praxi do značné míry omezena, resp. postrádala by svého opodstatnění²⁴⁸.

Další možnou konkurencí pro ust. § 2936 OZ může v praxi představovat také ust. § 2939 a násl. OZ, tj. odpovědnost za újmu způsobenou vadou výrobku²⁴⁹. V případě, že předmětná újma byla způsobena třetí osobě, může být však vnesena námitka, že takto poškozená osoba není ve zvláštním smluvním vztahu k výrobcí. V takovýchto případech se nicméně dovozuje, že *právo na náhradu takto způsobené újmy může s úspěchem uplatnit nejenom kupující (resp. osoba, které je zpravidla ve smluvním vztahu s výrobcem), ale také i třetí osoba poškozená daným výrobkem, a to s ohledem na to, že povinnost vyrobit bezvadný výrobek vyplývá ze zvláštních právních předpisů a ne ze závazku s poškozeným*²⁵⁰. Bude tedy pak na zpravidla na poškozeném, aby si vybral, zdali pak bude vymáhat svůj nárok vůči povinné osobě dle ust. § 2936 OZ nebo vůči výrobcí dle ust. § 2939 a násl. OZ²⁵¹. Avšak tyto skutkové podstaty jsou navzájem v alternativním (ne kumulativním) vztahu, tj. uspokojením nároku na náhradu

²⁴⁵ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1637. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁴⁶ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2913 odst. 2. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1334. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101> „Povinnosti k náhradě se škůdce zprostit, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli; překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezprostit“.

²⁴⁷ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 245, s. 1637.

²⁴⁸ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 245, s. 1637.

²⁴⁹ K tomu srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo. 5. Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. s. 203-4. ISBN 978-80-7357-714-8.

²⁵⁰ Tamtéž jako pozn. č. 245, s. 1637.

²⁵¹ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 132. ISBN 978-80-7263-940-3.

újmou dle jednoho ustanovení se vylučuje již jeho uspokojení také dle druhého zákonného ustanovení²⁵². Ale vzhledem k tomu, že odpovědnost dle ust. § 2936 OZ je absolutní objektivní odpovědností (tj. bez možnosti liberace), přičemž naproti tomu v případě odpovědnosti za újmu způsobenou vadou výrobku dle ust. § 2939 a násl. se jedná o tzv. relativní objektivní odpovědnost (tj. která umožňuje liberaci jinak odpovědné osoby), lze opět dospět k závěru, že první uvedená skutková podstata delikt ní odpovědnosti bude tak pro poškozeného zpravidla výhodnější. Ovšem v této souvislosti si je nutno uvědomit, že odpovědnost dle ust. § 2939 a násl. OZ by mohla do jisté míry zaplňovat mezeru v případech, na které již nebude dopadat odpovědnost dle ust. § 2936 OZ. Například v již shora zmíněném případě, kdy nebude mezi poškozeným a škůdcem žádná povinnost plnění. Ale je nutné dále upozornit také na to, že v takovýchto případech kromě toho, že vymáhání předmětné náhrady újmy bude zpravidla směřovat proti jiné (třetí) osobě, tak tato osoba bude ve většině případů v pozici silnější strany (jelikož se bude jednat hlavně o podnikatele).

Další doplnění ochrany poškozených osob v tomto směru spatřují někteří autoři v úpravě skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2924 OZ, tj. odpovědnosti za újmu způsobenou provozní činností²⁵³. Při ní by tak nesehrávalo roli, zdali k újmě nedošlo při plnění povinnosti²⁵⁴ nebo v důsledku vadnosti věci²⁵⁵. Nicméně je nutno si v této souvislosti uvědomit, že v minulosti (za účinnosti předcházející právní úpravy, tj. ust. § 420a SOZ) byl pojem provozní činnosti vymezen negativně, když pod tento pojem nebyla zahrnována např. bankovní činnost, poskytování zdravotní péče apod.²⁵⁶ Jako jeden příklad za všechny lze uvést usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3.

²⁵² K tomu srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, spis. zn.: 24 C 7/2007.

²⁵³ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2924. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1335. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>; „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věci při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí; povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo“.

²⁵⁴ Pozn. autora: k tomu srov. judikaturu k předcházející právní úpravě obsažené v ust. § 420a SOZ, např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 9. 2014, spis. zn.: 25 Cdo 3226/2010: „Za škodu vzniklou v důsledku provozní činnosti odpovídá ten, kdo jí způsobil, bez ohledu na to, zda poškozený byl se škůdcem ve smluvním vztahu“.

²⁵⁵ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014, s. 1637. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁵⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1007. ISBN 978-80-7478-369-3.

2012, spis. zn.: 25 Cdo 2743/2010, v kterém bylo konstatováno, že „provedení lékařského zákroku samo o sobě není provozní činnost“²⁵⁷.

Proti těmto závěrům pak brojí část právní doktríny, a to zejména s argumentem, že prostřednictvím shora uvedených závěrů soudní praxe se snažilo v minulosti za účinnosti ust. § 420a SOZ spíše vyhybat takto přísně pojímané odpovědnosti, která byla objektivního charakteru s velmi úzkými liberačními důvody²⁵⁸. Naproti tomu ust. § 2924 OZ je touto částí právní nauky považováno za subjektivní odpovědnost s možností vyvinit se prokázáním vynaložení veškeré péče, kterou lze na dané osobě rozumně požadovat²⁵⁹. Poslední argument je avšak nutno považovat minimální za sporný, když jsou zde také názory zcela opačné, tj. že v případě ust. § 2924 OZ se jedná o případ objektivní odpovědnosti s možností liberace (a to právě v podobě zachování veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat).

Osobně bych se také klonil spíše k tomuto druhému názoru, když daná skutková podstata delikt ní odpovědnosti je systematicky zařazena mezi ostatní skutkové podstaty objektivní odpovědnosti (Pododdíl 2, Oddíl 2, Hlava III, část čtvrtá nového občanského zákoníku). Je zde také obsaženo typické slovní spojení označující liberační důvody („zproští se“) charakteristické pro objektivní typ odpovědnosti. Lze ovšem uznat argument, že bez ohledu na druh odpovědnosti je daná skutková podstata dle ust. § 2924 OZ méně přísná oproti jejímu předchůdci – ust. § 420a SOZ. Zcela rozhodně tady je tak minimálně prostor pro změnu judikatury ve prospěch toho, že by pod ust. § 2924 OZ spadaly také případy spojené s poskytováním zdravotní péče. Tomu by mohla napovídat také část důvodové zprávy k OZ věnovaná ust. § 2924 OZ, v které se uvádí následující:

„Povinnost k náhradě škody způsobené provozní činností se nepojí jen s provozem obchodního závodu, ale i jiných zařízení sloužících k výdělečné činnosti. Takovými zařízeními nejsou jen ta, která mají platící klientelu, ale i taková, jejichž výdělkem jsou

²⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2012, spis. zn.: 25 Cdo 2743/2010.

²⁵⁸ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1602. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁵⁹ K tomu srov. tamtéž s. 1602.

*především příjmy z veřejných prostředků (např. veřejné nemocnice, školy a podobné ústavy)*²⁶⁰.

Avšak zde je nutno dodat, že pod pojem provozu byl zahrnován provoz nemocnic také za předcházející právní úpravy, ale z toho již pak byly vyňaty právě výše zmíněné případy poskytování zdravotní péče (lékařské zákroky)²⁶¹. Provádění lékařských zákroků nebylo totiž předcházející judikaturou považováno pro provoz nemocnice za typickou a charakteristickou vlastnost projevující se navenek²⁶². Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem bude tak rozhodně zajímavé sledovat budoucí vývoj judikatury ohledně šířky interpretace pojmu provozní činnosti ve shora uvedeném smyslu, a to také s ohledem na omezenější možnost aplikace ust. § 2936 oproti jeho předchůdci, tj. ust. § 421a SOZ.

5.2.7. Skutková podstata deliktní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ a medicínsko-právní spory

Co se týče pak druhé věty ust. § 2936 OZ, tak ta demonstrativním způsobem výslovně uvádí některé oblasti služeb, na které se daná skutková podstata deliktní odpovědnosti bude vztahovat. Zcela rozhodně se tak nejedná o taxativní výčet, když spojení „to platí i v případě“ svědčí jednoznačně ve prospěch demonstrativního typu výčtu. Zákonodárce tak dle mého názoru měl evidentně zájem na zvýšení právní jistoty ohledně zařazení těchto oblastí služeb pod ust. § 2936 OZ, a proto je zde výslovně uvedl. Nutno také podotknout, že to budou zpravidla také oblasti, v kterých se bude ust. § 2936 OZ nejčastěji aplikovat²⁶³. Nejčastější aplikaci lze pak vysoce pravděpodobně očekávat opět v oblasti poskytování zdravotních služeb, jak tomu bylo také za účinnosti předcházející právní úpravy obsažené v ust. § 421a SOZ.

²⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 572-3. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

²⁶¹ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1601. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁶² K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2012, spis. zn.: 25 Cdo 3805/2009.

²⁶³ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 261, s. 1638.

Při tom pak bude zvlášť zajímavé sledovat vývoj judikatury v této oblasti, a to zejména s ohledem na výše uvedenou změnu, kdy *rozsah tohoto druhu odpovědnosti je do budoucna do značné míry omezen na případy, kdy je újma způsobena vadou věci, a nikoliv již samotnými jejími vlastnostmi či povahou*²⁶⁴. Tato změna je hodnocena převážně jako pozitivní²⁶⁵, ale najdou se i její kritici²⁶⁶. Obávat se tak lze zejména dopadů této nové právní úpravy právě v medicínsko-právních sporech, kdy čísla hovoří jasně. Dle statistiky provedené v státech EU vplynulo, že až 23 % respondentů se osobně nebo prostřednictvím svých blízkých setkalo s pochybením lékařských zařízení, ale jenom malá část z nich pak přistoupila k uplatňování nároků na náhradu způsobené újmy u příslušných soudů, přičemž se předpokládá, že v České republice je procentuálně těchto osob soudně vymáhajících své nároky ještě daleko méně²⁶⁷.

Dále důkazní břemeno, které budou poškozené osoby (pacienti) v těchto soudních sporech nést (k prokázání tvrzení, že předmětná újma byla způsobena v příčinné souvislosti s vadou použité věci²⁶⁸), jim rozhodně nebude zjednodušovat jejich pozici. Protože *již za předcházející právní úpravy se ocitaly často v důkazní nouzi*²⁶⁹. A to tím spíše, když soudy budou nadále požadovat prokázání stoprocentní příčinné souvislosti, jako tomu bylo doposud (k tomu viz více výše). Nadto ještě nová právní úprava zavedla presumpci správnosti vedené zdravotnické dokumentace²⁷⁰. Vzhledem k uvedeným skutečnostem lze tak v budoucnosti pravděpodobně opět očekávat diskusi ohledně úpravy skutkové podstaty deliktní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ, když již teď je zcela evidentní, že tato úprava nebude pro poškozené osoby zcela přívětivá. Nelze tak zcela vyloučit ani případnou změnu této právní úpravy, ale to již ukáže až budoucnost sama.

²⁶⁴ VALUŠ, Antonín. Odpovědnost za škodu způsobenou léčivým přípravkem – část. II. Zdravotnické fórum. 2012, č. 10, s. 26.

²⁶⁵ K tomu srov. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody - závazky z deliktů. Bulletin advokacie. 2011, č. 5, s. 35.

²⁶⁶ VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

²⁶⁷ DOLEŽAL, Adam; DOLEŽAL, Tomáš. Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech. Právník. 2013, roč. 152, č. 6, s. 578.

²⁶⁸ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1040. ISBN 978-80-7478-369-3.

²⁶⁹ Tamtéž jako pozn. č. 266.

²⁷⁰ Tamtéž jako pozn. č. 267, s. 587.

5.3. Judikatura

Ke dni uzavření rukopisu této práce se mi nepodařilo dohledat jakékoliv zveřejněné soudní rozhodnutí vztahující se k ust. § 2936 OZ, které by mohlo jakkoliv přispět k bližší interpretaci delikt ní odpovědnosti dle uvedeného zákonného ustanovení. Vzhledem k této skutečnosti, jakož také s ohledem na shora popsanou částečnou podobnost s předcházející právní úpravou skutkové podstaty dle ust. § 421a SOZ, zastávám názor, že na současnou právní úpravu můžou být aplikovány některé relevantní závěry předchozí judikatury k této starší právní úpravě.

A to navzdory některým opačným názorům, že předchozí judikatura bude ve vztahu k nové právní úpravě zcela nepoužitelná²⁷¹, které tak nepovažují za zcela správné. Je totiž bez dalšího jasné, že sice je nová právní úprava delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ o poznání užší, ale stále se jedná o jistou podmnožinu předcházející právní úpravy. Proto na skutkové situace, které budou shodné nebo podobné s těmi, které již byly před tím českými soudy řešeny, a budou spadat pod hypotézu právní normy obsažené v ust. § 2936 OZ, se tak dle mého názoru uplatní také tyto příslušné závěry soudní praxe. Konkrétně se bude jednat zejména o následující soudní rozhodnutí, které budou aplikovatelné také ve vztahu k ust. § 2936 OZ:

- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, spis. zn.: 25 Cdo 834/2012 – V odůvodnění uvedeného soudního rozhodnutí se blíže vymezuje, co se přesně rozumí pod pojmem věci použité při plnění závazku. A to zejména prostřednictvím jeho negativního vymezení, když za věc použitou při plnění závazku není možno považovat tu věc, která je vlastním předmětem daného závazku, resp. poskytovaného plnění²⁷². Tento závěr lze dovodit zejména z následujících pasáží odůvodnění uvedeného rozsudku:

²⁷¹ K tomu srov. HULMÁK, Milan; BEZOUŠKA, Petr; TRYZNA, Jan. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense o.p.s., 2012. s. 45. ISBN 978-80-87382-26-4.

²⁷² K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2870. ISBN 978-80-7400-653-1.

„Vznik přísné objektivní odpovědnosti podle § 421a obč. zák. nutně předpokládá, že předmětem závazku je určité plnění (činnost – výkon), k němuž bylo jako prostředku použito přístroje nebo jiné věci, přičemž právě v důsledku události, která má svůj původ v povaze takto použitého přístroje či jiné věci, došlo ke vzniku škody. Proto pod § 421a obč. zák. nespádají případy, kdy závazek z kupní smlouvy byl splněn prodejem vadného výrobku (srov. Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek II, 3. vydání, Praha, ASPI, 2002, s. 524). Obdobně není věcí použitou při plnění závazku pronajatý nebytový prostor, neboť nejde o prostředek k poskytnutí plnění, nýbrž o vlastní předmět závazku.“²⁷³

- usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, spis. zn.: 25 Cdo 1591/2015²⁷⁴ – V tomto soudním rozhodnutí byly pod odpovědnost dle ust. § 421a SOZ vztáhnuty také vadné implantáty, které byly použity při operaci, a musely být následně dokonce vyměněny za bezvadné. Zde je bez dalšího jasné, že za stejného skutkového základu by měly být závěry soudu učiněné v tomto rozhodnutí plně aplikovatelné také na současnou právní úpravu deliktní odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ.
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1997, spis. zn.: 2 Cdon 961/96²⁷⁵ - U tohoto soudního rozhodnutí nebude možno až tak jednoznačné, zdali bude

²⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, spis. zn.: 25 Cdo 834/2012.

²⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, spis. zn.: 25 Cdo 1591/2015: „Na základě zjištění, že konkrétní vlastnosti věci, která byla ke svému účelu použita při zákroku, jsou způsobily vyvolat určitý škodlivý následek na zdraví, a v daném případě jej také způsobily, odvolací soud učinil správný právní závěr, když odpovědnost lékaře, který věc použil, za škodu způsobenou pacientovi v souvislosti s výměnou vadných implantátů posoudil podle § 421a obč. zák. Z důvodu samotné povahy nevhodného, zdravotně závadného materiálu došlo k jeho vyjmutí z těla žalobkyně a jeho nahrazení materiálem vyhovujícím. Částka účelně vynaložená k výměně prsních implantátů, které jsou svými vlastnostmi, jak bylo zjištěno následně, nevhodné pro účely, pro něž byly vyrobeny a použity, představuje škodu, za niž pacientovi odpovídá podle § 421a obč. zák. ten, kdo takový výrobek při poskytnutí zdravotnické služby použil.“

²⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1997, spis. zn.: 2 Cdon 961/96: „Předpokladem odpovědnosti podle tohoto ustanovení jsou okolnosti mající původ v povaze přístroje či jiné věci, jichž bylo použito jako prostředku při poskytnutí zdravotnické služby, dále vznik škody a příčinná souvislost mezi těmito předpoklady. Odpovědnost je dána nejen za bezvadnost látky, za nesehání přístroje či jiné věci, ale i tehdy, jestliže použitá věc nebyla vadná, ale byla takové povahy, že právě svou povahou zapříčinila vznik škody. Okolnosti, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, mohou spočívat i v nedostatečné sterilnosti či jiné chybějící vlastnosti, kterou by jinak přístroj či věc měla mít. Byla-li chybějící vlastnost příčinou vzniku škody, pak škoda byla způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci. Pokud by tedy v důsledku použití nesterilní injekční jehly při léčebném

aplikovatelné také na současnou právní úpravu. Avšak osobně se domnívám, že ano, jelikož v případě nesterilní injekční stříkačky bude dle mého názoru možné mluvit o vadnosti takto použité věci. Bude jí totiž chybět vlastnost, která by jinak bezvadná injekční stříkačka měla mít, a to sterilita²⁷⁶.

- rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 10. 1984, spis. zn.: 1 Cz 40/84²⁷⁷ - Vadná židle, která je použita provozovatelem restaurace při plnění jeho závazku, bude zcela určitě představovat skutkový stav, který bude možno podřadit pod deliktní odpovědnost dle ust. § 2936 OZ. Takže také závěry tohoto soudního rozhodnutí se uplatní ve vztahu k současné právní úpravě.

6. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2937 odst. 1 OZ

6.1. Historie právní úpravy

V případě ust. § 2937 odst. 1 OZ se jedná v českém deliktním právu o zcela novou právní úpravu skutkové podstaty odpovědnosti²⁷⁸. Uvedený závěr potvrzuje také důvodová zpráva k OZ, ve které se po části věnované víceméně pouze ust. § 2936 OZ uvádí, že „*dále se navrhuje zařadit úpravu povinnosti k náhradě škody způsobené věcí v některých speciálních případech; tato ustanovení dosud chyběla [...]*“²⁷⁹. Z uvedené

zákroku došlo k onemocnění pacienta, řídí se odpovědnost zdravotnické organizace ustanovením § 238 ObčZ. Toto ustanovení však nezakládá neomezenou odpovědnost zdravotnického zařízení za škodu vzniklou při poskytování služby, neboť jestliže škoda neměla příčinu v povaze konkrétní použité věci, nejsou splněny předpoklady vzniku objektivní odpovědnosti.“

²⁷⁶ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2870. ISBN 978-80-7400-653-1.

²⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 10. 1984, spis. zn.: 1 Cz 40/84: „*Při poskytování služeb veřejného stravování jsou např. stolní nádobí, přístroje, stůl, na němž je prostřeno, i židle, na které zákazník sedí, věcmi, jichž bylo použito při poskytnutí služby ve smyslu ustanovení § 238 o. z. Je-li vadnost některé z takových věcí příčinou vzniku škody poškozeného, byla tu škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze věci použité při poskytování služby (§ 238 o. z.)“*

²⁷⁸ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1041. ISBN 978-80-7478-369-3.

²⁷⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 575. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

citace je tak evidentní, že úprava obsažená v ust. § 2937 odst. 1 OZ nemá v historii české právní úpravy žádného předchůdce, jak tomu bylo v případě ust. § 2936 OZ. Proto v této části práce uvedu již jenom pár poznámek ohledně vzniku a pojmání této nové právní úpravy.

Za inspirační zdroj ust. § 2937 odst. 1 OZ právní nauka²⁸⁰ považuje ust. § 1465 Quebeckého občanského zákoníku (CCQ)²⁸¹. Navzdory této skutečnosti je ust. § 2937 odst. 1 OZ považováno za úpravu ojedinělou, a proto jej někteří autoři hodnotí spíše skeptičtěji, když sporují jeho praktický význam a využití s ohledem na konvenční výbavu českého deliktního práva²⁸². Ovšem na druhé straně někteří autoři spatřují v tomto ustanovení jistý praktický potenciál, když se domnívají, že by pod ust. § 2937 odst. 1 OZ mohly spadat některé případy podléhající za účinnosti předchozí právní úpravy režimu ust. § 421a SOZ²⁸³. Půjde tak dle P. Vojtka zejména o případy, kdy „*působení vnitřních charakteristických vlastností přístroje, nástroje či látky vyvolalo škodlivý účinek, ač postup při jejich použití byl lege artis a postup osoby, která je použila, se na škodlivém následku nepodílel*“²⁸⁴. Jiní zase ale také tento rozměr praktické využitelnosti ust. § 2937 odst. 1 OZ relativizují, když dodávají, že liberační důvod v podobě dodržení náležitého dohledu bude často ze strany jinak odpovědné osoby prokázán²⁸⁵. Uvedené teoretické spory ohledně praktické využitelnosti ust. § 2937 odst. 1 OZ tak budou s určitostí vyřešeny až s ohledem na frekvenci používání uvedeného zákonného ustanovení v právní praxi.

²⁸⁰ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁸¹ Pozn. autora: volný překlad ust. § 1465 CCQ: „*Správce věci je povinen nahradit (odškodnit) újmu způsobenou autonomním jednáním věci, ledaže prokáže, že tuto újmu nezavinil*“; v originálním znění v anglickém jazyce: „*The custodian of a thing is bound to make reparation for injury resulting from the autonomous act of the thing, unless he proves that he is not at fault*“. Dostupné na internetových stránkách: <http://ccq.lexum.com/w/ccq/en#!fragment/sec1465/KGhhc2g6KGNodW5rxIVhbsSHb3JUZXh0OnNIYzE0NjUpLG5vdGVzUXVlcnk6Jycsc2Nyb2xsQ8SIxIo6IW7ErWVhcsSHxKXE8SpXKvEusS8xIdTxJB0QsSpUkVMRVZBTkNFLHRhYjp0b2MpKQ==>.

²⁸² K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 378. ISBN 978-80-7400-625-8.

²⁸³ K tomu srov. VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. *Soudní rozhledy*. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 280, s. 1640.

6.2. Současná právní úprava

Dle ust. § 2937 odst. 1 OZ platí, že *„způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci; kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě“*²⁸⁶. Předně se budu opět zabývat otázkou, zdali se v případě této skutkové podstaty jedná o odpovědnost subjektivní nebo objektivní, případně jakého podtypu.

6.2.1. Určení typu odpovědnosti

Hned v úvodu této části práce bude nutno zmínit, že v odpovědi na tuto otázku panuje v právní doktríně nejednotnost. P. Bezouška totiž zastává názor, že v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ se jedná o subjektivní typ odpovědnosti²⁸⁷. Tento svůj názor dovozuje z toho, že povinná osoba se může zprostit odpovědnosti v případě prokázání nezanedbání náležitého dohledu, přičemž toto pravidlo považuje tak za speciální ve vztahu k ust. § 2911 a § 2912 OZ²⁸⁸. Naproti tomu P. Vojtek zastává názor opačný, když skutkovou podstatu deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ považuje za objektivní typ odpovědnosti, *jelikož nepočítá s porušením zákonné povinnosti či se zaviněním, přičemž v tvrzení a prokázání nezanedbání náležitého dohledu nad věcí spatřuje liberační důvod a ne předpoklad zavinění typický pro subjektivní odpovědnost*²⁸⁹.

Uvedené nejednotnosti si všímá a pozastavuje se nad ní pak také další komentářová literatura k předmětnému zákonnému ustanovení a kloní se spíše k právnímu názoru P. Vojtka, když uzavírá, že v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ se

²⁸⁶ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2937 odst. 1. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

²⁸⁷ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014, s. 1641. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁸⁸ K tomu srov. tamtéž s. 1641.

²⁸⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1042. ISBN 978-80-7478-369-3.

skutečně jedná o objektivní typ odpovědnosti²⁹⁰. A to navzdory tomu, že k tomuto ustanovení prozatím chybí příslušná judikatura, když daní autoři vychází zejména z gramatického výkladu, konkrétně ze slovných spojení „zproští se“ nebo „náležitý“, které představují typická spojení právě pro objektivní typ odpovědnosti²⁹¹. K tomu je nutno dodat, že s názorem, že se jedná o objektivní typ odpovědnosti, se ztotožňují dále také další autoři, kteří to odůvodňují mimo jiné také zájmem na zvýšené ochraně poškozeného²⁹².

Pro konečné určení, zdali se v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ skutečně jedná o objektivní typ odpovědnosti nebo ne, opět využiju postup obsažený v Návodu²⁹³. Za prvé, jak již bylo uvedeno výše, ze slovního výkladu lze dospět k závěru, že tento svědčí ve prospěch objektivní odpovědnosti. Ustanovení § 2937 odst. 1 OZ totiž obsahuje slovní spojení typická pro objektivní typ odpovědnosti, jako např. „zproští se“, prokazující existenci liberačních důvodů, jakožto typického institutu relativní objektivní odpovědnosti. Za druhé (použití teleologického výkladu), je nutno podotknout, že v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ se nejedná o žádné zvláštní nebezpečí, které by bylo s danou věcí spojeno. To se totiž vztahuje prakticky na každou věc, přičemž vymezení věci v novém občanském zákoníku dle ust. § 489 OZ je značně široké. Nicméně složitá důkazní situace a zájem na posílení postavení poškozených osob mluví také v tomto kroku spíše ve prospěch objektivní odpovědnosti. Za třetí (použití systematického výkladu), v daném případě se jedná o speciální skutkovou podstatu, resp. zcela určitě se nejedná o generální klauzuli typickou pro subjektivní typ odpovědnosti. A za čtvrté (objektivně historické hledisko), je s ohledem na charakter skutkové podstaty inspirační právní úpravy (v tomto případě § 1465 CCQ - k tomu viz výše) nutno dospět k závěru, že dle tohoto posledního hlediska by se mělo jednat o subjektivní typ odpovědnosti. Ustanovení § 1465 CCQ totiž obsahuje dovětek „ledaže prokáže, že tuto újmu nezavinil“ (pozn. autora: jedná se o volný překlad daného ustanovení zahraniční právní

²⁹⁰ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2871. ISBN 978-80-7400-653-1.

²⁹¹ K tomu srov. tamtéž s. 2871.

²⁹² K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 378. ISBN 978-80-7400-625-8.

²⁹³ K tomu srov. tamtéž s. 313.

úpravy), což představuje exkulpační důvod typický pro odpovědnost založenou na zavinění.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem tak lze také na základě Návodu dospět k závěru, že skutková podstata odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ je objektivního typu, když pouze jedno z výše uvedených hledisek svědčilo ve prospěch odpovědnosti subjektivní.

Osobně se také kloním k názoru, že se v tomto případě skutečně jedná o odpovědnost objektivního typu. Nejenom proto, že se k tomuto názoru kloní také většina relevantní právní doktríny, ale i proto, že nelze opět opomíjet systematické zařazení odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ. To je totiž systematicky zařazeno do poddílu 2, oddílu 2, dílu 1, Hlavy III., části čtvrté nového občanského zákoníku, tj. do úpravy zvláštních skutkových podstat deliktní odpovědnosti. V jejich případě pak zastávám názor, že v souladu s ust. § 2895 OZ bylo úmyslem zákonodárce učinit z těchto skutkových podstat odpovědnost objektivního typu. Také se ztotožňuji s názorem, že okolnost prokázání nezanedbání náležitého dohledu představuje zvláštní liberační důvod, jakožto institut objektivní odpovědnosti. Ze spojení „zproští se povinnosti k náhradě“ totiž *de facto* vyplývá, že zde již samotný odpovědnostní vztah existuje, jinak by se nebylo z čeho zprošťovat. Mám tudíž za to, že se tak v tomto případě nemůže jednat o zvláštní typ exkulpace, jak to tvrdí P. Bezouška. Jak již bylo totiž uvedeno výše, nový občanský zákoník počítá se zaviněním, jakožto jedním ze základních předpokladů subjektivní odpovědnosti, bez kterého nelze o subjektivní odpovědnosti vůbec mluvit²⁹⁴. Na tom nic nemění ani skutečnost, že zavinění ve formě nedbalosti se v souladu s ust. § 2911 OZ tzv. presumuje (předpokládá). Kdyby totiž nebyl naplněn jeden ze základních předpokladů subjektivní odpovědnosti, není zde dána ani samotná existence subjektivní odpovědnosti, z které by se dalo pak „zprošťovat“. Proto již z logiky věci se nemůže v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ jednat o odpovědnost subjektivního typu. Nehledě pak ještě na fakt, že slovní spojení „zproští se“ je obvykle spojováno právě s objektivním typem odpovědnosti. Všechny shora uvedené argumenty

²⁹⁴ K tomu srov. TOMSA, Miloš. Náhrada škody a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2013, roč. 22. č. 11, s. 388.

tak vedou k zcela jednoznačnému a bezpečnému závěru, že skutková podstata delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ je skutečně případem objektivní odpovědnosti.

Ostává pak již jenom určit, zdali se v případě odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ jedná o objektivní odpovědnost relativního nebo absolutního charakteru. Odpověď na tuto otázku je ale již mnohem jednodušší, než v případě určení, zdali se jedná o subjektivní nebo objektivní odpovědnost. Jak již totiž bylo uvedeno výše, vzhledem k existenci liberačního důvodu obsaženého v ust. § 2937 odst. 1, větě druhé OZ, dle kterého se předmětné odpovědnosti může povinná osoba zprostit prokázáním nezanedbání náležitého dohledu, je tak zcela evidentní, že se jedná o relativní objektivní odpovědnost, tj. připouštějící liberaci jinak odpovědné osoby (škůdce).

6.2.2. Předpoklady odpovědnosti

Delikt ní odpovědnost na základě skutkové podstaty uvedené v ust. § 2937 odst. 1 OZ vznikne při kumulativním naplnění následujících předpokladů:

- a) *samovolné působení věci (tj. samé od sebe);*
- b) *vznik újmy na straně poškozeného; a*
- c) *příčinná souvislosti mezi samovolným působením věci a vznikem dané újmy*²⁹⁵.

K tomu je nutno ještě dodat v návaznosti na shora uvedený názor P. Bezoušky ohledně určení typu odpovědnosti v případě ust. § 2937 odst. 1 OZ, že jeho nesprávnost prokazuje dle mého názoru také jeho výčet předpokladů pro naplnění odpovědnosti dle uvedeného zákonného ustanovení. P. Bezouška totiž kromě shora uvedených předpokladů vzniku odpovědnosti přidává také další v podobě porušení povinnosti dohledu ze strany škůdce, přičemž dle jeho názoru důkazní břemeno ohledně tohoto předpokladu tíží poškozeného²⁹⁶. Takovýto názor je ale v příkrém rozporu se zákonným zněním ust. § 2937 odst. 1, věty druhé OZ, dle kterého platí, že „kdo prokáže, že

²⁹⁵ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2871. ISBN 978-80-7400-653-1.

²⁹⁶ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

*náležitý dohled nezanedbal, zprostil se povinnosti k náhradě*²⁹⁷. Z toho je totiž bez dalšího zcela evidentní, že předmětné důkazní břemeno tíží škůdce, a ne poškozeného.

6.2.3. Pojem samovolného působení věci

Vzhledem ke shora uvedeným předpokladům odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ se tak budu dále nejdříve zabývat pojmem samovolného působení věci, tj. působení věci „samé od sebe“. Jeho přesné definování totiž považuji za zcela zásadní pro vymezení této zvláštní skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti ve vztahu k ostatním skutkovým podstatám. Právní doktrína přichází také v případě tohoto relativně neurčitého právního pojmu s následujícími možnými definicemi:

- 1) *případy, kdy věc působí škodlivě na své okolí z vnitřních příčin daných jejími vlastnostmi pramenícími z povahy této věci, jejího tvaru, materiálu, z něhož je složena, její konstrukce a struktury apod., tj. bez vnějšího podnětu*²⁹⁸;
- 2) *situace, kdy škoda je způsobena interními vlastnostmi použité věci, které nemůže ten, kdo věc užívá, ovlivnit*²⁹⁹;
- 3) *říkáme-li o něčem, že k tomu dochází samo od sebe, máme tím na mysli, že to má původ ve vnitřní příčině; zde v povaze samotné věci (chybí tu bezprostřední vnější podnět), přičemž povaha věci spočívá v jejích různých vlastnostech (velikost, hmotnost, křehkost, menší odolnost vůči extrémním teplotám, kazivost, náchylnost k samovznícení...), účincích, vadách apod.; není rozhodné, zda je tato povaha obvyklá či zvláštní*³⁰⁰.

Z výše uvedeného je patrné, že první a třetí definice jsou si dost podobné a také dle mého názoru nejpřesnější, resp. nejvíce postihující podstatu věci. Obě pak shodně

²⁹⁷ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2937 odst. 1. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

²⁹⁸ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

²⁹⁹ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 133. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁰⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

uvádějí, že v případě, kdy působí věc „sama od sebe“ tak tato skutečnost vylučuje za příčinu působení bezprostřední vnější podnět. P. Bezouška pak v tomto směru ještě dále upřesňuje, že navzdory uvedenému je ale zřejmé, že *každá vnitřní příčina musí být aktivována něčím zvenčí (např. vysoká okolní teplota vede ke vznícení věci, otřesy vyvolané průjezdem nákladního vozidla vedou k uvolnění těžkého kamene)*³⁰¹. Zároveň pak ale dodává, že obdobně jako ust. § 2936 OZ tak také ust. § 2937 odst. 1 OZ se nevztahuje na případy jednání osob, tj. kdy primárním spouštěčem je přímé působení osob na samotnou věc³⁰².

Vzhledem k uvedenému lze tak konstatovat, že v tomto ohledu bude pak zejména důležité dokazování ohledně určení, zdali věc v daném případě způsobila předmětnou újmu skutečně sama od sebe. Jelikož se bude často jednat o otázky technického charakteru, nabízejí se zde legitimní obavy, zdali budou poškozené osoby, jakožto osoby zpravidla technicky ne příliš zdatné, schopné posoudit relevantním způsobem, zdali byla újma skutečně způsobena působením věcí samé od sebe. Tím pádem lze očekávat, že poškozené osoby si budou muset již v prvotních fázích vymáhání svých nároků (tj. zpravidla ještě v předsoudní fázi) nechávat zpracovávat znalecké posudky. Teprve ty pak určí, zdali vůbec byl naplněn první předpoklad odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ, resp. jestli mají poškozené osoby vůbec nějaký nárok dle uvedeného zákonného ustanovení. Není pak potřeba asi zvláště zmiňovat, že nutnost nechat zpracovat znalecký posudek bude navyšovat náklady vymáhání případných nároků dle ust. § 2937 odst. 1 OZ již v jeho ranních fázích. Při tom tato skutečnost sama o sobě může přispět k odstrašení poškozených od soudního uplatnění jejich práv.

Z třetí ze shora uvedených definic pojmu „sama od sebe“ pak dále mimoděk vyplývá, a P. Bezouška to pak dále rozvádí, že pro uplatnění ust. § 2937 odst. 1 OZ daná věc sice vadná být nemusí, nicméně ale nevylučuje také případ, kdy taková věc vadou trpí³⁰³. Jinými slovy řečeno, naznačuje tak, že skutková podstata dle ust. § 2937

³⁰¹ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁰² K tomu srov. tamtéž s. 1640.

³⁰³ K tomu srov. tamtéž s. 1640.

odst. 1 OZ může doplňovat odpovědnost dle ust. § 2936 OZ ještě v extenzivnějším slova smyslu, jak to dovozuje P. Vojtek. Posledně uvedený autor totiž toto doplnění omezuje pouze na případy působení vnitřních charakteristických vlastností věci vyvolávajících škodlivý účinek (k tomu viz výše)³⁰⁴. Ale dle P. Bezoušky však není rozhodné, že zvláštní povahu věci, a tudíž i způsobení škody samé od sebe, vyvolala vada této věci. To by pak pro poškozené v praxi zjednodušeně řečeno znamenalo, že by při uplatnění svého nároku dle ust. § 2937 odst. 1 OZ (který by ale mohl být uplatněn také na základě skutkové podstaty dle ust. § 2936 OZ) tak *nemuseli prokazovat vadnost dané věci, jak tomu je v případě ust. § 2936 OZ*³⁰⁵. Tím by se tak zpravidla zjednodušila také jejich procesní situace.

Avšak tato na první pohled výhoda ust. § 2937 odst. 1 OZ oproti ust. § 2936 OZ je do značné míry relativizována liberačním důvodem v druhé větě prvně uvedeného zákonného ustanovení. Při tom je nutno dodat, že jinak odpovědné osoby (škůdci) budou vysoce pravděpodobně moct ve většině případů prokázat naplnění předmětného liberačního důvodu, tj. že nezanedbaly náležitý dohled nad věcí³⁰⁶. Bude proto otázkou, zdali v případě uvedeného průniku možnosti uplatnění ust. § 2936 a § 2937 odst. 1 OZ (újma způsobená vadnou věcí samou od sebe) budou poškozené osoby při uplatňování svých nároků upřednostňovat to které zákonné ustanovení nebo budou tvrdit a prokazovat naplnění obou skutkových podstat delikt ní odpovědnosti. S ohledem na dosavadní minimální praxi v používání těchto zákonných ustanovení bude opět nutno posečkat až na následnou právní praxi, která zodpoví také tuto otázku.

6.2.4. Okruh povinných (odpovědných) osob

Dále je u skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ podstatné také stanovení okruhu povinných osob, na které vlastně dopadá. Zákon stanoví jako primárně odpovědnou osobu toho, kdo měl mít nad věcí dohled. Tím je tak

³⁰⁴ K tomu srov. VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

³⁰⁵ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁰⁶ K tomu srov. tamtéž s. 1640.

konkrétně myšlen *okruh osob, které mají danou věc u sebe, a to zpravidla na základě jakéhokoliv právního titulu, např. nájemci, vypůjčitelé, schovatelé, zástavní věřitelé, příkazníci, komisionáři apod. anebo případně také bez jakéhokoliv právního titulu, jako například zloděj*³⁰⁷. K tomu je nutno dodat, že povinná osoba nemusí mít předmětnou věc fyzicky u sebe nebo jí používat³⁰⁸ také v době dané škodní události, ale *stačí pouze, aby nad ní měla kontrolu v době škodní události*³⁰⁹. Při aktivním užívání dané věci je tak povinnost dohledu modifikována na povinnost správného zacházení s touto věcí³¹⁰. Právě uvedená právní konstrukce vychází z premisy, že *každá věc nese v sobě určitý škodní potenciál a kdo jí ovládá, má nést negativní důsledky s tím spojené*³¹¹. A zase naopak z perspektivy potencionálně poškozených osob platí, že *každá takováto osoba může důvodně očekávat, že ten kdo má věc ve své moci (má nad ní dohled), jí bude také opatrovat s náležitou péčí tak, aby jinému nebyla způsobena újma*³¹².

V případě, že takovou osobu mající povinnost dohledu nad danou věcí nelze určit, uplatní se subsidiárně (sekundárně) odpovědnost vlastníka dané věci. Část komentářové literatury mluví v tomto případě o nevyvratitelné právní domněnce³¹³. Nicméně jsou zde také autoři, kteří tvrdí opak, a to že se ve skutečnosti jedná o vyvratitelnou právní domněnku³¹⁴. Při řešení této otázky bude nutno vycházet ze základní premisy, že vyvratitelná právní domněnka připouští důkaz opaku, resp. může být vyvrácena tímto důkazem, přičemž nevyvratitelná právní domněnka ne. Na základě právě uvedeného lze tak dle mého názoru uzavřít, že v případě právní domněnky povinné osoby ve smyslu ust. § 2937 odst. 1 OZ se tak bude jednat o vyvratitelnou právní domněnku. Mám totiž za to, že vlastník dané věci má v případě, že poškozená osoba bude svoje nároky vymáhat po něm, k dispozici právě možnost příslušného

³⁰⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1641. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁰⁸ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1042. ISBN 978-80-7478-369-3.

³⁰⁹ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

³¹⁰ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 308, s. 1642

³¹¹ Tamtéž jako pozn. č. 307, s. 1640.

³¹² Tamtéž jako pozn. č. 307, s. 1640.

³¹³ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 307, s. 1641.

³¹⁴ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 133. ISBN 978-80-7263-940-3.

důkazu opaku. A to prokázat, že je zde osoba, která měla mít nad danou věcí povinnost dohledu, a která je osobou odlišnou od vlastníka.

Je pravděpodobné, že ta část právní nauky, která v daném případě mluví o nevyvratitelné právní domněnce, vycházela spíše z objektivního (skutečného) stavu, kdy zde není žádná osoba, která měla mít nad danou věcí dohled, a tudíž až tehdy dojde k uplatnění této právní domněnky. Nicméně s ohledem na výše uvedené skutečnosti bych se klonil k té části právní doktríny, která mluví o vyvratitelné právní domněnce. Je ovšem pravdou, že se tím otevírá prostor pro jisté procesní spekulace a zneužívání ze strany povinných osob (k tomu viz níže).

Z výše uvedeného je patrná snaha zákonodárce vyhnout se touto právní úpravou případům, kdy za způsobenou újmu nebude odpovídat žádná osoba, a tudíž tak zájem na zvýšené ochraně poškozených osob. Důkazní břemeno ohledně vlastnictví věci, která způsobí újmu sama od sebe, však leží na poškozené osobě³¹⁵. Je tak otázkou, jak takováto právní úprava bude pro poškozené osoby skutečně výhodná. Za prvé, ne vždy může být pro ně prokázání vlastnictví dané povinné osoby zcela jednoduchou záležitostí. Za druhé, i v případě, že se poškozenému podaří vlastnictví k dané věci prokázat, tak bude vlastníkově předmětné věci k účinné obraně stačit prokázat, že nad touto věcí měl mít dohled vlastně někdo úplně jiný³¹⁶. Je tak bez dalšího zcela jasné, že tato právní konstrukce skýtá v sobě jistý prostor pro procesní zneužití a obstrukce. A to například v případě rozběhnutého soudního sporu se žalovaný zbaví své odpovědnosti předložením fingované nájemní smlouvy, smlouvy o výpůjčce nebo jiné podobné smlouvy znějící ve prospěch třetí osoby. To pak bude mít pro poškozeného (v pozici žalobce) ve vztahu k tomuto vlastníkově věci zpravidla zcela negativní procesní důsledky.

Vzhledem k shora uvedeným skutečnostem budou tak na poškozené osoby kladeny zvýšené nároky, aby zachovávaly zvýšenou opatrnost ohledně výběru povinné

³¹⁵ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

³¹⁶ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. BECK, 2014. s. 1641. ISBN 978-80-7400-287-8; PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

osoby, po které budou vymáhat náhradu své újmy z titulu odpovědnosti na základě ust. § 2937 odst. 1 OZ. Nicméně k tomu je nutno dodat, že se pak v praxi mohou zcela určitě objevit případy, kdy poškozené osoby nebudou mít objektivně žádný efektivní způsob, jak se vyhnout shora uvedeným situacím. To znamená, jak určit již před zahájením soudního sporu se stoprocentní jistotou, že skutečně odpovědným je vlastník dané věci, resp. že zde skutečně není žádná třetí osoba, která měla mít nad touto věcí dohled.

6.2.5. Pojem náležitý dohled

Jak již bylo uvedeno výše, v případě delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ se jedná o relativní objektivní odpovědnost, tj. je zde připuštěna možnost liberovat se (zprostit se) z této odpovědnosti. Jediným relevantním liberačním důvodem je tak případ, kdy povinná osoba (či už osoba, která měla nad danou věcí dohled, nebo její vlastník) bude schopna prokázat, že nezanedbala náležitý dohled. Proto se nyní budeme věnovat tomu, co se tímto pojmem náležitý dohled přesně myslí a jak je vlastně přesně definován.

Za náležitý dohled je obecně považována „*taková míra pozornosti při užívání věci, kterou by vyvinuly všechny rozumné osoby v daném místě a čase při užití věci ve stejné situaci za stejným účelem*“³¹⁷. Nebude tak tím pádem záležet na schopnostech nebo možnostech povinné osoby, ale pouze na objektivních okolnostech daného případu, zejména na povaze věci, kterou byla újma způsobena, na účelu, ke kterému sloužila a kde, jak a jakým způsobem byly používána³¹⁸. Z toho je patrné, že tato úroveň pozornosti (péče) je tak poměřována objektivním standardem při zohlednění okolností dané situace³¹⁹. Při posuzování konkrétních případů se tak bude konkrétně používat

³¹⁷ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 133. ISBN 978-80-7263-940-3.

³¹⁸ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

³¹⁹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 380. ISBN 978-80-7400-625-8.

standard průměrně rozumného člověka běžně pečlivého a opatrného³²⁰. Ovšem v případě povinné osoby, u které se bude předpokládat zvláštní znalost, dovednost anebo pečlivost (např. v případě příslušníka určitého povolání), se bude ale vyžadovat také vyšší míra úrovně náležitého dohledu, neboť tento dohled bude zpravidla předmětem její odborné činnosti³²¹. Někteří autoři pak mluví o přesunutí požadavků na povinné osoby *ze sféry generální či speciální prevence do oblasti náležitého dohledu nad stavem dané věci*³²². Tyto objektivní požadavky na dodržení náležitého dohledu nad věcí pak zpravidla *vyvěrají z obecných zvyklostí a většinově uznávaných pravidel, které mohou být také normovány určitými standardy (manuály) pro odborné zacházení, a to zejména u složitějších přístrojů*³²³.

Co se týče důkazního břemene, tak prokázání nezanedbání náležitého dohledu bude ležet na předmětné povinné osobě (tj. osobě mající dohled na danou věc nebo jejím vlastníkovu), která tak bude prokazovat naplnění tohoto liberačního důvodu. Jak již bylo uvedeno výše, za nesprávný lze v tomto směru považovat názor P. Bezoušky, že je to poškozený, kdo musí prokazovat porušení povinnosti náležitého dohledu ze strany povinné osoby³²⁴. Je sice pravdou, že na první pohled se může jevit opačný názor, tj. že nezanedbání náležitého dohledu prokazuje povinná osoba, jako nepřípustné prokazování negativní skutečnosti. Ale ve skutečnosti bude povinná osoba prokazovat skutečnost pozitivní, a to že dostála své povinnosti náležitého dohledu, např. prokázáním zajištění pravidelných revizí, servisu, kontroly vztahující se k dané věci apod. Proto je tak zcela přípustné a legitimní, aby důkazní břemeno ohledně naplnění náležitého dohledu ze strany povinné osoby tížilo skutečně právě tuto povinnou osobu, a ne poškozeného.

Již výše byla zmíněna jistá forma konkurence delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ a dle ust. § 2936 OZ, když v praxi může dojít k případům vzniku újmy způsobené vadnou věcí samou od sebe, a kdy tak na takovéto skutkové případy bude

³²⁰ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

³²¹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 380. ISBN 978-80-7400-625-8.

³²² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1042. ISBN 978-80-7478-369-3.

³²³ Tamtéž s. 1043.

³²⁴ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8.

možno uplatnit deliktní odpovědnost dle obou uvedených zákonných ustanovení. Bude tedy zpravidla na poškozených, aby si vybrali, zdali budou schopni prokázat vadnost použité věci a půjdou tak cestou uplatňování svých nároků přes ust. § 2936 OZ. Anebo budou uplatňovat své nároky na základě ust. § 2937 odst. 1 OZ, tj. že daná věc způsobila újmu sama od sebe, i když s rizikem, že povinná osoba se bude moct zprostit této své odpovědnosti, a to prokázáním zachování požadavku náležitého dohledu. Případně se můžou shora uvedené skutkové podstaty odpovědnosti vzájemně doplňovat, a to zejména v medicínsko-právních sporech, kdy již nebude stačit odpovědnost dle ust. § 2936 OZ³²⁵, tak dojde k uplatnění odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ. Avšak opět s rizikem, že povinná osoba se bude schopná své odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ zprostit prokázáním dodržení povinnosti náležitého dohledu.

Za další příklad skutkové podstaty deliktní odpovědnosti, která může být do jisté míry v konkurenčním postavení ve vztahu k ust. § 2937 odst. 1 OZ, bude možno považovat deliktní odpovědnost dle ust. § 2939 a násl. OZ, tj. újmy způsobené vadou výrobku. V takovýchto případech se primárně uplatní právě tato posledně uvedená deliktní odpovědnost³²⁶. Ovšem deliktní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 1 OZ bude nabírat na významu právě v případech, kdy se *nebude jednat o výrobek pro osobní potřebu a spotřebu, resp. kdy se výrobce dané věci bude moct liberovat na základě relativně rozsáhlých liberačních důvodů*³²⁷. Dále je ve skutkové podstatě deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ spatřován také jistý potenciál pro překonání problémových *případů na hranici případů odpovědnosti za újmu způsobenou vadou výrobku a za újmu způsobenou provedením služby, jak o tom svědčí mnohdy velmi sporná judikatura SDEU*³²⁸.

V této souvislosti je nutno zmínit také skutečnost, že další skutkové podstaty deliktní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, tj. ust. § 2937 odst. 2 OZ a ust. § 2938 OZ jsou považovány ve vztahu k deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ za

³²⁵ K tomu srov. VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4, s. 145 a násl.

³²⁶ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 379. ISBN 978-80-7400-625-8.

³²⁷ Tamtéž s. 379.

³²⁸ Tamtéž s. 379.

speciální případy, a to s detailnější úpravou³²⁹. S jistou mírou nadsázky by se dalo říct, že v případech těchto skutkových podstat (dle ust. § 2937 odst. 2 a § 2938 OZ) se jedná o kazuistické případy ve vztahu k deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ. Uvedené případy skutkových podstat deliktní odpovědnosti budou pak předmětem dalších částí této práce.

6.3. Judikatura

V případě deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ se mi opět nepodařilo ke dni uzávěrky této práce dohledat žádné zveřejněné soudní rozhodnutí, které by se vztahovalo k uvedenému zákonnému ustanovení. Dále, jak již bylo uvedeno výše, odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 1 OZ je v českém právu zcela novou právní úpravou, bez jakéhokoliv předchůdce. Vzhledem k této skutečnosti se tak může jevit jako jasné, že v tomto případě nebude ani žádná starší judikatura, kterou by bylo možno aplikovat také na novou právní úpravu, jak tomu je u odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ. Osobně se ale domnívám, že toto nebude platit zcela bezvýjimečně.

Již výše bylo totiž uvedeno, že někteří autoři spatřují v odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ určité doplnění právní ochrany situací, na které před tím dopadala aplikace ust. § 421a SOZ³³⁰. V této souvislosti se zmiňuje například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2011, spis. zn.: 25 Cdo 1240/2011³³¹, i když jeho

³²⁹ ŠVESTKA, Jirí; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1042. ISBN 978-80-7478-369-3.

³³⁰ K tomu srov. tamtéž s. 1041.

³³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2011, spis. zn.: 25 Cdo 1240/2009: „*Jinou věcí ve smyslu citovaného ustanovení se v oblasti poskytování zdravotní péče rozumí i látka aplikovaná pacientovi, tedy lék či léčebný přípravek, který se podává při plnění závazku zdravotnickým zařízením, jak tomu bylo i v posuzované věci. Okolností, jež má původ v povaze léčiva, je nejen jeho vada či chybějící vlastnost (např. je infikován), kterou by lék měl mít, ale také jeho vlastnosti, jimiž se při svém použití projevuje, ať už typické či charakteristické nebo naopak neobvyklé či nepředpokládané (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 20. 12. 1974, sp. zn. 1 Cz 110/74, publikovaný pod č. 9/1977 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Odpovědnost podle § 421a obč. zák. je dána, jestliže konkrétní újma byla způsobena okolnostmi, jež přímo vyplývají z povahy léku, použitého při poskytnutí zdravotnické služby, tedy též v případě, že i při správné aplikaci byly jeho účinné složky způsobily vyvolat v organismu nepříznivou reakci spojenou s újmou na zdraví. Není přitom relevantní, jde-li o důsledky rizika, které je s použitím léku obecně či obvykle spojeno, ani to, zda potenciální škodlivé účinky použití léku jsou známy nebo zda ke škodě dochází zcela ojediněle; nelze konečně ani oddělovat od sebe působení vlastností majících původ ve složení léku a metodu, tedy způsob jeho použití při zdravotnickém výkonu, jak*

závěry bude nutno ve světle nové právní úpravy do jisté míry modifikovat³³². V uvedeném soudním rozhodnutí byla újma způsobena správným použitím bezvadného léku, přičemž soud také v tomto případě shledal naplnění skutkové podstaty deliktní odpovědnosti dle ust. § 421a SOZ. Za současné právní úpravy je jasné, že v tomto případě by se neuplatnila absolutní objektivní odpovědnost dle ust. § 2936 OZ, jelikož daný lék postrádal jakoukoliv vadu. Ale za určitých okolností by se v takovémto případě mohla uplatnit deliktní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 1 OZ, když je pravdou, že předmětnou újmu způsobil lék sám od sebe. Nicméně u této odpovědnosti se již jedná o relativní objektivní odpovědnost, kdy je liberace jinak odpovědné osoby přípuštěna za situace, že prokáže, že nezanedbala náležitý dohled. S ohledem na skutkový stav tohoto judikovaného případu by bylo vysoce pravděpodobné, že tato povinná osoba by prokázala, že svůj náležitý dohled nezanedbala a své odpovědnosti by se tak úspěšně zprostila.

Ovšem v praxi se určitě objeví také případy, kdy sice nebude možno uplatnit odpovědnost dle ust. § 2936 OZ, ale bude možno aplikovat odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 1 OZ, a to když povinná osoba náležitý dohled zanedbá. Z uvedených důvodů tak dle mého názoru lze dát za pravdu P. Vojtkovi v tom, že ust. § 2937 odst. 1 OZ skýtá jisté doplnění odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ, ale bude určitě omezené, resp. nebude ani po takovémto doplnění dosahovat úrovně ust. § 421a SOZ. Je proto bez dalšího jasné, že tím pádem tak dojde ke snížení právní ochrany poškozených osob oproti předchozí právní úpravě. I vzhledem k této skutečnosti bude tak velmi zajímavé sledovat, jak se české soudy zejména vyšších instancí vypořádají s touto novou právní úpravou.

nesprávně učinil odvolací soud (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2046/2007, publikovaný pod č. 30/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).“

³³² K tomu srov. VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. Olomouc: ANAG, 2014. s. 680. ISBN 978-80-7263-846-8.

7. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2937 odst. 2 OZ

7.1. Historie právní úpravy

Předmětná skutková podstata delikt ní odpovědnosti je pravděpodobně ze všech skutkových podstat, které jsou primárním předmětem této práce (tj. skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti obsažené v ust. § 2936 až § 2938 OZ), považována za nejstarší, když tato existovala již v římském právu, v kterém byla známa jako tzv. *actio de effusis et deiectis* (tj. v překladu žaloba o vyhozeném a vylitém)³³³. Uvedená římskoprávní úprava byla pak přebrána také do ABGB (resp. OZO), konkrétně do jeho ust. § 1318³³⁴. Dle uvedeného ustanovení platilo, že „*je-li někdo poškozen pádem věci nebezpečně pověšené nebo postavené nebo vyhozením něčeho nebo vylitím z bytu; ručí za škodu ten, z jehož bytu bylo hozeno nebo lito, nebo věc spadla*“³³⁵. Toto ustanovení, podobně jako aktuální právní úprava obsažená v ust. § 2937 odst. 2 OZ, obsahovalo v sobě dvě relativně samostatné skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti.

Za prvé, vlastník bytu odpovídal (slovy ABGB ručil) v případech, kdy věc spadla (bez lidského přičinění) z bytu ven, a to za předpokladu, že tato věc byla nebezpečně pověšena nebo postavena³³⁶. Uvedené předpoklady pak musely být naplněny kumulativně, resp. jinými slovy nestačilo pouze to, že věc spadla, ale bylo potřeba, aby tato věc byla také zároveň nebezpečně pověšena nebo položena³³⁷. Tato nebezpečnost pak vyplývala ze skutečnosti, že s pověšením nebo položením věci souvisí zpravidla určitá míra pravděpodobnosti, že daná věc pak může spadnout³³⁸.

³³³ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 377. ISBN 978-80-7400-625-8.

³³⁴ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 133. ISBN 978-80-7263-940-3.

³³⁵ Tamtéž jako pozn. č. 333, s. 456.

³³⁶ K tomu srov. SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právnick, 1947, s. 64.

³³⁷ K tomu srov. ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k čsl. Obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Svazek 1. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937, s. 876.

³³⁸ K tomu srov. tamtéž s. 876.

Právě v tomto uvedeném předpokladu dané deliktní odpovědnosti se pak tato starší právní úprava liší od té současné (§ 2937 odst. 2 OZ), která podmínku nebezpečného pověšení nebo položení již nepřebírala.

Druhým případem byla pak situace, kdy daná věc byla z bytu shozena nebo vylita, a to i třetí osobou³³⁹. Oba případy uvedených skutkových podstat deliktní odpovědnosti byly pak tehdejší prvorepublikovou právní naukou považovány za objektivní typ odpovědnosti³⁴⁰.

V mezidobí mezi koncem účinnosti ABGB, resp. OZO na českém území a začátkem účinnosti nového občanského zákoníku chyběla v českém (československém) právu obdoba této speciální skutkové podstaty deliktní odpovědnosti. V této souvislosti je nutno ovšem zmínit fakt, že tato zvláštní skutková podstata deliktní odpovědnosti nebyla přebrána do rakouských reformních návrhů³⁴¹. Z tohoto důvodu, jakož i s ohledem na relativně omezenou judikaturu k původnímu ust. § 1318 ABGB, se někteří autoři domnívají, že tato zvláštní skutková podstata deliktní odpovědnosti je odrazem deliktního práva minulých desetiletí, a tudíž je i praktická použitelnost přebírajícího ustanovení § 2937 odst. 2 OZ podle nich sporná³⁴². Osobně se s tímto postojem ovšem zcela neztotožňuji, když předmětná skutková podstata deliktní odpovědnosti dle mého názoru v sobě skrývá jistý praktický potenciál. Ten bude ovšem přímo úměrně odvislý od extenzivnosti výkladu této skutkové podstaty, resp. jednotlivých pojmů.

7.2. Současná právní úprava

Dle ust. § 2937 odst. 2 OZ platí, že *„způsobila-li škodu věc pádem nebo vyhozením z místnosti nebo podobného místa, nahradí škodu společně a nerozdílně*

³³⁹ K tomu srov. SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právnick, 1947, s. 64.

³⁴⁰ K tomu srov. tamtéž s. 31, 64.

³⁴¹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 377. ISBN 978-80-7400-625-8.

³⁴² K tomu srov. tamtéž s. 378.

s tím, kdo je povinen k náhradě podle odstavce 1, i osoba, která takové místo užívá, a nelze-li ji určit, vlastník nemovité věci³⁴³. Také v případě této skutkové podstaty delikttní odpovědnosti budou první řádky této části práce věnovány určení, zdali se jedná o odpovědnost subjektivního nebo objektivního charakteru, resp. jakého podtypu.

7.2.1. Určení typu odpovědnosti

V právní doktríně se objevují relativně menšinové názory, že v případě delikttní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ se jedná o subjektivní typ odpovědnosti³⁴⁴. Tyto menšinové názory téměř shodně vychází z argumentu, že jako subjektivní typ odpovědnosti je tato skutková podstata pojmána recentní rakouskou judikaturou, přičemž právě z rakouské právní úpravy je recipována do české legislativy³⁴⁵. Nicméně v právní nauce se jinak ustálil většinový názor, že v případě delikttní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ se ve skutečnosti jedná o objektivní typ odpovědnosti³⁴⁶. Ve prospěch tohoto závěru je argumentováno zejména tím, že *se jedná o situace, které se zákonodárce snaží upravit objektivní (přísnou) odpovědností, a to s ohledem na zájem třetích osob, a tím potažmo také vzhledem k veřejnému zájmu, aby takovéto újmy byly řádně napravovány a bylo jim předcházeno*³⁴⁷. Ochrana poškozené osoby je tak převažujícím důvodem pro to, aby se na případy dle ust. § 2937 odst. 2 OZ uplatnila objektivní odpovědnost³⁴⁸. Jiní zase v tomto ohledu odkazují na starší prvorepublikovou nauku prezentovanou názorem J. Sedláčka a F. Roučka k předchůdci současné právní

³⁴³ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2937 odst. 2. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

³⁴⁴ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1640. ISBN 978-80-7400-287-8; VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 134. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁴⁵ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 134. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁴⁶ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1; TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikttní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 378. ISBN 978-80-7400-625-8; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1043. ISBN 978-80-7478-369-3.

³⁴⁷ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikttní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 378. ISBN 978-80-7400-625-8

³⁴⁸ K tomu srov. tamtéž s. 378.

úpravy, tj. ust. § 1318 ABGB, resp. OZO (k tomu viz blíže výše)³⁴⁹. Další pak argumentují také systematickým výkladem za použití ust. § 2895 OZ³⁵⁰.

Pro rozsouzení tohoto shora uvedeného sporu ohledně typu odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ si dovolím opět použít postup Návodu. Při použití prvního kroku (slovní výklad) nelze dospět k zcela jednoznačnému závěru, že se jedná o ten či onen typ odpovědnosti. Nejsou totiž zde jak slovní spojení typická v legislativní mluvě pro subjektivní ani objektivní odpovědnost. Nicméně z hlediska slovní interpretace se lze spíše klonit k závěru o objektivní odpovědnosti, když je zde postrádáno vyjádření základního předpokladu subjektivní odpovědnosti v podobě zavinění. Tento závěr lze učinit ze začátečního vyjádření „*způsobila-li škodu věc pádem nebo vyhozením...*“. V druhém kroku (teleologický výklad) se lze opět přiklonit k závěru, že se v případě odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ jedná o její objektivní typ. Otázka zvýšeného nebezpečí a ztížené důkazní situace pro poškozené osoby totiž zcela jednoznačně mluví ve prospěch objektivního typu odpovědnosti. V tomto směru lze tak celkem bezpečně dovodit, že bylo také skutečným zájmem zákonodárce, aby tato skutková podstata deliktní odpovědnosti byla objektivního charakteru. Třetí krok (systematický výklad) pak opět vyznívá ve prospěch objektivního typu odpovědnosti, když v daném případě se zcela určitě jedná o speciální skutkovou podstatu a ne o pokus generální skutkové podstaty (typické pro subjektivní typ odpovědnosti). Dalo by se dokonce říct, že tato skutková podstata je dokonce specifickým, resp. kazuistickým případem deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ. Poslední čtvrtý krok (objektivně-historické hledisko) je pak do jisté míry s nejasným výsledkem, a to podle toho, kterou úpravu budeme brát za vzor současné české úpravy. Konkrétně, jestli za její vzor sloužila československá prvorepubliková úprava nebo současná rakouská právní úprava obsažená v ABGB. Prvorepublikový právní předchůdce ust. § 2937 odst. 2 OZ byl totiž

³⁴⁹ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2872. ISBN 978-80-7400-653-1.

³⁵⁰ K tomu srov. JANOŠEK, Vladimír. *Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat?* 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

považován za objektivní typ odpovědnosti³⁵¹, kdežto současná právní úprava rakouského vzoru je ve světle recentní rakouské judikatury považována již za subjektivní typ odpovědnosti³⁵². Příliš světla v tomto směru nevnáší ani důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, když k ust. § 2937 odst. 2 OZ by se mohl vztáhnout obecnější závěr, že ust. § 2937 až 2938 OZ představují doplnění „z nichž vycházejí civilní kodexy kontinentální Evropy“³⁵³. Vzhledem k tomu by se dalo spíše přiklonit k subjektivnímu typu odpovědnosti. To však dle mého názoru nemůže, i s ohledem na všechny výše uvedené argumenty ve prospěch objektivního typu odpovědnosti, ničeho změnit na skutečnosti, že dle Návodu lze opět dospět k závěru, že v případě skutkové podstaty dle ust. § 2937 odst. 2 OZ se skutečně jedná o objektivní odpovědnost.

Dále tak bude potřeba ještě určit, jestli se v případě této odpovědnosti jedná o relativní nebo absolutní objektivní odpovědnost. Hned v úvodu třeba ovšem zmínit, že ohledně řešení této otázky nepanuje v právní nauce shoda, resp. jednoznačný názor. Část právní nauky je názoru, že se jedná o absolutní objektivní odpovědnost, jelikož v ust. § 2937 odst. 2 OZ zde není žádná zmínka týkající se liberačních důvodů³⁵⁴. Další část právní doktríny pak zastává názor, že s ohledem na logický a systematický výklad, jakož i vzhledem k účelu ust. § 2937 odst. 2 OZ, se jedná spíše o relativní objektivní odpovědnost³⁵⁵. Jsou zde ale také autoři, kteří zastávají třetí názor, že osoby, které měly vykonávat dohled nad věcí působící újmu (s odkazem na ust. § 2937 odst. 1 OZ), mají také možnost liberace, a tudíž se v jejich případech jedná o relativní objektivní odpovědnost³⁵⁶. Zbývající povinné osoby dle ust. § 2937 odst. 2 OZ (tj. osoba, která

³⁵¹ K tomu srov. SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právník, 1947, s. 31.

³⁵² K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1641. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 575. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

³⁵⁴ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 380. ISBN 978-80-7400-625-8.

³⁵⁵ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2873. ISBN 978-80-7400-653-1.

³⁵⁶ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1043. ISBN 978-80-7478-369-3.; JANOŠEK, Vladimír. *Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat?* 2014. Dostupné na internetových stránkách:

místnost nebo podobné místo užívá nebo příslušnou nemovitou věc vlastní) pak možnost liberace nemá, a tudíž se tak jedná u nich o absolutní objektivní odpovědnost³⁵⁷. Vzhledem k dikci ust. § 2937 odst. 2 OZ se osobně přikláním k posledně uvedenému názoru právní doktríny. Odkazem na povinné osoby podle ust. § 2937 odst. 1 OZ, tj. na osoby mající dohled na danou věcí, měl totiž zákonodárce evidentně úmysl zahrnout kromě určení těchto povinných osob také možnost jejich liberace v případě zachování náležitého dohledu nad touto věcí. A naopak u ostatních povinných osob již žádný liberační důvod uveden není, přičemž nelze použít ohledně možnosti liberace extenzivně předmětný odkaz na ust. § 2937 odst. 1 OZ, když tento se dle mého názoru vztahuje jenom na osoby mající na danou věcí dohled.

7.2.2. Předpoklady odpovědnosti

Delikt ní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ vzniká v případech kumulativního naplnění následujících předpokladů:

- a) *pád nebo vyhození věci z místnosti nebo podobného místa;*
- b) *vznik újmy na straně poškozené osoby;*
- c) *příčinná souvislost mezi a) a b), tj. že předmětná újma byla způsobena pádem nebo vyhozením věci z místnosti nebo podobného místa³⁵⁸.*

7.2.3. Pojem spadlé a vyhozené věci

Za pád věci ve smyslu ust. § 2937 odst. 2 OZ se považuje „člověkem nevyvolaný pohyb věci“³⁵⁹. Vyhozením se pak myslí *aktivní čin člověka včetně vystrčení věci tak, že spadne*³⁶⁰. Ovšem pod uvedené zákonné ustanovení bude kromě vyhození věci spadat

<https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

³⁵⁷ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1043. ISBN 978-80-7478-369-3.

³⁵⁸ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář.* 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1641. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁵⁹ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2873. ISBN 978-80-7400-653-1.

³⁶⁰ Tamtéž s. 2873.

také jakékoliv jiné způsoby přemístění věci, jako např. vykopnutí, vylití apod.³⁶¹ U tohoto předpokladu odpovědnosti pak není ve svých důsledcích rozhodné, zda pohyb věci byl způsoben lidským nebo jiným činitelem³⁶², resp. kdo nebo co dalo podnět k pádu věci, anebo kdo věc z místnosti (nebo podobného místa) vyhodil³⁶³. Rozhodný je pak jenom objektivní stav, že došlo k pádu nebo vyhození věci, což lze dovodit ze zdvojení těchto způsobů pohybu věci ve skutkové podstatě delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ a jeho alternativního vyjádření³⁶⁴.

Co se pak týče spadlé (vyhozené) věci, tak tou může být z logiky věci pouze movitá hmotná věc, a to bez ohledu na její podobu (např. v pevném, tekutém či dokonce i v plynném skupenství)³⁶⁵. Zvláštní skutková podstata odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ totiž vylučuje, aby věcí ve smyslu ust. § 2937 odst. 2 OZ byla také nemovitá věc (zříčená budova), resp. její odloučená část (např. okno střecha, komín, balkon, lodžie apod.)³⁶⁶. Při tom se posuzuje status vypadnuté nebo vyhozené věci k okamžiku před danou škodnou událostí³⁶⁷. Při samotném vymezení pojmu věci, ale nelze v kontextu ust. § 2937 odst. 2 OZ vycházet pouze z legální definice věci dle ust. § 489 OZ. Věcí ve smyslu ust. § 2937 odst. 2 OZ se rozumí „jakýkoliv hmotný předmět, který je svými fyzikálními vlastnostmi způsobilý přivodit jinému újmu svým pádem z výšky“³⁶⁸, a to bez ohledu na to, jestli naplňuje definici věci dle ust. § 489 OZ nebo ne³⁶⁹. Vzhledem k výše uvedenému tak může pod skutkovou podstatu delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ spadat mimo jiné také led, rampouchy (které nelze považovat za součást budovy, jelikož jejich odloučením nedojde ke znehodnocení dané budovy), sníh, voda

³⁶¹ K tomu srov. JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

³⁶² K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 134. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁶³ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1641. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁶⁴ K tomu srov. tamtéž s. 1641.

³⁶⁵ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 135. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁶⁶ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 361.

³⁶⁷ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 361.

³⁶⁸ Tamtéž jako pozn. č. 363, s. 1641.

³⁶⁹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 363, s. 1641.

apod.³⁷⁰. Zejména právě uvedené případy jsou dle mého názoru v praxi celkem časté, a proto lze v nich také spatřovat jistou praktickou využitelnost deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, která je, jak již bylo uvedeno výše, částí právní doktríny zpochybňována³⁷¹. Újmy způsobené, například na odstavených automobilech pádem sněhu, ledu nebo rampouchů z přilehlých nemovitých věcí jsou totiž zcela běžnými případy, a to zejména v zimních měsících nebo v horských oblastech.

7.2.4. Pojem místnosti a podobného místa

Dalším zásadním pojmem pro určení, zdali v daném případě došlo k naplnění skutkové podstaty deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, je pojem místnosti nebo jiného podobného místa. U pojmu místnosti je třeba konstatovat, že tento není nikde v novém občanském zákoníku výslovně definován, a proto bude nutno vycházet z obecního pojetí tohoto pojmu³⁷². Za místnost ve smyslu uvedeného zákonného ustanovení se považuje „*prostorově ohraničený prostor, který je součástí budovy*“³⁷³. Místnost tak může být součástí bytu, ale může být užívána také k nebytovým účelům, jako například kancelář, prodejna nebo dílna³⁷⁴. Ještě o něco přesnější definici pojmu místnosti nabízí P. Bezouška, který jí chápe jako *prostor, který je ohraničen stěnami, podlahou a stropem a je součástí budovy, přičemž je nutné ji vnímat prostorově se všemi jejími částmi, např. venkovními okenními parapety, balkony, lodžie apod.*³⁷⁵ V praxi se tak může jednat o širokou škálu prostorů „*od pokoje, kuchyně, koupelny,*

³⁷⁰ K tomu srov. JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

³⁷¹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 378. ISBN 978-80-7400-625-8: „Český zákonodárce se v mnohém odchýlil od trendů převládajících v moderních konceptech deliktního práva. Do občanského zákoníku zařadil několik skutkových podstat, které se již v nových konceptech [...] neobjevují a jsou do značné míry pouhou reflexí pojetí a úpravy deliktního práva, které převládaly v Evropě před mnoha desítkami let“.

³⁷² K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1642. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁷³ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 134. ISBN 978-80-7263-940-3.

³⁷⁴ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2873. ISBN 978-80-7400-653-1.

³⁷⁵ Tamtéž jako pozn. č. 371, s. 1642.

*špiže, sklepa, chodby, výtahu až po kancelář, ateliér, kuřárnu, čekárnu, sklad*³⁷⁶. Nebude pak zpravidla ani záležet na povaze dané budovy, v níž se místnost nachází, takže může jít o *bytové domy, školy, nemocnice, továrny, nákupní centra, hokejové stadiony, rozhledny, majáky, sruby, kostely, věznice, vinné sklepy apod.*³⁷⁷

Avšak z dikce vymezení jedné skupiny případně povinných osob, a to zbytkové skupiny v podobě vlastníků nemovité věci, se podává, že povaha těchto budov, v kterých se místnost ve smyslu ust. § 2937 odst. 2 OZ nachází, je přece jenom omezená, a to na ty nacházející se v nemovité věci ve smyslu ust. § 498 odst. 1 OZ. Dle takovéto interpretace by tak z užití ust. § 2937 odst. 2 OZ byly vyloučeny *místnosti v budovách dočasných, které lze přenést z místa na místo, aniž by došlo k porušení jejich podstaty, jako např.: mobilní stavební buňky, pivní stany, a to zejména ve vztahu k vlastníkovi takovéto (zpravidla movité) věci*³⁷⁸. Je ale samozřejmě otázkou, jestli bylo skutečně úmyslem zákonodárce takto omezit použití odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ. Osobně se domnívám, že nikoliv. Řešení v tomto směru ovšem nenabízí ani další místo, z kterého může dojít k pádu nebo vyhození dané věci, tj. z jiného podobného místa. To je totiž oproti místnostem ve výše uvedeném smyslu považováno, za jisté jeho doplnění, když *umožňuje slevit z uvedených kritérií místnosti (jako např. z požadavku uzavřenosti obvodovými zdmi či střechou – střešní terasa apod.), a zároveň zahrnout pod takováto podobná místa např. lodní kabiny, kajuty a jiná místa*³⁷⁹. Nezbude proto než vyřešit tuto otázku použitím analogie, kdy na místnosti nebo podobné místa nenacházející se v nemovitých věcech se také analogicky uplatní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, a to ve vztahu k vlastníkům těchto prostor, z kterých dojde k pádu nebo vyhození věci³⁸⁰.

Použití analogie v případě objektivní odpovědnosti může pak nabízet protiargument v podobě nedovoleného rozšiřování této objektivní odpovědnosti

³⁷⁶ JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

³⁷⁷ Tamtéž.

³⁷⁸ Tamtéž.

³⁷⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1642. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁸⁰ K tomu srov. tamtéž s. 1642.

v rozporu s ust. § 2895 OZ. Avšak domnívám se, že v tomto případě se nejedná o nepřípustné rozšiřování objektivní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, ale o pouhý výklad a určení základní skutkové podstaty této odpovědnosti. Z tohoto důvodu mám za to, že deliktní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ tak lze uplatnit také na místnosti nebo podobná místa nenacházející se v nemovitých věcech definovaných dle ust. § 498 odst. 1 OZ.

Na tomto místě považuji za vhodné se pozastavit také nad tím, zdali pod deliktní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ budou zahrnuty také věci spadlé ze střechy, římsy apod. Zde je dovozováno, že věci *sice nemusí spadnout přímo z místnosti, resp. podobného místa, ale i z místa mimo ně, když postačí pouze to, že takováto místa jsou užívána v souvislosti s danou místností nebo podobným místem, tj. např. střechy apod.*³⁸¹ Takovýto závěr podporuje také prvorepubliková judikatura, která sice vznikla ve vztahu k předchůdci této odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ s trochu jiným zněním (viz výše podmínka nebezpečného zavěšení nebo položení, resp. postavení), ale její závěry jsou dle mého názoru plně aplikovatelné také na současnou právní úpravu³⁸². Někteří autoři pak zde přidávají ještě další podmínku, a to že by se mělo jednat o prostor, který je povinnou osobou ovladatelný³⁸³. Mám však za to, že taktéž tato podmínka je v případě střechy, římsy apod. zpravidla naplněna.

Další podmínkou pro aplikaci odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, která sice možná není až tak zřejmá na první pohled, je že k pádu nebo vyhození věci musí

³⁸¹ JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: [https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uživatelé-místností-podobných-míst-resp-vlastníci-nemovitých-vecí-ceho-obavat-94445.html](https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatelé-místností-podobných-míst-resp-vlastníci-nemovitých-vecí-ceho-obavat-94445.html).

³⁸² K tomu srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 9. 1924, spis. zn.: Rv II 365/24: „*Nutno obírat se tedy otázkou, zda vztahuje se ono ručení také na majitele jiných místností, nežli bytů, a v další řadě, zda má zákon na zřeteli jen věci, jež vypadly z bytu, či i věci mimo vlastní místnost jejím majitelem nebezpečně zavěšené nebo položené. V tom směru nelze však ulpěti na doslovu zákona a vyložití ho tak, že majitel bytu neručí, vyvěsil-li na uliční stěnu mimo byt, nebo položil-li nebezpečně nějakou věc mimo vlastní místnost do uličního prostoru, po případě na římsu a pod. Stejně nelze vyloučiti ručení majitele jiné místnosti nesloužící k účelu bydlení, nýbrž jinému účelu, na příklad kancelář, místnost obchodní, dílna a pod. Naopak logickým výkladem jak z dějin vzniku, tak i z účelu zákona nutno hájiti výklad rozšiřující, že ručení dle §u 1318 obč. zák. stihá i majitele místností, užívaných k jiným účelům, než bytovým a že vztahuje se i na věci, jež spadly nejen z. vnitřní místnosti, nýbrž i na jiné věci, které jsou v souvislosti s používáním místnosti, nebezpečně vyvěšeny nebo položeny na stěně nebo jinde mimo byt, tvořící tak příslušenství nebo zařízení místnosti a sloužící k jejímu užívání“.*

³⁸³ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1642. ISBN 978-80-7400-287-8.

dojit vně místnosti, resp. podobného místa³⁸⁴. Když totiž k tomuto pádu nebo vyhození věci dojde uvnitř místnosti nebo podobného místa, tak zde nemůže dojít ke vzniku odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ³⁸⁵. Jako krajní případy se zvyknou uvádět pád nebo vyhození věci ve vnitřním dvoru pavlačového domu³⁸⁶ nebo ve společných prostorách domu (např. schodiště)³⁸⁷, které pod odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ ještě spadají.

7.2.5. Okruh povinných (odpovědných) osob

Co se týče pak povinných osob, tak ust. § 2937 odst. 2 OZ v první řadě k odpovědnosti povolává osoby, které měly mít nad danou věcí dohled, a společně a nerozdílně s nimi také osoby, které místnost, resp. podobné místo užívají³⁸⁸. Přitom se vychází z účelu odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, kdy osoby fyzicky ovládající určitou místnost (podobné místo) mají zpravidla nejlepší možnost zamezit způsobení újmy třetí osobě pádem (vyhozením) věci z těchto prostor³⁸⁹. Jak již bylo naznačeno výše, u první skupiny povinných osob zde existuje možnost liberace v podobě prokázání dodržení náležitého dohledu. Avšak takovou možnost už nemá druhá skupina uvedených povinných osob, tj. uživatelé místnosti (podobného místa)³⁹⁰. U těchto „uživatelů“ místnosti (podobného místa) pak platí, že rozhodný pro určení jejich odpovědnosti je faktický stav užívání, a to bez ohledu na to, zdali k němu dochází na základě právního titulu nebo bez něj (tj. neoprávněně)³⁹¹. V praxi tak půjde zejména o nájemce, podnájemce nebo dokonce i squattery, kteří mají úmysl místnost (podobné

³⁸⁴ K tomu srov. JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

³⁸⁵ K tomu srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 9. 1927, spis. zn.: Rv II 764/26: „Majitel obchodní místnosti neručí podle § 1318 obč. zák. za úraz pádem žebříku v obchodní místnosti.“

³⁸⁶ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 383.

³⁸⁷ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2873. ISBN 978-80-7400-653-1.

³⁸⁸ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1642. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁸⁹ K tomu srov. tamtéž, s. 1641.

³⁹⁰ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1043. ISBN 978-80-7478-369-3.

³⁹¹ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 388, s. 1642.

místo) obývat³⁹². Naopak pod tuto skupinu osob už ale nebudou spadat osoby nacházející se v místnosti (podobném místě), které se zde nachází bez úmyslu jej užívat, resp. se zde zdrží pouze přechodně³⁹³, jako např. zloděj³⁹⁴ nebo hosté na návštěvě³⁹⁵.

Další skupinou povinných osob jsou pak vlastníci dané nemovité věci, jejichž odpovědnost nastupuje za předpokladu, že nelze určit osoby užívající předmětnou místnost nebo podobné místo. Vlastníci dané nemovité věci pak budou odpovídat opět společně a nerozdílně s osobami, které mají nad danou věcí dohled³⁹⁶. Dovozuje se, že ohledně právní konstrukce této skupiny povinných osob dle ust. § 2937 odst. 2 OZ se ve své podstatě jedná o nevyvratitelnou právní domněnku³⁹⁷. Nicméně uvedený závěr bych považoval (obdobně jako u odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 1 OZ) za sporný, když tento vlastník se může vždy své odpovědnosti zbavit, a to prokázáním, že v daném případě je zde primárně odpovědná osoba, tj. uživatel dané místnosti (podobného místa). Dále jak již bylo nepřímo naznačeno výše u vymezení místnosti, resp. podobného místa ve smyslu ust. § 2937 odst. 2 OZ, tj. že se vztahuje také na prostory nacházející se *de facto* v movitých věcech, tak obdobný závěr se uplatní také u vymezení této poslední „zbytkové“ skupiny povinných osob. To zjednodušeně řečeno znamená, že takovouto povinnou osobou není tím pádem pouze vlastník nemovité věci (v případě, že se daná místnost, resp. podobné místo nachází v jeho nemovité věci), ale také vlastník movité věci, v které se místnost nebo podobné místo nachází³⁹⁸.

Další případně povinnou osobou, jejíž odpovědnost by se v případech škodných událostí vymezených hypotézou obsaženou v ust. § 2937 odst. 2 OZ mohla uplatnit, je

³⁹² K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1642. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁹³ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2873. ISBN 978-80-7400-653-1.

³⁹⁴ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 382. ISBN 978-80-7400-625-8.

³⁹⁵ K tomu srov. JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

³⁹⁶ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1043. ISBN 978-80-7478-369-3.

³⁹⁷ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 393, s. 2873.

³⁹⁸ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 392, s. 1642.

u případu vyhození věci z místnosti nebo podobného místa *přímý původce vyhození*³⁹⁹. Zde se ovšem už nejedná o zvláštní skutkovou podstatu objektivní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, ale o obecnou subjektivní odpovědnost pro porušení zákona dle ust. § 2910 OZ⁴⁰⁰. Tato odpovědnost bude tak ve vztahu konkurence k odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, ale jsou zde mezi nimi ovšem také vzájemné souvislosti. To zejména znamená, že pro případ, kdy poškozená osoba uplatní svůj nárok na náhradu (odškodnění) újmy vůči osobám odpovědným dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, tak tyto osoby pak mohou prostřednictvím regresu vymáhat takovouto náhradu (odškodnění) újmy vůči přímému původci vyhození (dále též jako „pachatel“), a to v souladu s ust. § 2917 OZ⁴⁰¹. K tomu je nicméně nutno dodat, že pro případ, že by se poškozená osoba rozhodla vymáhat své nároky namísto po osobách odpovědných dle ust. § 2937 odst. 2 OZ po osobě pachatele dle ust. § 2910 OZ, tak tyto prvně uvedené osoby nemají povinnost jakkoliv jí pomoci k odhalení identity tohoto přímého původce vyhození (pachatele), a to samozřejmě s výjimkou trestněprávního přesahu daného případu⁴⁰². Závěrem je nutno pak ještě zmínit, že *odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ nevylučuje použitelnost jiných ustanovení, jako např. ust. § 2924 OZ nebo ust. § 1014 odst. 1 a 2 OZ*⁴⁰³.

7.3. Judikatura

Jako ve všech výše uvedených případech, také u deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ se mi nepodařilo ke dni uzavření rukopisu této práce dohledat žádnou zveřejněnou judikaturu, která by jakkoliv přispívala k bližší interpretaci uvedené skutkové podstaty odpovědnosti. Ovšem dle mého názoru je možné do jisté míry

³⁹⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1043. ISBN 978-80-7478-369-3.

⁴⁰⁰ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1642. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴⁰¹ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2873. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴⁰² K tomu srov. JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014. Dostupné na internetových stránkách: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>.

⁴⁰³ Tamtéž.

vycházet z prvorepublikové judikatury, která se týkala právního předchůdce současné právní úpravy, a to ust. § 1318 OZO. Tento závěr platí navzdory skutečnosti, že tato starší právní úprava byla upravena částečně odchylně (k tomu viz výše – spadlá věc musela být nebezpečně pověšená nebo postavená). Konkrétně považuji za vhodné zmínit zejména následující soudní rozhodnutí:

- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 9. 1924, spis. zn.: Rv II 365/24 – v odůvodnění uvedeného soudního rozhodnutí lze najít vyjádření se k jednomu z hlavních účelů předmětné deliktní odpovědnosti, a to v podobě docílení ochrany chodců kráčejících po ulici⁴⁰⁴. Dále se pak také věnuje myšlence, která by měla být plně aplikovatelná také na současnou právní úpravu, a to konkrétně tomu, že k pádu nebo vyhození dané věci může dojít *de facto* také z místa nacházejícího se mimo místnosti (podobného místa). To vše za předpokladu, že takovéto místo je užíváno v souvislosti s takovouto místností nebo podobným místem⁴⁰⁵.
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17. 6. 1919, spis. zn.: Rv I 304/19⁴⁰⁶ – zde se soud vyjádřil k okruhu povinných osob předmětné deliktní odpovědnosti,

⁴⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 9. 1924, spis. zn.: Rv II 365/24: „*Důvodem onoho ručení za škodu nezaviněnou jest jednak docílení bezpečnosti ulice pro chodce, jednak nesnadnost důkazu pro poškozeného, by vyhledal vinníka, který z místnosti něco vylil, vyhodil, tam nebezpečně položil nebo zavěsil. Právě z toho důvodu zákonodárce stanovil ručení snadno zjistitelného majitele místnosti, ponechávaje mu postih proti viníkovi, jehož snadněji bude moci zjistiti, ale nemusí prozraditi.*“

⁴⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 9. 1924, spis. zn.: Rv II 365/24: „*Nutno obíratí se tedy otázkou, zda vztahuje se ono ručení také na majitele jiných místností, nežli bytů, a v další řadě, zda má zákon na zřeteli jen věci, jež vypadly z bytu, či i věci mimo vlastní místnost jejím majitelem nebezpečně zavěšené nebo položené. V tom směru nelze však ulpěti na doslovu zákona a vyložití ho tak, že majitel bytu neručí, vyvěsil-li na uliční stěnu mimo byt, nebo položil-li nebezpečně nějakou věc mimo vlastní místnost do uličního prostoru, po případě na římsu a pod. Stejně nelze vyloučiti ručení majitele jiné místnosti nesloužící k účelu bydlení, nýbrž jinému účelu, na příklad kancelář, místnost obchodní, dílna a pod. Naopak logickým výkladem jak z dějin vzniku, tak i z účelu zákona nutno hájiti výklad rozšiřující, že ručení dle §u 1318 obč. zák. stihá i majitele místností, užívaných k jiným účelům, než bytovým a že vztahuje se i na věci, jež spadly nejen z. vnitřní místnosti, nýbrž i na jiné věci, které jsou v souvislosti s používáním místnosti, nebezpečně vyvěšeny nebo položeny na stěně nebo jinde mimo byt, tvořící tak příslušenství nebo zařízení místnosti a sloužící k jejímu užívání.*“

⁴⁰⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17. 6. 1919, spis. zn.: Rv I 304/19: „*Pokoj, o který jde, najmula žalovaná v hotelu za účelem obývání po dobu svého pobytu v Praze. Pokoj jí propůjčen na základě smlouvy (§ 1090 obč. zák.), ze smlouvy čerpala žalovaná svá nájemní práva (§ 1098 obč. zák.), a, pokud pokoj od ní byl používán, nemohl s ním majitel hotelu volně disponovati. Lhostejno, zdali nájemkyně používala služebného personálu z hotelu při úklidu a udržování čistoty ve svém pokoji a zdali za tímto účelem personál ten za jejího souhlasu měl volný přístup do pokoje. Vždyť bylo jí volno při najímání pokoje učiniti si výhrady jiné, než obvyklé, mohla se starat o úklid a čistotu v pokoji sama nebo*

když do tohoto okruhu zahrnuje také hosty ubytované v hotelích nebo hostincích. A to v protikladu s hosty, které u sebe člověk hostí bez jakékoliv smlouvy a pouze z ochoty poskytnout přístřeší. Na tyto posledně uvedené osoby se tak již předmětná odpovědnost neuplatní.

- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 9. 1927, spis. zn.: Rv II 764/26 – v rámci odůvodnění tohoto rozhodnutí soud uvedl, že v případě pádu nebo vyhození věci uvnitř dané místnosti nedochází ke vzniku předmětné delikt ní odpovědnosti⁴⁰⁷. Tento závěr se uplatní dle mého názoru v plném rozsahu také na současnou právní úpravu.
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 2. 1922, spis. zn.: Rv I 949/21⁴⁰⁸ – uvedené soudní rozhodnutí přispělo k negativnímu vymezení předmětné odpovědnosti, když pod tuto podle něj nespádají případy, kdy škodu způsobí věc, která je součástí budovy. Konkrétně se v daném případě jednalo o okno, které soud považoval rozhodně za součást budovy.

prostřednictvím vlastní služebné, mohla si zapovědět přístup osob cizích do bytu a také nebyla nucena odvádět klíč pokojový vrátnému. Z toho ze všeho plyne, že žalovaná měla v hotelu najmutý byt tak, jako mohla za tímž účelem najmouti byt v kterémkoliv jiném pražském domě. V hotelích a hostincích ovšem mluví se o hostech, byť by i v hotelu nebo hostinci bydleli a jeho nájemníky byli, avšak takové hosty rozeznávají dlužno od osob, které u sebe hostíme, bez jakékoliv smlouvy, z ochoty, vykazující jim přístřeší a byt náš k použití. O těchto posléz jmenovaných nelze ovšem mluvit jako o majitelích bytu ve smyslu § 1318 obč. zák., ale nájemce v hotelích, jimž byt jest vyhrazen plným právem, za majitele bytu ve smyslu citovaného zákonného ustanovení pokládati dlužno.“

⁴⁰⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 9. 1927, spis. zn.: Rv II 764/26: „Majitel obchodní místnosti neručí podle § 1318 obč. zák. za úraz pádem žebříku v obchodní místnosti.“

⁴⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 2. 1922, spis. zn.: Rv I 949/21: „[...] ustanovení § 1318 obč. zák. lze užiti jen tehdy, způsobena-li škoda věcí, která není součástí budovy, ať již škoda nastala tím, že věc spadla, nebo byla vyhozena, nebo vylita. Okno, kterýmž ve sporném případě škoda byla přivoděna, jest však zajisté součástí budovy.“

8. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí dle ust. § 2938 OZ

8.1. Historie právní úpravy

Současná právní úprava deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ má svého předchůdce v ust. § 1319 OZO⁴⁰⁹, dle kterého platilo, že „*bude-li někdo poraněn nebo bude-li způsobena jinaká škoda tím, že zřítily se budova nebo jiné dílo, vyvedené na pozemku, nebo že se oddělily části od nich, je držitel povinen náhradou, je-li událost následkem vadné povahy díla a neprokáže-li, že užil veškeré péče nutné k odvrácení nebezpečnosti*“⁴¹⁰. Nicméně úplný prapůvod této odpovědnosti je spatřován ještě v dávnější minulosti v římském právu, a to konkrétně v *causo damni infecti* (pozn. autora: žaloba proti hrozící škodě)⁴¹¹. Obdobu této právní úpravy pak kromě OZO (resp. ABGB) lze možno najít také v ust. § 836 BGB (pozn. autora: Bürgerliches Gesetzbuch, tj. Německý občanský zákoník)⁴¹².

Ovšem v porovnání se současnou právní úpravou byla odpovědnost dle ust. § 1319 OZO subjektivního charakteru, tj. založená na zavinění (k tomu viz více níže)⁴¹³. Pozice poškozeného byla ale zjednodušena tím, že zde bylo tzv. obrácené důkazní břemeno⁴¹⁴. To znamená, že *poškozená osoba musela prokazovat pouze to, že škoda mu byla způsobena zřícením nebo odloučením části budovy nebo díla, ale už nemusela prokazovat vadnost budovy nebo díla, když to byl majitel budovy nebo díla, kdo musel prokazovat to, že učinil všechna opatření potřebná, aby se škoda nestala*⁴¹⁵. Zavinění

⁴⁰⁹ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 136. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴¹⁰ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 456. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁴¹¹ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1644. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴¹² K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 409, s. 136.

⁴¹³ ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k čsl. Obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Svazek 1. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937, s. 879.

⁴¹⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 410, s. 382.

⁴¹⁵ Tamtéž jako pozn. č. 413, s. 879.

u povinné osoby tak nebylo naplněno, když tato prokázala, že přes vadu budovy nebo díla udělala vše, aby nedošlo ke vzniku dané újmy⁴¹⁶.

Jak již vyplývá z výše uvedené citace ust. § 1319 OZO, tak pod tuto odpovědnost spadaly kromě budov (nebo jejich částí) také tzv. díla, tj. *jakékoliv zařízení, jako např. lešení, elektrické vedení, strojové zařízení, schodiště apod.*⁴¹⁷ Podmínkou vzniku této odpovědnosti bylo pak to, že budova nebo dílo bylo vadné, v důsledku čeho došlo k zhroucení nebo odloučení a vzniku újmy na straně poškozené osoby, přičemž vadou ve smyslu uvedeného zákonného ustanovení se rozuměla zejména vada v technické konstrukci⁴¹⁸. Pod odpovědnost dle ust. § 1319 OZO tak mohlo spadat zejména např. vypadnutí skleněné tabule z okna, tašky na střeše, ale i pád splachovadla uvnitř budovy samotné, k čemuž dospěla prvorepubliková judikatura⁴¹⁹. Závěrem je nutno ještě dodat, že za účinnosti starého občanského zákoníku nebyla zde zvláštní skutková podstata deliktní odpovědnosti, která by se alespoň částečně podobala té současné dle ust. § 2938 OZ, a proto se takovéto případy podřazovaly zejména pod porušení povinnosti generální prevence resp. pod obecné porušení zákonné povinnosti (dle ust. § 420 ve spojení s § 415 SOZ)⁴²⁰.

8.2. Současná právní úprava

Dle ust. § 2938 odst. 1 a 2 OZ platí, že *„při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou; společně a nerozdílně s ním hradí škodu předešlý vlastník, má-li škoda příčinu v nedostatku vzniklém za trvání jeho vlastnického práva, na nějž nástupce neupozornil, a došlo-li ke škodě do roka od zániku jeho vlastnického práva; to neplatí, pokud se jedná o takový nedostatek, o kterém nástupce musel*

⁴¹⁶ K tomu srov. SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právnick, 1947, s. 64.

⁴¹⁷ Tamtéž s. 63.

⁴¹⁸ K tomu srov. ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k čsl. Obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Svazek 1. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937, s. 879.

⁴¹⁹ K tomu srov. tamtéž s. 879-880.

⁴²⁰ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1044. ISBN 978-80-7478-369-3.

vědět⁴²¹. Jako u všech předcházejících případů delikt ní odpovědnosti za újmy způsobené věcí také v případě odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ se budu nejdříve věnovat určení, o jaký typ odpovědnosti se vlastně jedná.

8.2.1. Určení typu odpovědnosti

Převážní část právní nauky (až na jednu výjimku – viz níže) zastává názor, že v případě delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ se jedná o objektivní typ odpovědnosti, a to na rozdíl od svého předchůdce nebo inspiračních zdrojů⁴²². Jedinou výjimkou v tomto směru je P. Bezouška, který zastává spíše názor, že se jedná o subjektivní typ odpovědnosti⁴²³. Ten totiž v účelu daného zákonného ustanovení, kterým *je stavět budovy tak, aby odpovídaly uznávaným pravidlům stavitelství a inženýrství, resp. je pak udržovat v náležitém stavu, aby nedocházelo k zvýšenému nebezpečí na statcích třetích osob*⁴²⁴, spatřuje příkaz, resp. povinnost povinných osob. Dle P. Bezoušky se pak povinné osoby, jejichž zavinění se presumuje v souladu s ust. § 2911 OZ, mohou vyvinut (exkulpat) v případě, že prokážou, že k porušení jejich shora uvedené povinnosti nedošlo anebo že tato povinnost jimi nebyla zanedbána⁴²⁵. Takovýto výklad by pak vedl k závěru, že *v případě, kdyby si povinná osoba nechala budovu postavit příslušným odborníkem se zajištěním odborného stavebního dohledu, je toto považováno za dostatečný průkaz péče, kterou zákon po ní požaduje, a tím pádem tak nemohl jednat zaviněně (nedbale)*⁴²⁶. Avšak jak jsem uvedl již výše, uvedený závěr P. Bezoušky ve prospěch subjektivního typu odpovědnosti je dle mého názoru pouze okrajovým, resp. jediným v české právní nauce. Pro vyloučení všech pochybností se

⁴²¹ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2938. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

⁴²² K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 136. ISBN 978-80-7263-940-3; PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1; TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Delikt ní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 382. ISBN 978-80-7400-625-8; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1044. ISBN 978-80-7478-369-3.

⁴²³ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1644,1647. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴²⁴ Tamtéž s. 1644.

⁴²⁵ K tomu srov. tamtéž s. 1644.

⁴²⁶ Tamtéž s. 1644.

budu věnovat v další části této práce ověření správnosti předmětného většinového názoru právní nauky, a to podstoupením testu podle Návodu.

Dle prvního kroku Návodu (slovní výklad) nelze bezpečně určit, o jaký typ odpovědnosti se přesně jedná, když v slovním vyjádření ust. § 2938 OZ se nenacházejí žádná slovní spojení typická pro objektivní nebo subjektivní typ odpovědnosti. Navzdory tomu se osobně domnívám, že z gramatického výkladu spíše plyne, že se jedná o objektivní odpovědnost, když zde chybí jakákoliv zmínka o zavinění, jako základním předpokladu subjektivního typu odpovědnosti. Toto lze dovodit zejména z počátku předmětného zákonného ustanovení, které začíná slovy „*při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy*“⁴²⁷. Druhý krok Návodu (teleologický výklad) pak vyznívá celkem jednoznačně ve prospěch objektivní odpovědnosti. Dle mého názoru lze totiž celkem bezpečně učinit závěr, že zájmem zákonodárce bylo zjednodušit pozici poškozených osob, jejichž důkazní situace by byla jinak do značné míry složitá. Dále tento záměr zákonodárce podporuje také skutečnost, že se zde jedná o značné riziko, resp. nebezpečí značných újem na statcích poškozených osob, ke kterým zpravidla dochází při zřícení budovy, příp. odloučení její části. Třetí krok (systematický výklad) vyznívá opět ve prospěch objektivního typu odpovědnosti, když v případě odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ se zcela jednoznačně jedná o speciální skutkovou podstatu delikt ní odpovědnosti. Respektive zcela rozhodně nejde o obecnou generální klauzuli typickou pro subjektivní typ odpovědnosti. Jedině čtvrtý krok Návodu (objektivně historické hledisko) vyznívá ve prospěch subjektivního typu odpovědnosti. Jak již totiž bylo uvedeno výše, předchůdce ust. § 2938 OZ, tj. ust. § 1319 OZO, a také jeho inspirační zdroje (tj. např. ust. § 836 BGB) jsou založeny na zavinění, resp. jedná se o subjektivní typ odpovědnosti. Navzdory tomu, lze uzavřít, že také dle Návodu se v případě delikt ní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ skutečně jedná o objektivní typ odpovědnosti. Osobně zastávám názor, že takovýto závěr je zcela správný. Nicméně jako vždy u nové právní úpravy bude také zde záležet na tom, jak se k řešení této právní otázky postaví soudní praxe vyšších soudních instancí.

⁴²⁷ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, § 2938. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2012, částka 33, s. 1337. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>.

Dále se budu na tomto místě zabývat určením, zdali se v případě objektivní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ jedná o relativní (s možností liberace) nebo absolutní typ objektivní odpovědnosti (bez možnosti liberace). Jako v předcházející právní otázce, také zde panuje celkem jasný většinový názor, a to ve prospěch absolutní objektivní odpovědnosti⁴²⁸. V české právní nauce se mi podařilo dohledat pouze jediný odlišný názor, tj. že se v případě odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ jedná o relativní objektivní odpovědnost⁴²⁹. Ten vychází ze zásady vztahu obecného a zvláštního pravidla, když konkrétně odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 1 OZ považuje za obecné pravidlo v relaci s odpovědností dle ust. § 2938 OZ vnímanou jako zvláštní pravidlo⁴³⁰. Podrobněji řečeno vychází z myšlenky, že když zvláštní pravidlo (§ 2938 OZ) neobsahuje žádný liberační důvod, tak je možné uplatnit zde liberační důvod obsažený v obecném pravidlu (§ 2937 odst. 1 OZ), tj. prokázání nezanedbání náležitého dohledu nad danou budovou⁴³¹.

Osobně si ovšem nemyslím, že tato přehnaně systematická interpretace je správná. Je pravdou, že všechny typy odpovědnosti za újmy způsobené věcí (ust. § 2936 až § 2938 OZ) jsou systematicky podřazeny pod nadpis „*škoda způsobená věcí*“. Ale navzdory tomu je nutné si uvědomit, že také dvě skutkové podstaty deliktní odpovědnosti, které jsou upravené v rámci jednoho paragrafu, tj. dle ust. 2937 odst. 1 a 2 OZ, a které lze také do jisté míry vnímat jako, že jsou ve vztahu obecného a speciálního ustanovení, tak obsahují výslovný odkaz na to druhé ustanovení. Konkrétně je v ust. § 2937 odst. 2 OZ obsažený odkaz na první odstavec uvedeného zákonného ustanovení. A to jak ve vztahu k jedné skupině povinných osob (osoby mající nad danou věcí dohled), tak také ve vztahu k liberačnímu důvodu pro tuto skupinu osob (v podobě prokázání dodržení náležitého dohledu nad věcí). Mám proto za to, že když zákonodárce učinil výslovně právě uvedený odkaz v rámci jednoho zákonného ustanovení, tak tím spíše by jej učinil také v případě dvou zcela rozdílných

⁴²⁸ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1044. ISBN 978-80-7478-369-3; TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 383. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁴²⁹ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴³⁰ K tomu srov. tamtéž s. 2874.

⁴³¹ K tomu srov. tamtéž s. 2874.

a samostatných zákonných ustanovení (tj. § 2937 odst. 1 a § 2938 OZ). Z uvedených důvodů se proto přikláním k většinovému názoru právní nauky, že v případě deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ se skutečně jedná o absolutní objektivní odpovědnost, tj. bez jakéhokoliv liberačního důvodu, na základě kterého by se povinné osoby mohly zprostit své odpovědnosti.

8.2.2. Předpoklady odpovědnosti

Co se pak týče samotného vzniku deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ, tak bude muset dojít ke kumulativnímu naplnění následujících zákonných předpokladů:

- a) *zřícení budovy nebo odloučení její části (tj. škodní událost);*
- b) *tato škodní událost musí mít původ v nedostatečné údržbě budovy, resp. její části nebo v její vadě;*
- c) *vznik újmy na statcích třetí - poškozené osoby; a*
- d) *příčinná souvislost mezi škodní událostí a vznikem újmy⁴³².*

8.2.3. Pojem budovy

První pojem, který je nutno vymezit v souvislosti s prvním ze shora uvedených předpokladů odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ, je pojem budovy. Občanský zákoník pojem budovy nijak blíže nedefinuje. Obecně se pod tímto pojmem rozumí „*určitý uzavřený prostor sloužící k pobytu lidí, zvířat nebo k ukládání věcí, který je postaven v souladu se stavitelskými poznatky a zkušenostmi a je pevně spojen se zemí*“⁴³³. Často se pak vychází také z veřejnoprávní definice budovy obsažené v ust. § 2 písm. l) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), v platném znění⁴³⁴. Dle uvedeného zákonného ustanovení se budovou rozumí „*nadzemní stavba spojená se zemí pevným základem, která je prostorově soustředěna a navenek převážně uzavřena*

⁴³² VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 137. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴³³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1644. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴³⁴ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1.

obvodovými stěnami a střešní konstrukcí⁴³⁵. Takovéto vymezení odpovídá do jisté míry také obecnému vymezení pojmu budovy, přičemž ale není možno vycházet pouze z něj⁴³⁶. Pro účely ust. § 2938 OZ není pak rozhodné funkční využití budovy, materiál, z kterého je postavena⁴³⁷, a ani způsob, kterým je spojena se zemí⁴³⁸. Dále není rozhodný ani stav této budovy, tj. spadá sem také zchátralá nebo pobořená budova, ale také rozestavěná budova, a to v jakékoliv fázi stavění⁴³⁹.

Z uvedeného je evidentní, že ne každá stavba bude spadat po takto vymezený pojem budovy. Je proto otázkou, zdali odpovědnost dle ust. § 2938 OZ bude dopadat také na vlastníky všech staveb nebo ne. Právní nauka si k jejímu zodpovězení vypomáhá důvodovou zprávou k novému občanskému zákoníku⁴⁴⁰, kde se uvádí pouze paušální odkaz ve vztahu ke skupině skutkových podstat deliktů odpovědnosti obsažených v ust. § 2937 až § 2938 OZ, které mají odpovídat *standardům civilních kodexů kontinentální Evropy*⁴⁴¹. Vycházejíc z této premisy, jakož i ze zahraničních právních úprav, lze pak pod odpovědnost dle ust. § 2938 OZ zahrnout také jiné stavby, které nespádají pod vymezení pojmu budovy, a to za použití analogie v souladu s ust. § 10 OZ⁴⁴². Pojem budovy ve shora uvedeném smyslu ale není samozřejmě úplně bezbřehý a při jeho negativním vymezení se uvádí, že zde již nespádají např. *větve spadlé ze stromů apod., jelikož strom není budovou a ani stavbou*⁴⁴³. Co se týče pak termínu zřícení budovy ve smyslu ust. § 2938 OZ, tak tím je myšleno *zhroucení (kolaps) celé budovy v důsledku ztráty spojení, které udržovalo budovu pohromadě,*

⁴³⁵ Česko. Zákon č. 256 ze dne 8. srpna 2013, o katastru nemovitostí (katastrální zákon), § 2 písm. l). In Sběrka zákonů, Česká republika. 2013, částka 99, s. 2674-5. Dostupný také na internetových stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-256>.

⁴³⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1644. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴³⁷ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴³⁸ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 435, s. 1644.

⁴³⁹ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 137. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴⁴⁰ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 435, s. 1645.

⁴⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 575. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁴⁴² K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 435, s. 1645.

⁴⁴³ Tamtéž jako pozn. č. 435, s. 1645.

nicméně nespadá sem plánované stržení budovy⁴⁴⁴. Rozhodující je tak, že se jedná o náhlou a nechtěnou událost⁴⁴⁵.

Částí budovy se pak rozumí její součást, která je s ní konstrukčně spojena nebo na ní umístěná s možností trvalého funkčního propojení, jako např.: okna, okapy, střešní tašky, klimatizační jednotky, římsy, výtahy nebo schodiště⁴⁴⁶. Při tom, ale není rozhodné, jakým způsobem je tato část připojena k celku, ale právě její funkční propojení a začlenění do celku⁴⁴⁷. Částí budovy pak není například snih na střeše, led zamrzlý v okapu⁴⁴⁸ nebo rampouch⁴⁴⁹. Jak již bylo uvedeno výše, tyto posledně uvedené případy by měly zpravidla spadat pod deliktní odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ. Termínem odloučení části budovy se pak rozumí každé nedobrovolné odstranění spojení se zbytkem budovy, který jako celek zůstává neporušený, přičemž není potřeba plné oddělení části budovy od celku, ale postačí pouze částečné porušení spojení⁴⁵⁰. Co se pak týče místa, kde dojde k újmě způsobené zřícením budovy nebo odloučením její části, tak k ní může dojít jak vně budovy (což bude pravděpodobně většina případů), tak také uvnitř budovy⁴⁵¹.

8.2.4. Pojem vady budovy a jejího nedostatečného udržování

Dalším předpokladem vzniku deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ je pak vada budovy nebo její nedostatečné udržování, které by měly být daným vyvolávajícím činitelem, jakožto okolnosti přičitatelné jejímu vlastníku v souladu s ústavním principem, že vlastnictví zavazuje dle čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod⁴⁵².

⁴⁴⁴ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1645. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴⁴⁵ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 383. ISBN 978-80-7400-625-8

⁴⁴⁶ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 138. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴⁴⁷ Tamtéž jako pozn. č. 444, s. 1645.

⁴⁴⁸ Tamtéž jako pozn. č. 446, s. 138.

⁴⁴⁹ Tamtéž jako pozn. č. 444, s. 1645.

⁴⁵⁰ Tamtéž jako pozn. č. 444, s. 1645.

⁴⁵¹ Tamtéž jako pozn. č. 446, s. 138.

⁴⁵² ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1044. ISBN 978-80-7478-369-3.

Za vadu budovy je pak považován stav, kdy budova *není tak bezpečná, jak od ní lze vzhledem ke všem okolnostem, zejména k účelu, k jakému obvykle slouží, rozumně očekávat*⁴⁵³. B. Vítová tuto definici pak ještě upřesňuje tak, že vadou budovy rozumí *„její nesprávné technické či konstrukční řešení, které může samo o sobě či ve spojení s dalšími okolnostmi, činiteli, způsobit zřícení budovy či její části“*⁴⁵⁴. To ovšem ale neznamená, že by každá budova musela automaticky vyhovovat vždy nejnovějším technickým a bezpečnostním kritériím⁴⁵⁵.

Co se týče určení, zdali v daném případě byla budova dostatečně udržována nebo ne, bude nutno toto posuzovat případ od případu⁴⁵⁶. Při tom se bude zpravidla zohledňovat to, zdali u dané budovy byly *prováděny pravidelné prohlídky v přiměřených intervalech a zdali v případě zjištěných nedostatků byly tyto odstraněny, přičemž uvedené si povinná osoba může nechat zajistit také od příslušných odborníků*⁴⁵⁷. Rozsah a častost těchto úkonů se bude pak posuzovat standardem průměrně rozumného vlastníka budovy a běžnou úrovní péče⁴⁵⁸. Někteří autoři si pak při vymezení pojmu dostatečné údržby vypomáhají definicí údržby stavby dle stavebního zákona, kterou se rozumí *práce zabezpečující dobrý stavební stav stavby tak, aby nedocházelo ke znehodnocení stavby a co nejvíce se prodloužila její užitelnost*⁴⁵⁹. Ovšem při tom se *nebude postupovat pouze formalisticky, zdali byly nebo nebyly dodrženy technické a stavební normy, ale bude se zkoumat zejména věcná stránka, tj. zdali budova odpovídá požadavkům na její odolnost a bezpečnost při zohlednění všech předvídatelných okolností*⁴⁶⁰.

⁴⁵³ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴⁵⁴ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 139. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴⁵⁵ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1645. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴⁵⁶ K tomu srov. tamtéž s. 1646.

⁴⁵⁷ Tamtéž jako pozn. č. 453, s. 2874.

⁴⁵⁸ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 454, s. 139.

⁴⁵⁹ Tamtéž jako pozn. č. 454, s. 139.

⁴⁶⁰ Tamtéž jako pozn. č. 455, s. 1646.

V případě samotného zřícení budovy nebo odloučení její části je pak ve své podstatě bez významu, zdali k němu došlo na základě vnějšího podnětu nebo ne⁴⁶¹. Podstatné je pouze to, zdali vada budovy nebo její nedostatečné udržování byly *podstatnými adekvátními příčinami škodní události, tj. že v jejich důsledku nastala situace, ve které může přistoupení nějaké zvláštní, spouštěcí okolnosti vést ke škodní události*⁴⁶². Proto ke vzniku deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ nedojde v případech, kdy daná škodní událost byla způsobena vnějšími okolnostmi, např. zásahem vyšší moci anebo jednáním vlastníka nebo třetí osoby⁴⁶³. Toto pravidlo ovšem neplatí bezvýhradně, resp. uplatní se pouze v případech mimořádných případů vyšší moci, které nemohly být předpokládány⁴⁶⁴. Na škodní události, které nebudou splňovat tento požadavek mimořádnosti, se tak uplatní odpovědnost dle ust. § 2938 OZ, jelikož je na vlastníkovi budovy, aby měl na paměti klimatické podmínky v předmětné lokalitě a období apod.⁴⁶⁵

8.2.5. Okruh povinných (odpovědných) osob

K vymezení povinné osoby dle ust. § 2938 OZ bylo zákonodárcem zvoleno formální hledisko, když daná odpovědnost je spjata s vlastnictvím předmětné budovy⁴⁶⁶. Při tom na rozdíl od deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ není vůbec rozhodné, kdo tuto budovu v čase škodní události užívá⁴⁶⁷ nebo fakticky ovládá⁴⁶⁸. Vlastník budovy by tak měl být odpovědný také v případě, kdy nebyl v čase škodní události v budově přítomen, nebo kdy zřídil správce dané budovy⁴⁶⁹. Jediné rozšíření okruhu povinných osob ve shora uvedeném smyslu může představovat pouze solidární odpovědnost předcházejícího vlastníka budovy, ale to pouze v určitých případech

⁴⁶¹ K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1646. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴⁶² Tamtéž s. 1646.

⁴⁶³ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴⁶⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 461, s. 1646.

⁴⁶⁵ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 139. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴⁶⁶ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 461, s. 1646.

⁴⁶⁷ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 463, s. 2875.

⁴⁶⁸ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 461, s. 1647.

⁴⁶⁹ Tamtéž jako pozn. č. 465, s. 140.

dle ust. § 2938 odst. 2 OZ⁴⁷⁰. Aktuální vlastník budovy tak bude odpovídat při naplnění jiných předpokladů odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ vždy⁴⁷¹, přičemž předcházející vlastník budovy pouze za splnění následujících podmínek⁴⁷²:

- 1) škodní událost má příčinu v nedostatku vzniklém za trvání jeho vlastnického práva k budově;
- 2) na tento nedostatek předchází vlastník budovy svého nástupce (současného vlastníka budovy) neupozornil, přitom se nicméně nevyžaduje vědomost tohoto předchozího vlastníka budovy o tomto nedostatku⁴⁷³;
- 3) zároveň se nejedná o takový nedostatek, o kterém musel tento nástupce vědět; a
- 4) k předmětné škodní události⁴⁷⁴ došlo v průběhu prvního roku od zániku jeho vlastnického práva k budově, tj. zpravidla od zápisu vlastnického práva k budově v katastru nemovitostí ve prospěch aktuálního vlastníka budovy⁴⁷⁵.

Vzhledem ke shora uvedeným předpokladům deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ lze pak dovodit, že důkazní břemeno ohledně vadnosti budovy, příp. její nedostatečné údržby bude ležet na poškozené osobě⁴⁷⁶. Nicméně poškozená osoba nemá zpravidla úplně nejvhodnější pozici k prokázání jak vadnosti budovy, tak její nedostatečné údržby, když postrádá ve většině případů potřebné informace, a potažmo také důkazy k prokázání těchto skutečností⁴⁷⁷. Je proto otázkou, zdali nepřevzetí obráceného důkazního břemene v této otázce z inspiračních zdrojů nebylo ze strany zákonodárce chybou. Osobně se domnívám, že to za chybu lze považovat, jelikož tak ve svých důsledcích může být oslabena celková praktická využitelnost ust. § 2938 OZ. Poškozené osoby se totiž budou zpravidla při uplatňování svých nároků pouze

⁴⁷⁰ K tomu srov. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 1044. ISBN 978-80-7478-369-3.

⁴⁷¹ K tomu srov. tamtéž s. 1045.

⁴⁷² K tomu srov. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář.* 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. s. 1647. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴⁷³ K tomu srov. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2017. s. 2874. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁴⁷⁴ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 469, s. 1045.

⁴⁷⁵ K tomu srov. VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví.* Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. s. 139. ISBN 978-80-7263-940-3.

⁴⁷⁶ K tomu srov. tamtéž jako pozn. č. 471, s. 1644.

⁴⁷⁷ K tomu srov. DOHNAL, Jakub. K právní úpravě škody způsobené vadou budovy či její údržbou dle občanského zákoníku. *Právní rozhledy.* 2015, č. 8, s. 270 a násl.

domnívat, že v daném případě byl zde naplněn předpoklad vadnosti nebo nedostatečné údržby budovy. Je také otázkou jak tyto svá tvrzení budou pak prokazovat, když se v tomto směru nabízí zejména znalecké posudky nebo odborná vyjádření. A naopak povinné osoby můžou vždy přijít s účinným důkazem opaku, tj. že ke škodní události nedošlo v důsledku vadnosti nebo nedostatečné údržby budovy. Tyto osoby totiž budou mít často více informací v tomto ohledu, jakož i prostor pro manipulace, jako např. antidatování revizních zpráv apod.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem proto zastávám názor, že takovéto nastavení současné právní úpravy není zcela ideální. Proto by bylo zcela namístě, kdyby se následná judikatura přiklonila u odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ k obrácení důkazního břemene ohledně vadnosti a nedostatečné údržby budovy na stranu povinných osob. Takovému výkladu se lze přiklonit také s ohledem na důvodovou zprávu k novému občanskému zákoníku, v které se uvádí, že mimo jiné odpovědnost dle ust. § 2938 OZ je inspirována civilními kodexy kontinentální Evropy⁴⁷⁸. Právě v těchto civilních kodexech kontinentální Evropy (zejména ABGB a BGB), jak již bylo ostatně zmíněno výše, je totiž v případě této skutkové podstaty obrácené důkazní břemeno tížící povinné osoby. Na uvedeném argumentu dle mého názoru nemůže ničeho změnit ani skutečnost, že v těchto zahraničních právních úpravách je předmětná deliktní odpovědnost postavena na zavinění, tj. jedná se o subjektivní typ odpovědnosti. Proto také s ohledem na shora uvedené bude velmi zajímavé sledovat, jakým směrem se ohledně této problematiky vydá rozhodovací praxe českých soudů.

8.3. Judikatura

Stejně jako ve všech shora uvedených případech také v případě deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ se mi nepodařilo ke dni uzavření rukopisu této práce dohledat žádné zveřejněné soudní rozhodnutí. Avšak jako u deliktní odpovědnosti dle ust. § 2937 odst. 2 OZ bude také v případě odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ možné,

⁴⁷⁸ K tomu srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, s. 575. Dostupné také na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

minimálně částečně, vycházet z prvorepublikové judikatury vztahující se k jejímu předchůdci, tj. ust. § 1319 OZO. V této souvislosti bych tak upozornil zejména na následující soudní rozhodnutí:

- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 12. 1928, spis. zn.: Rv I 405/28 – zde soud vymezil hranice mezi skutkovou podstatou odpovědnosti za věc spadlou (vyhozenou) z místnosti a oddělením části budovy, když případ vypadnutí skleněné tabule z okna v důsledku jejího nedostatečného zatmelení byl považován za vadnost budovy, a tudíž se soud přiklonil ke druhé z uvedených skutkových podstat odpovědnosti⁴⁷⁹.
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 11. 1930, spis. zn.: Rv II 327/30 – v rámci tohoto rozhodnutí vyjádřil soud názor, že povinná osoba odpovídá také v případě, že k odloučení části budovy dojde uvnitř dané budovy, a to konkrétně v případě pádu neodborně připevněného splachovadla na záchodě⁴⁸⁰.
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 6. 1925, spis. zn.: Rv I 824/25 – zde soud vyjádřil názor, že vlastník předmětné budovy se v případě škodní události nezabaví své odpovědnosti tím, že nebyl přítomen a zřídil správce dané budovy⁴⁸¹.

Jak již bylo uvedeno výše, za účinnosti starého občanského zákoníku se případy spadající v současnosti pod delikt ní odpovědnost dle ust. § 2938 OZ zvykly podřazovat většinou pod obecnou odpovědnost pro porušení generální prevence (tj. dle ust. § 420 ve spojení s § 415 SOZ). Z toho by se tedy mohlo bez dalšího jevit jako jasné, že

⁴⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 12. 1928, spis. zn.: Rv I 405/28: „Vypadnutí skleněné tabule s okna na ulici jest oddělením se části budovy a nedostatek patřičného zatmelení okna jest vadností budovy po rozumu § 1319 obč. zák. V tom, že okno dovnitř se otevírající nebylo opatřeno správně účinkující zástrčkou, která má brániti samočinnému zavření otevřeného okenního křídla, nelze spatřovati vadnost budovy.“

⁴⁸⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 11. 1930, spis. zn.: Rv II 327/30: „Majitel domu ručí (§ 1319 obč. zák.) nájemníku za úraz pádem neodborně připevněného splachovadla na záchodě. K vyvinění majitele domu nestačí, že budova byla kolaudována a že nebylo známek vadného upevnění splachovadla, aniž stačí, že byl zřízen domovník, a že majitel domu (obec) má zvláštní úřad k dozoru na své budovy.“

⁴⁸¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 6. 1925, spis. zn.: Rv I 824/25: „Majitel domu ručí dle § 1319 obč. zák. za jeho vadný stav, třebaž byl nepřítomen a zřídil správce domu.“

judikatura k této právní úpravě starého občanského zákoníku je pro současnou právní úpravu víceméně nepoužitelná. Ovšem takovýto závěr dle mého názoru neplatí zcela bezvýjimečně, když si dovolím uvést například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2004, spis. zn.: 25 Cdo 104/2004. Ten se týkal situace, kdy do pozice odpovědných osob připadalo do úvahy vícero subjektů, přičemž soud uzavřel, že vlastník budovy se nezabývá své odpovědnosti v případě, že by zde přicházela do úvahy také odpovědnost jiného subjektu⁴⁸². Avšak kromě pár výjimek budou mít české soudy ohledně interpretace ust. § 2938 OZ volné pole působnosti.

9. Komparace se zahraniční právní úpravou

V závěru této rigorózní práce bych se rád alespoň krátce věnoval stručnému srovnání shora popsané české právní úpravy deliktního práva ohledně újmy způsobené věcí s deliktním právem, resp. skutkovými podstatami týkajícími se té samé nebo obdobné problematiky ve vybraných zahraničních právních řádech. Konkrétně se jedná o německou právní úpravu, a to nejenom s ohledem na její geografickou blízkost, a dále o quebeckou právní úpravu. Cílem této komparace je poskytnutí jednoduchého náhledu na rozdílnost, příp. podobnost uvedených zahraničních právních úprav s tou českou, aby si tak čtenář této práce mohl udělat stručný obrázek o tom, jak se podobné případy odpovědnosti řeší v zahraničí.

9.1. Německá právní úprava

Základem německé pozitivní právní úpravy deliktního práva je německý občanský zákoník, tzv. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), který byl Říšským sněmem přijat dne 18. 8. 1896, s účinností od 1. 1. 1900. Tento zákoník po řadě novelizací platí a je účinný v Německu dodnes. Za nejbližší skutkovou podstatu deliktní odpovědnosti v německém občanském zákoníku ohledně újmy způsobené věcí ve vztahu ke shora popsané české právní úpravě (tj. k ust. § 2936 až § 2938 OZ) považují odpovědnost za

⁴⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2004, spis. zn.: 25 Cdo 104/2004: „*Odpovědnost vlastníka nemovitosti (domu) za škodu způsobenou nesplněním povinnosti užívat a spravovat svůj majetek tak, aby jeho stav nezpůsobil škodu jinému, nelze vyloučit ani tehdy, přicházela-li by v úvahu i odpovědnost jiného subjektu.*“

újmou způsobenou zřícením budovy anebo odpadáváním části budovy. Tato skutková podstata je obsažena v ust. § 836 až § 838 BGB a jak je patrné již z jejího názvu, tak ekvivalentem této skutkové podstaty v české právní úpravě je ta obsažená v ust. § 2938 OZ.

V první řadě je nutno podotknout, že uvedená německá skutková podstata se dle ust. § 836 odst. 1 BGB vztahuje nejenom na zřícení budovy, resp. odloučení její části (jako v případě české právní úpravy), ale také na jakoukoliv stavbu, resp. její část spojenou s daným pozemkem.⁴⁸³ Obdobně jako v českém právním řádu musí k uvedeným typům škodných událostí dojít v důsledku vadné konstrukce anebo nedostatečné údržby. Zásadním rozdílem je pak skutečnost, že tato německá skutková podstata deliktní odpovědnosti je subjektivního typu, i když s tzv. obráceným důkazním břemenem⁴⁸⁴. Proto v případě, že povinná osoba prokáže, že dodržela rozumnou míru péče směřující k odvrácení předmětného rizika, tak se ze své odpovědnosti vyviní (exkulpuje). Takto obrácené důkazní břemeno lze považovat za zcela žádoucí, když poškozené osoby zpravidla budou jen těžko disponovat informacemi, zdali povinná osoba dostala svým odpovídajícím zákonným povinností (tj. budovat bezvadné budovy a stavby, resp. je dostatečně udržovat). Bohužel český zákonodárce se v tomto směru neinspiroval důsledně německou právní úpravou, jak již ostatně bylo výše podrobněji rozebráno. Uvedené skutečnosti by totiž dle pozitivní české právní úpravy měla prokazovat poškozená osoba. Je proto dost dobře možné, že v budoucnosti judikatura českých soudů ve vztahu k ust. § 2938 OZ dospěje k jejímu výkladu za použití obráceného důkazního břemene.

Mírně rozdílným je dále také vymezení povinných osob. Za primárně povinnou osobu se totiž dle ust. § 836 odst. 1 a 3 BGB považuje vlastník dané budovy, resp.

⁴⁸³ Anglická verze ust. § 836 odst. 1 BGB: „If a human being is killed or if the body or the health of a human being is injured or a thing is damaged by the collapse of a building or any other structure attached to a plot of land or by parts of the building or structure breaking off, then the possessor of the plot of land is liable to make compensation to the injured person for damage resulting from this, to the extent that the collapse or severing is a consequence of defective construction or inadequate upkeep. Liability in damages does not apply if the possessor has observed reasonable care for the purpose of avoiding danger.“. Dostupné na internetových stránkách: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3525.

⁴⁸⁴ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 382. ISBN 978-80-7400-625-8.

stavby, přičemž se musí jednat zároveň také i o jejího uživatele (okupanta). Ovšem dle ust. § 837 BGB⁴⁸⁵ v případě, že je zde jiná osoba, která užívá tuto budovu nebo stavbu, jako realizaci svého práva, tak je za primárně odpovědnou považována tato osoba, a to namísto vlastníka dané budovy (resp. stavby). Zde lze tedy spatřovat rozdíl oproti české právní úpravě, která za povinnou osobu považuje pouze vlastníka předmětné budovy, příp. předcházejícího vlastníka za splnění podmínek stanovených v ust. § 2938 odst. 2 OZ (k tomu viz výše). Německá právní úprava avšak v ust. § 836 odst. 2 BGB⁴⁸⁶ taktéž pracuje s odpovědností předcházejícího vlastníka dané budovy, resp. stavby. K jejímu vzniku může dojít shodně v době jednoho roku, i když počítáno od skončení jeho užívání dané budovy (resp. stavby), a ne od přechodu předmětného vlastnictví, jak tomu je v případě české právní úpravy.

Další odchylku německé právní úpravy ve výčtu povinných osob oproti té české lze spatřovat v další skupině povinných osob. Tu tvoří dle ust. § 838 BGB⁴⁸⁷ osoby, které převzaly na sebe údržbu dané budovy nebo stavby, případně osoby, které mají povinnost je udržovat na základě práva jejich užívání. Uvedené osoby pak odpovídají stejně jako povinné osoby dle ust. § 836 odst. 1 a 3 BGB, tj. vlastníci užívající předmětné budovy, resp. stavby.

S výjimkou výše uvedené skutkové podstaty deliktní odpovědnosti obsažené v ust. § 836 až § 838 BGB se již v německé pozitivní právní úpravě nenachází žádná explicitní obdoba ostatních skutkových podstat odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, které se v české úpravě nachází v ust. § 2936 až § 2937 OZ. Jak již totiž bylo uvedeno výše, deliktní odpovědnost dle ust. § 2936 OZ je zcela ojedinělou právní úpravou

⁴⁸⁵ Anglická verze ust. § 837 BGB: „If anyone, in exercise of a right, possesses a building or another structure on the plot of land of another person, then the responsibility specified in section 836 applies to him instead of the possessor of the plot of land.“. Dostupné na internetových stránkách: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3525.

⁴⁸⁶ Anglická verze ust. § 836 odst. 2 BGB: „A previous possessor of the plot of land is responsible for the damage if the collapse or breaking off occurs within one year after he vacated possession, unless during his period of possession he exercised reasonable care or a later possessor would have been able to avoid the danger by observing this care.“. Dostupné na internetových stránkách: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3525.

⁴⁸⁷ Anglická verze ust. § 838 BGB: „A person who assumes the maintenance of a building or of a structure attached to a plot of land for the possessor or has to maintain the building or the other structure by virtue of a right of use to which he is entitled is responsible in the same way as the possessor for the damage caused by the collapse or the breaking off of parts of the building.“. Dostupné na internetových stránkách: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3525.

a skutkové podstaty obsažené v ust. § 2937 OZ jsou za prvé inspirovány rakouskou právní úpravou, a za druhé jsou také do jisté míry považovány již za přežitek⁴⁸⁸ (k tomu viz více výše). Navzdory této neexistenci těchto zvláštních skutkových podstat to ale neznamená, že by některé příslušné skutkové případy nebylo možno podřadit a posoudit dle obecné úpravy odpovědnosti v souladu s ust. § 823 a násl. BGB.

9.2. Quebecká právní úprava

Právní úprava deliktního práva této kanadské provincie je obsažena zejména v Quebeckém občanském zákoníku (anglicky: Civil Code of Quebec; dále též jako „CCQ“), který patří mezi novější právní úpravy deliktního práva, když CCQ je v účinnosti od 1. 1. 1994. Konkrétně je tato právní úprava obsažena v kapitole III., v ust. § 1457 a násl. CCQ. Co se týče skutkových podstat deliktní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, jsou tyto obsaženy v ust. § 1465 až 1469 CCQ.

V rámci této práce byla již výše zmíněna první z uvedených skutkových podstat deliktní odpovědnosti dle ust. § 1465 CCQ⁴⁸⁹, kterou lze do jisté míry částečně připodobnit k české právní úpravě obsažené v ust. § 2937 odst. 1 OZ. Prvním a asi nejpodstatnějším rozdílem je skutečnost, že se jedná o subjektivní typ odpovědnosti, když povinné osobě postačí prokázat, že předmětnou újmu způsobenou věcí nezavinila. Ohledně povinných osob lze konstatovat, že „správce věci“ (anglicky custodian) bude možno považovat za obdobu osoby, která má mít nad věcí dohled dle ust. § 2937 odst. 1 OZ. Nicméně quebecká právní úprava již postrádá subsidiární množinu povinných osob v podobě vlastníků daných věcí, jak je to tomu v případě české úpravy. Dále „autonomní jednání věci“ lze taky považovat za obdobné vyjádření české formulace

⁴⁸⁸ K tomu srov. TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 387-8. ISBN 978-80-7400-625-8

⁴⁸⁹ Ust. § 1465 CCQ (pozn. autora: volný překlad): „*Správce věci je povinen nahradit (odškodnit) újmu způsobenou autonomním jednáním věci, ledaže prokáže, že tuto újmu nezavinil*“; v originálním znění v anglickém jazyce: „*The custodian of a thing is bound to make reparation for injury resulting from the autonomous act of the thing, unless he proves that he is not at fault.*“; Dostupné na internetových stránkách: <http://ccq.lexum.com/w/ccq/en#!fragment/sec1465/KGhhc2g6KGNodW5rxIVhbsSHb3JUZXh0OnNIYzE0NjUpLG5vdGVzUXVlcnk6Jycsc2Nyb2xsQ8SIxIo6IW7ErWVhcsSHxKXEp8SpxKvEusS8xIdTxJB0QsSpUkVMRVZBTkNFLHRhYjp0b2MpKQ==>.

„sama od sebe“, takže v této části lze hypotézy quebecké a české právní normy považovat za shodné.

V ust. § 1467 CCQ⁴⁹⁰ je pak obsažená skutková podstata delikt ní odpovědnosti, která se v porovnání s českou právní úpravou blíží odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ. Povinná osoba je tak odpovědná za újmu způsobenou zřícením nemovité věci, a to i jejím částečným zřícením. K těmto škodným událostem musí dojít jako důsledek konstrukční vady nebo nedostatečné zacho valosti nemovité věci. Z uvedeného je patrné, že jsou zde jisté formulační nuance oproti české právní úpravě, jak ohledně těchto spouštěcích faktorů předmětných škodných událostí, tak co se týče vymezení věcí, na které dopadá. Skutková podstata zahrnující veškeré nemovité věci (definované v § 900 CCQ) totiž bude zpravidla širší množinou, než omezení pouze na budovy (i když v extenzivním slova smyslu, jak tomu je v české právní úpravě - k tomu viz více výše). Dále obdobně jako v českém případě také zde je odpovědnou osobou vlastník dané nemovité věci, ovšem quebecká právní úprava již zcela postrádá jakoukoliv formu odpovědnosti předcházejícího vlastníka dané nemovité věci. Tato skutečnost může tak zpravidla vést k většímu důrazu na kontrolu technického stavu nemovitých věcí před jejich zakoupením.

Systematicky jsou v quebeckém občanském zákoníku v části věnované odpovědnosti za újmu způsobenou věcí také skutkové podstaty týkající se odpovědnosti za újmu způsobenou zvířetem dle ust. § 1466 CCQ⁴⁹¹ a také odpovědnost za újmu způsobenou vadou výrobku (movité věci) dle ust. § 1468 a § 1469 CCQ⁴⁹². Vzhledem

⁴⁹⁰ Anglické znění ust. § 1467 CCQ: „*The owner of an immovable, without prejudice to his liability as custodian, is bound to make reparation for injury caused by its ruin, even partial, whether the ruin has resulted from lack of repair or from a defect in construction.*“. Dostupné na internetových stránkách: <http://ccq.lexum.com/w/ccq/en#!fragment/sec1465/KGhhc2g6KGNodW5rxIVhbsSHb3JUZXh0OnNIYzE0NjUpLG5vdGVzUXVlcnk6Jycsc2Ny b2xsQ8SIxIo6IW7ErWVhcsSHxKXEp8SpxKvEusS8xIdTxJB0QsSpUkVMRVZBTkNFLHRhYjp0b2MpKQ==>.

⁴⁹¹ Anglické znění ust. § 1466 CCQ: „*The owner of an animal is bound to make reparation for injury it has caused, whether the animal was under his custody or that of a third person, or had strayed or escaped.*“. Dostupné na internetových stránkách: <http://ccq.lexum.com/w/ccq/en#!fragment/sec1465/KGhhc2g6KGNodW5rxIVhbsSHb3JUZXh0OnNIYzE0NjUpLG5vdGVzUXVlcnk6Jycsc2Ny b2xsQ8SIxIo6IW7ErWVhcsSHxKXEp8SpxKvEusS8xIdTxJB0QsSpUkVMRVZBTkNFLHRhYjp0b2MpKQ==>.

⁴⁹² Anglické znění ust. § 1468-9 CCQ: „*The manufacturer of a movable thing is bound to make reparation for injury caused to a third person by reason of a safety defect in the thing, even if it is incorporated with or placed in an immovable for the service or operation of the immovable. The same*

ke skutečnosti, že uvedené skutkové podstaty jsou v českém právním řádu řazeny systematicky mimo části věnované odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, a tudíž nejsou ani předmětem této práce v úzkém slova smyslu, nebudu se tím pádem této části quebecké právní úpravy dále podrobněji věnovat.

rule applies to a person who distributes the thing under his name or as his own and to any supplier of the thing, whether a wholesaler or a retailer and whether or not he imported the thing“. A thing has a safety defect where, having regard to all the circumstances, it does not afford the safety which a person is normally entitled to expect, particularly by reason of a defect in design or manufacture, poor preservation or presentation, or the lack of sufficient indications as to the risks and dangers it involves or as to the means to avoid them.“. Dostupné na internetových stránkách: <http://ccq.lexum.com/w/ccq/en#!fragment/sec1465/KGhhc2g6KGNodW5rxIVhbsSHb3JUZXh0OnNIYzE0NjUpLG5vdGVzUXVlcnk6Jycsc2Nyb2xsQ8SIxIo6IW7ErWVhcsSHxKXEp8SpxKvEusS8xIdTxJB0QsSpUkVMRVZBTkNFLHRhYjp0b2MpKQ==>.

10. Závěr

V závěru této rigorózní práce se budu snažit shrnout a zhodnotit shora uvedené poznatky ohledně právní úpravy odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, a to zejména ve vztahu k záměrům a cílům této práce stanovených v jejich úvodu. V rámci tohoto hodnocení se pak následně pokusím uvést, resp. zopakovat některá navrhovaná doporučení změn zkoumané právní úpravy, resp. alternativní způsoby její interpretace.

S ohledem na provedenou právní analýzu a výklad platné právní úpravy týkající se odpovědnosti za újmu způsobenou věcí lze dle mého názoru konstatovat, že tato úprava má rozhodně širší pole praktické využitelnosti, než se může na první pohled zdát. Pod předmětné skutkové podstaty odpovědnosti lze totiž zahrnout případy, ke kterým zcela běžně dochází v každodenním životě. V tomto ohledu lze tak uvést například odpovědnost dle ust. § 2937 odst. 2 OZ, kterou lze využít při vzniku újmy způsobené pádem sněhu, ledu a rampouchů z budov a okapů na lidi, auta apod. Zjištění obsažená v této práci tak můžou pomoci jejím čtenářům odhalit potenciál zkoumané právní úpravy a zjednodušit jim také její aplikaci.

Skutečnost, že zmiňovaný potenciál předmětné právní úpravy není v praxi až tak patrný, dokládá taktéž skutečnost, že v současnosti po více než 4 letech účinnosti nové právní úpravy není zde náležitě rozvinutá příslušná judikatura vyšších soudních instancí. K dané problematice jsou přístupné pouze názory právní nauky, přičemž také tyto zdroje jsou do jisté míry omezené, když daná právní úprava není až tak častým předmětem odborných diskusí. Mimo jiné také proto jsem tak přistoupil k volbě tohoto tématu této rigorózní práce a tím se tak pokusil o částečné vyplnění tohoto „vakua“. Při tom jsem se kromě existujících názorů právní doktríny snažil použít v této práci také závěry judikatury vztahující se k předcházejícím právním úpravám, u kterých jsem dospěl k závěru, že se budou dát použít také na interpretaci této nové právní úpravy.

V této práci jsem pak u každé skutkové podstaty deliktní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí věnoval část týkající se určení typu dané odpovědnosti. Zde jsem dospěl k závěru, že u všech daných skutkových podstat se jedná o objektivní typ

odpovědnosti, a to navzdory některým odlišným názorům právní doktríny. Mám totiž za to, že tyto názory jsou pouze menšinové, když většina právní nauky došla také k závěru, že předmětné skutkové podstaty jsou odpovědností objektivního typu. Ve prospěch objektivního typu odpovědnosti mluví také zejména zvýšený zájem na právní ochraně poškozených osob a dále také riziko (nebezpečí) vzniku rozsáhlejších újem nebo vzniklých na nejdůležitějších právech chráněných statcích (život, zdraví, apod.).

Každopádně samotný fakt, že se u zkoumaných skutkových podstat jedná o objektivní typ odpovědnosti, nemusí ještě vždy znamenat, že bude náležitě zajištěna ochrana poškozených osob. To nejlépe dokumentuje skutková podstata deliktní odpovědnosti obsažená v ust. § 2938 OZ, kde zákonný text postrádá oproti svým inspiračním zdrojům tzv. obrácené důkazní břemeno ohledně prokázání vady nebo nedostatečné údržby předmětné budovy. Takovéto nastavení této konkrétní skutkové podstaty odpovědnosti může působit v praxi jistě obtíže a případně také dokonce i odrazovat poškozené od jejího využívání, resp. uplatňování svých nároků na jejím základě.

Co se týče předmětných skutkových podstat deliktní odpovědnosti, tak dle mého názoru bude v praxi největší pozornost poutat pravděpodobně odpovědnost dle ust. § 2936 OZ, jakožto nástupce proslule známého ust. § 421a SOZ, a to hlavně ve vztahu k medicínsko-právním sporům. Vzhledem k omezení hypotézy této skutkové podstaty oproti minulosti vyvstávají legitimní obavy ohledně dopadů této nové právní úpravy na postavení poškozených osob (pacientů) a na úspěšnost vymáhání jejich nároků. V tomto ohledu se přikláním k názorům, že předcházející právní úprava již nebyla v kontextu současné společenské situace udržitelná, resp. byla zde potřeba novelizace dané skutkové podstaty odpovědnosti. A to navzdory tomu, že byla ve svých důsledcích přívětivá pro primární okruh adresátu této právní normy, tj. pro poškozené osoby (pacienty). Je ovšem otázkou, zdali nebude v jejím praktickém využívání bránit prokazování vadnosti věci, když příslušné důkazní břemeno bude tížit poškozené, případně v minulosti striktně vykládána otázka příčinné souvislosti. Bude také zajímavé sledovat, zdali tato nová právní úprava v této otázce, kterou lze z hlediska

zdravotnických zařízení hodnotit oproti předcházející právní úpravě za liberálnější, přispěje k dalšímu rozvoji medicíny jako takové.

Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem osobně zastávám názor, že předmětnou právní úpravu odpovědnosti za újmu způsobenou věcí lze celkově hodnotit jako relativně zdařilou, a to navzdory jistým shora zmíněným výhradám. Tyto lze dle mého názoru překlenout případnými legislativními změnami nebo odpovídající interpretací. To lze doporučit zejména ve vztahu k deliktní odpovědnosti dle ust. § 2938 OZ, a to v podobě zavedení obráceného důkazního břemeno ohledně vady budovy nebo jejího nedostatečného udržování. Dále také u odpovědnosti dle ust. § 2936 OZ lze doporučit obrácení důkazního břemeno ohledně vadnosti předmětné věci a dále také slevit z nároků na prokázání příčinné souvislosti ze strany poškozených. Pro zvýšení právní jistoty by bylo vhodné doporučit také vyjasnění situace ohledně určení typu odpovědnosti a interpretace ust. § 2895 OZ, a to nejenom ve vztahu ke skutkovým podstatám týkajícím se odpovědnosti za újmu způsobenou věcí.

Nicméně i bez provedení shora uvedených doporučení *de lege ferenda* jsem přesvědčen, že zákonodárce dosáhnul svého cíle deklarovaného v důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku, tj. že předmětná právní úprava odpovědnosti za újmu způsobenou věcí odpovídá standardům civilních kodexů kontinentální Evropy. Ovšem celkovou zdařilost předmětné právní úpravy bude v budoucnosti do značné míry determinovat její užívání v každodenní praxi a tím není myšlena pouze judikatura soudů, ale také četnost jejího užívání ze strany poškozených osob, resp. jejich právních zástupců. V tomto ohledu totiž zkoumaná právní úprava v současnosti nadále pokulhává, avšak nezbyvá, než doufat, že také tato rigorózní práce přispěje ke změně tohoto stavu. Osobně jsem přesvědčen, že bude jenom otázkou času, kdy budou k užívání předmětné právní úpravy přistupovat poškození častěji, dojde tak potažmo také k rozvinutí odpovídající nové judikatury a tím pádem i k zjednodušení její aplikace v každodenní praxi.

11. Seznam zkratek

OZ / nový občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SOZ / starý občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ABGB	rakouský Všeobecný zákoník občanský (německy Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer Österreichischen Monarchie)
OZO	Československý obecný zákoník občanský
CCQ	Quebecký občanský zákoník (anglicky Civil Code of Quebec)
PETL	Principy evropského deliktního práva
Návod	návod L. Tichého a J. Hrádka pro rozlišení subjektivního a objektivního typu odpovědnosti
BGB	německý občanský zákoník (německy Bürgerliches Gesetzbuch)

12. Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BEZOUŠKA, Petr a kol. Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekodifikaci. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-090-6;
- BEZOUŠKA, Petr; ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil a kol. Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-493-4;
- BROŽOVÁ, Iva. Odpovědnost jako nejenom pojem práva. In GERLOCH, Aleš; ŠTURMA, Pavel (eds.). Odpovědnost v demokratickém právním státě [konference konaná ve spolupráci Nejvyššího soudu ČR a Právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 7. 6. 2012]. Beroun: Eva Roztoková, 2013. ISBN 978-80-87146-81-1;
- DOLEŽAL, Tomáš; DOLEŽAL, Adam. Ochrana práv pacienta ve zdravotnictví. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7101-684-6;
- DVOŘÁK, Jan. Nové jevy v odpovědnosti za škodu podle nového občanského zákoníku. In GERLOCH, Aleš; ŠTURMA, Pavel (eds.) Odpovědnost v demokratickém právním státě [konference konaná ve spolupráci Nejvyššího soudu ČR a Právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 7. 6. 2012]. Beroun: Eva Roztoková, 2013, s. 13. ISBN: 978-80-87146-81-1;
- HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8;
- HULMÁK, Milan; BEZOUŠKA, Petr; TRYZNA, Jan. Stará judikatura ve světle nových zákonů. Olomouc: Iuridicum Olomoucense o.p.s., 2012. ISBN 978-80-87382-26-4;
- KOBLIHA, Ivan a kol. Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87212-97-4;

- NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel; ZAHOŘOVÁ, Eva. Nový občanský zákoník: náhrada škody. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8;
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Obchodní právo. 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-714-8;
- PETROV, Jan a kol. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-653-1;
- ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. Komentář k čl. Obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Svazek 1. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937.
- SEDLÁČEK, Jaromír. Obligační právo III. Mimosmluvní závazky jednání a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž. Brno: nákladem Čsl. Akademického spolu Právnick. 1947;
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-369-3;
- TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-625-8;
- VALUŠ, Antonín. Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-045-1;
- VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-940-3;
- VRAJÍK, Michal. Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Olomouc: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-846-8.

2. Odborné články

- DOČEKALOVÁ, Libuše. Právo na náhradu škody – subjektivní nebo objektivní odpovědnost a ve kterých případech? Výjezdní seminář z obchodního práva II, 10.-12. dubna 2015;
- DOHNAL, Jakub. K právní úpravě škody způsobené vadou budovy či její údržbou dle občanského zákoníku. Právní rozhledy. 2015, č. 8;
- DOLEŽAL, Adam; DOLEŽAL, Tomáš. Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech. Právník. 2013, roč. 152, č. 6;
- JANOŠEK, Vladimír. Škoda způsobená věcí spadlou nebo vyhozenou; mají se uživatelé místností (podobných míst), resp. vlastníci nemovitých věcí, čeho obávat? 2014;
- MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. Bulletin advokacie. 2011, č. 3;
- MIKYSKA, Martin. Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku - krok kupředu nebo zpět?. Právní rozhledy. 2008, roč. 16, č. 22;
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. Bulletin advokacie. 2011, č. 3;
- PETROV, Jan. Kladivo na zdravotnictví: 421a obč. zák.
- PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 20;
- PÍSAŘÍKOVÁ, Markéta. Újma jako nový právní institut. Rekodifikace & praxe. 2013, č. 12;
- PRAŽÁK, Pavel. Má institut odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci?. Právní rozhledy. 2012, roč. 20, č. 3;
- PRAŽÁK, Pavel. Recentní pohled na teoretickou koncepci právní odpovědnosti. Časopis pro právní vědu a praxi. 2013, roč. 21, č. 1;
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody - závazky z deliktů. Bulletin advokacie. 2011, č. 5;
- SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec? Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 23;

- ŠKÁROVÁ, Marta. Odpovědnost za škodu na zdraví pacienta způsobenou lékařem či zdravotnickým zařízením. Zdravotnictví a právo. 2008, roč. 12, č. 3;
- TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. Bulletin advokacie. 2013. č. 1-2;
- TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. Právní fórum. 2012, roč. 9, č. 1;
- TOMSA, Miloš. Náhrada škody a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Obchodní právo. 2013, roč. 22, č. 11;
- TOMSA, Miloš. Náhrada způsobené újmy (škody) a bezdůvodné obohacení v úpravě nového občanského zákoníku. Obchodní právo. 2013, roč. 22, č. 1;
- VALUŠ, Antonín. Odpovědnost za škodu způsobenou léčivým přípravkem – část. II. Zdravotnické fórum. 2012, č. 10;
- VÍTOVÁ, Blanka. Ochrana spotřebitele a škoda způsobená vadou výrobku. Rekodifikace a praxe. 2013, č. 5.
- VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. Právní rozhledy. 2012, roč. 10, č. 15-16;
- VOJTEK, Petr. Dvě otázky medicínského práva, pro něž bude nový občanský zákoník přelomový. Soudní rozhledy. 2013, č. 4;

3. Seznam použitých internetových zdrojů

- http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika;
- <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>;
- <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180101>;
- <https://www.prf.cuni.cz/libuse-docekalova-1404050761.html>;
- http://jinepravo.blogspot.cz/2011/10/kladivo-na-zdravotnictvi-421a-obc-zak_10.html;

- <https://www.epravo.cz/top/clanky/skoda-zpusobena-veci-spadlou-nebo-vyhozenou-maji-se-uzivatele-mistnosti-podobnych-mist-resp-vlastnici-nemovitych-veci-ceho-obavat-94445.html>;
- <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-256>;
- https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3525;
- <http://ccq.lexum.com/w/ccq/en#!fragment/sec1465/KGhhc2g6KGNodW5rxIVhbsSHb3JUZXh0OnNIYzE0NjUpLG5vdGVzUXVlcnk6Jycsc2Nyb2xsQ8SIxIo6IW7ErWVhcsSHxKXEp8SpxKvEusS8xIdTxJB0QsSpUkVMRVZBTkNFLHRhYjp0b2MpKQ==>.

4. Seznam použitých právních předpisů

- československý obecný zákoník občanský;
- důvodová zpráva k zákonu č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- německý občanský zákoník;
- quebecký občanský zákoník;
- rakouský Všeobecný zákoník občanský;
- zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- zákon č. 256/2013, o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

5. Seznam použité judikatury

- usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 12. 8. 2008, spis. zn.: I. ÚS 1919/08;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17. 6. 1919, spis. zn.: Rv I 304/19;

- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 9. 1927, spis. zn.: Rv II 764/26;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 9. 1927, spis. zn.: Rv II 764/26;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 11. 1930, spis. zn.: Rv II 327/30;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 2. 1922, spis. zn.: Rv I 949/21;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 12. 1928, spis. zn.: Rv I 405/28;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 6. 1925, spis. zn.: Rv I 824/25;
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 9. 1924, spis. zn.: Rv II 365/24;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 9. 2014, spis. zn.: 25 Cdo 3226/2010;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2011, spis. zn.: 25 Cdo 1240/2009;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, spis. zn.: 25 Cdo 834/2012;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1997, spis. zn.: 2 Cdon 961/96;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2004, spis. zn.: 25 Cdo 104/2004.
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2012, spis. zn.: 25 Cdo 3805/2009;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 9. 2016, spis. zn.: 30 Cdo 421/2015;
- rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 10. 1984, spis. zn.: 1 Cz 40/84;
- stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970, spis. zn.: Cpj 87/70;
- usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2012, spis. zn.: 25 Cdo 2743/2010;
- usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, spis. zn.: 25 Cdo 1591/2015;
- rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, spis. zn.: 24 C 7/2007.

13. Odpovědnost za újmu způsobenou věcí

Abstrakt

Jak již samotný název této rigorózní práce napovídá, tak jejím primárním předmětem je problematika občanskoprávní odpovědnosti, a to konkrétně za újmu, k jejímuž vzniku dojde působením nebo užitím věci. Hlavním cílem této rigorózní práce je poskytnout čtenářům komplexní výklad předmětných skutkových podstat deliktní odpovědnosti obsažených v ust. § 2936 až § 2938 nového občanského zákoníku, aby tak měli jasnou představu, na které případy a za jakých okolností se uplatní. Zároveň jsou zde rozebrány problematické části uvedených zákonných ustanovení, resp. úskalí, ke kterým může při jejich interpretaci a aplikaci docházet.

Předmětné skutkové podstaty deliktní odpovědnosti nejsou dle mého názoru v praxi příliš často využívány, o čemž svědčí také to, že do dnešního dne nebyla k této relativně nové právní úpravě rozvinutá také nová judikatura. A to navzdory skutečnosti, že tyto skutkové podstaty v sobě skrývají značný potenciál pro uplatňování nároků v praxi. Při každé z uvedených skutkových podstat je pak podrobně rozebráno, zdali se jedná o objektivní nebo subjektivní typ odpovědnosti. Navzdory některým odlišným názorům právní doktríny se dle mého názoru jedná ve všech případech o objektivní odpovědnost. Tento závěr podporuje také zvýšený zájem na ochraně poškozených osob, resp. na zjednodušení jejich procesního postavení při uplatňování jejich nároků. Nicméně lze důvodně předpokládat, že poslední slovo v tomto směru bude mít až judikatura vyšších soudní instancí.

Tato rigorózní práce se ze systematického hlediska člení na 10 základních kapitol. První obsahuje krátký úvod do dané problematiky. Druhá kapitola zahrnuje obecný výklad k deliktnímu právu, a to zejména ohledně historie a také současné právní úpravy deliktního práva. Další kapitola pak pojednává o základních pojmech a principech současného českého deliktního práva. Čtvrtá kapitola této práce pak obsahuje krátký obecný úvod do současné právní úpravy odpovědnosti za újmu způsobenou věcí. Dále pak pátá až osmá kapitola, představující jádro této práce,

obsahuje podrobný výklad 4 skutkových podstat delikt ní odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, a to dle ust. § 2936, § 2937 odst. 1 a 2, § 2938 nového občanského zákoníku. Tyto kapitoly jsou pak vždy členěny na tři podkapitoly věnované historii dané právní úpravy, současné právní úpravě a také judikatuře, která ovšem, jak již bylo uvedeno výše, není do současné doby rozvinutá a bude nutno vycházet ze závěrů starší judikatury. Devátá kapitola je pak věnována stručné komparaci české právní úpravy s odpovídající zahraniční úpravou, a to konkrétně německou a quebeckou právní úpravou. Závěr této práce je obsažen v desáté kapitole, kde jsou stručně shrnuty závěry této rigorózní práce a hodnocení předmětné právní úpravy.

Tato rigorózní práce, resp. závěry v ní obsažené vycházejí téměř výhradně z názorů právní doktríny, a to s ohledem na doposud nerozvinutou judikaturu nejvyšších soudních instancí ve vztahu k této nové právní úpravě. Je nutno považovat za přirozené, že tyto názory právní doktríny na jednotlivé problematické otázky se pak často liší. V každém takovémto případě se tato práce snaží podrobně analyzovat a zdůvodnit, proč je daný názor právní doktríny správný, případně uvádí také nové přístupy k dané problematice. Částečně lze při výkladu uvedených skutkových podstat vycházet také ze starší judikatury vztahující se k předcházejícím právním úpravám. To se bude týkat zejména skutkové podstaty dle ust. § 2936 nového občanského zákoníku, jehož předchůdcem je proslule známé ust. § 421a starého občanského zákoníku. Ovšem uvedené bude platit pouze v omezeném rozsahu, jelikož tato nová právní úprava má omezenější rozsah případů, na které bude dopadat. Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem lze tak důvodně předpokládat, že závěry a názory obsažené v této práci se budou v budoucnosti posouvat, příp. měnit, a to s postupným rozvojem příslušné rozhodovací praxe soudů.

Klíčová slova: delikt ní právo, odpovědnost, věc

14. Liability for the damage caused by a thing

Abstract

The primary subject of this rigorous thesis, as its heading suggests, is the issue of civil liability, namely for the damage caused by the act or the use of a thing. The main aim of this rigorous thesis is to provide its readers with the comprehensive interpretation of the tort liabilities contained in the provisions § 2936 up to § 2938 of the New Civil Code in order for them to have a clear idea, on which cases and under what circumstances these tort liabilities shall apply. There are also examined the problematic parts of the above-mentioned legal provisions, respectively the pitfalls that may occur during their interpretation and application.

In my opinion the tort liabilities in question are not used in the practice frequently, which shows also the fact that until today new judicature has not been developed to this relatively new legislation. This is despite the fact that these tort liabilities provide considerable potential for the enforcement of the claims in practice. It is then analyzed in detail regarding each of the above-mentioned tort liabilities, whether it is subjective or objective type of liability. From my point of view all these cases are the objective type of liability, in spite of some diverse opinions of legal doctrine. This conclusion also supports an increased interest in the protection of the aggrieved persons, respectively in simplifying their procedural status regarding the enforcement of their claims. Nevertheless, it can be reasonably assumed that the final word in this regard will have the judicature of the higher court instances.

This rigorous thesis is systematically divided into the 10 basic chapters. First of them contains a brief introduction into the issue in question. The second chapter includes a general commentary to the law of torts, in particular regarding the history and current legislation of tort law. The next chapter deals with the basic terms and principles of the current Czech tort law. The fourth chapter then contains a brief and general introduction to the current legislation regarding the liability for the damage caused by

a thing. Further, the fifth up to eighth chapter, forming the core of this thesis, are containing the detailed commentary regarding the 4 tort liabilities for the damage caused by a thing, according the prov. § 2936, § 2937 sec. 1 and 2, § 2938 of the New Civil Code. These chapters are then always divided into the three subchapters dedicated to the history of legislation in question, the current legislation as well as the judicature, which however, as already mentioned above, is not developed yet and thus it has to be worked with the conclusions of the older judicature. The ninth chapter is then dedicated to the brief comparison of the Czech legislation with the relevant foreign legislation, in particular with the German and Quebec legislation. The conclusion of this thesis is contained in the tenth chapter, where are briefly summarized conclusions of this rigorous thesis and the evaluation of the legislation in question.

This rigorous thesis, respectively the conclusions contained herein are based almost exclusively on the opinions of the legal doctrine, because of the so far undeveloped judicature of the higher court instances regarding this new legislation. It is only natural that these opinions of the legal doctrine regarding the individual problematic issues then often differ. In each such a case this thesis tries to analyze in detail and explain, why a particular opinion of legal doctrine is correct, alternatively it states also the new approaches to the issue. However, the interpretation of the above-mentioned tort liabilities can be also partially based on the older judicature relating to the previous legislation. This will in particular concern the tort liability according the prov. § 2936 of the New Civil Code, whose predecessor is well-known prov. § 421a of the Old Civil Code. However, this will apply only in the limited extent, since this new legislation has limited range of cases, on which it shall apply. Given the all above-mentioned facts it can be reasonably assumed that conclusions and opinions contained in this thesis will shift or change in the future with the gradual development of the relevant practice of the courts.

Key words: Tort law, liability, thing